आर्थिक वर्ष २०७९/८० को मौद्रिक नीति

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बालुवाटार, काठमाडौं

साउन २०७९

गभर्नर श्री महा प्रसाद अधिकारीले

२०७९ साउन ६ गते

सार्वजनिक गर्नुभएको

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को
मौद्रिक नीति

नेपाल राष्ट्र बैंक

केन्द्रीय कार्यालय

बालुवाटार, काठमाडौं

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं
नेपाल

फोन नं.: ०१-४४१०१५८
Website: www.nrb.org.np

विषय सूची

पृष्ठभूमि १

अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक स्थिति २

समष्टिगत आर्थिक स्थिति ३

वित्तीय क्षेत्र स्थिति ५

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को मौद्रिक नीतिको समीक्षा ६

मौद्रिक व्यवस्थापन ६

वित्तीय क्षेत्रसम्बन्धी व्यवस्थाहरुको समीक्षा ६

नियामकीय तथा सुपरिवेक्षकीय व्यवस्थाहरुको समीक्षा ८

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को आर्थिक परिदृश्य ९

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को मौद्रिक नीतिको स्वरुप १०

मौद्रिक कार्यदिशा १०

मौद्रिक नीतिको संरचना र लक्ष्य ११

मौद्रिक उपायहरू १२

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को वित्तीय क्षेत्रसम्बन्धी व्यवस्था १३

वित्तीय क्षेत्र सुधार र नियमन व्यवस्था १३

विदेशी विनिमय व्यवस्थापन १५

पुनरकर्जा तथा सहुलियतपूर्ण कर्जा १६

लघुवित्त सम्बन्धी व्यवस्था १६

भुक्तानी प्रणालीसम्बन्धी व्यवस्था १७

वित्तीय साक्षरता र वित्तीय समावेशिता १७

अनुसूची १ मौद्रिक प्रक्षेपण १९

अनुसूची २ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को मौद्रिक नीतिको लक्ष्य तथा कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयन स्थिति..... २०

तालिका सूची ३९

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को मौद्रिक नीति

पृष्ठभूमि

१. नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ बमोजिम यस बैंकको मुख्य उद्देश्य आर्थिक स्थायित्व र अर्थतन्त्रको दिगो विकासको निमित्त मूल्य र शोधनान्तर स्थिरता कायम गर्नका लागि आवश्यक मौद्रिक तथा विदेशी विनिमय नीति निर्माण गरी सोको व्यवस्थापन गर्ने रहेको छ। उपर्युक्त उद्देश्य हासिल गर्न बैंकले आर्थिक वर्ष २०५९/६० देखि वार्षिक रुपमा मौद्रिक नीति तर्जुमा गरी सार्वजनिक गर्दै आइरहेको छ। आर्थिक वर्ष २०६१/६२ देखि अर्द्धवार्षिक र आर्थिक वर्ष २०७४/७५ देखि त्रैमासिक रुपमा आर्थिक तथा वित्तीय स्थितिको समीक्षा गरी आवश्यकताअनुसार मौद्रिक नीतिका उपायहरुमा परिवर्तन गर्ने पनि गरिएको छ।

२. विगत केही समययता रुस र युक्रेनबीच जारी युद्धको कारण विश्वव्यापी रुपमा आर्थिक गतिविधिहरु प्रभावित भएका छन्। पेट्रोलियम पदार्थ र खाद्य वस्तुको मूल्यमा उल्लेख्य वृद्धि भएको छ। विश्व व्यापार गतिविधि तथा पुँजी प्रवाह प्रभावित भएको छ। यसले गर्दा कोभिडबाट प्रभावित भई पुनरुत्थान हुन लागेको विश्व अर्थतन्त्रमा चुनौती थपिएको छ।

३. अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा देखापरेको उच्च मुद्रास्फीतिको समस्या समाधान गर्न अधिकांश केन्द्रीय बैंकहरुले कोभिडको समयमा अवलम्बन गरेका राहत कार्यक्रम तथा नियामकीय छुटहरु विस्तारै हटाउँदै लग्नुको साथै अर्थतन्त्रमा देखिएको असन्तुलन सम्बोधन गर्नका लागि मौद्रिक नीतिको कार्यदिशालाई पनि कसिलो बनाउँदै लगेका छन्।

४. विश्व अर्थतन्त्रमा आएको परिवर्तनको प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष प्रभाव नेपाली अर्थतन्त्रमा पनि परेको छ। नेपालको सन्दर्भमा पनि मूल्य एवम् बाह्य क्षेत्र स्थायित्वमा देखिएको दबाब र लगानीयोग्य साधनमा आएको संकुचनका कारण अर्थतन्त्रको पुनरुत्थानसँगै उच्च आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्ने दिशामा चुनौती सिर्जना भएको छ।

५. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा औसत मुद्रास्फीति लक्षित सीमाभित्रै रहने देखिएतापनि इन्धन तथा खाद्य वस्तुको मूल्य वृद्धि, छिमेकी मुलुकलगायत विश्वव्यापी रुपमा भएको उच्च मुद्रास्फीति, आपूर्ति प्रणालीमा आएको व्यवधान र नेपाली मुद्रा अमेरिकी डलरसँग थप कमजोर भएको कारण पछिल्लो समय मुद्रास्फीति बढ्न थालेको छ।

६. मुलुकको कमजोर उत्पादन क्षमता र बढ्दो उपभोग प्रवृत्तिका कारण आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा आयातको हिस्सा करिब ४० प्रतिशत पुग्ने अनुमान छ। वस्तु खाताका अतिरिक्त सेवा खाता घाटासमेत बढ्दो क्रममा रहेको छ। चालु खाता घाटा कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको करिब १३ प्रतिशत पुग्ने देखिएको छ। वस्तु तथा सेवा निर्यात, विप्रेषण आप्रवाह, वैदेशिक लगानी र वैदेशिक सहायता परिचालनमार्फत मुलुक भित्रिने र वस्तु तथा सेवाको आयातमार्फत मुलुकबाट बाहिरिने विदेशी मुद्राका बीच ठूलो अन्तर देखापर्न गएको छ।

७. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा आयातको बढ्दो प्रवृत्ति र विदेशी विनिमय सञ्चितिमा आएको कमीले बाह्य क्षेत्र व्यवस्थापनमा दबाब सिर्जना भएको छ । चालु खाता एवम् शोधनान्तर घाटाले गर्दा विदेशी विनिमय सञ्चिति घट्दै जाँदा बैंकिङ्ग प्रणालीको तरलतामा चाप पर्नुको साथै ब्याजदरमा वृद्धि भएको छ ।

८. नेपाल जस्तो सानो र आयातमा आधारित खुला अर्थतन्त्र भएको मुलुकमा बाह्य क्षेत्र स्थायित्व प्रत्याभूत गर्न सकेमा मात्र वित्तीय श्रोतलाई अधिकतम परिचालन गरी दिगो आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न सकिने हुन्छ । स्थिर विनिमयदरलाई नीतिगत अंकुशको रुपमा अवलम्बन गरेको तथा बाह्य क्षेत्र दबाबमा परेको मुलुकले मौद्रिक विस्तारलाई सन्तुलनमा राख्नु अपरिहार्य हुने गर्दछ । सैद्धान्तिक अन्तरसम्बन्धको आधारमा हेर्दा मौद्रिक क्षेत्र विस्तार हुँदा त्यसले आन्तरिक माग विस्तार गराई चालु खाता घाटा बढाउन र बाह्य क्षेत्रलाई थप कमजोर बनाउन सक्दछ ।

९. उपर्युक्त सैद्धान्तिक आधार र समष्टिगत आर्थिक स्थायित्वमा देखिएको चुनौतीलाई मध्यनजर गरी आर्थिक वर्ष २०७९/८० को मौद्रिक नीति तयार गरिएको छ । यसको कार्यदिशा तय गर्दा मुख्य रुपमा मूल्यमा परेको चाप र बढ्दो चालु खाता एवम् शोधनान्तर घाटाका कारण बाह्य क्षेत्रमा परेको दबाबलाई केन्द्रमा राखिएको छ । साथै, यो मौद्रिक नीति तर्जुमा गर्दा नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम, बजेटका लक्ष्य र प्राथमिकता, मुलुकको वर्तमान आर्थिक तथा वित्तीय स्थिति एवम् सम्भावित परिदृश्यका अतिरिक्त सरोकारवालाहरुबाट प्राप्त राय-सुझावहरुलाई समेत ध्यान दिईएको छ ।

अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक स्थिति

१०. रुस-युक्रेन युद्धका कारण विश्व अर्थतन्त्रको वृद्धिदरमा गिरावट आउने देखिएको छ। अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषका अनुसार सन् २०२१ मा ६.१ प्रतिशतले विस्तार भएको विश्व अर्थतन्त्रको वृद्धिदर सन् २०२२ मा ३.६ प्रतिशतमा सीमित हुने देखिएको छ। विकसित अर्थतन्त्रको वृद्धिदर अघिल्लो वर्षको ५.२ प्रतिशतको तुलनामा सन् २०२२ मा ३.३ प्रतिशतमा सीमित हुने र उदीयमान अर्थतन्त्रको वृद्धिदर अघिल्लो वर्षको ६.८ प्रतिशतको तुलनामा सन् २०२२ मा ३.८ प्रतिशतमा सीमित हुने कोषको प्रक्षेपण छ।

११. विगत एक दशकमा विकसित मुलुकहरुको औसत मुद्रास्फीति १.५ प्रतिशत रहेकोमा सन् २०२२ मा ५.७ प्रतिशत पुग्ने अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषको प्रक्षेपण छ। यसैगरी उदीयमान तथा विकासशील मुलुकहरुमा विगत एक दशकको औसत मुद्रास्फीति ५.१ प्रतिशत रहेकोमा सन् २०२२ मा ८.७ प्रतिशत पुग्ने कोषको प्रक्षेपण छ।

१२. रुस-युक्रेन युद्धका कारण अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार समेत प्रभावित भएको छ। सन् २०२१ मा १०.१ प्रतिशतले विस्तार भएको विश्व व्यापार आयतनको वृद्धिदर सन् २०२२ मा ५.० प्रतिशतमा सीमित हुने अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषको प्रक्षेपण रहेको छ।

१३. उच्च मूल्य वृद्धिलाई नियन्त्रण गर्न विभिन्न मुलुकका केन्द्रीय बैंकहरुले कसिलो मौद्रिक नीतिको कार्यदिशाअनुरुप ब्याजदरमा वृद्धि गरेका छन् । अमेरिकी फेडरल रिजर्भ, बैंक अफ क्यानाडा, भारतीय रिजर्भ बैंकलगायतले ब्याजदरमा हालका महिनाहरुमा पटक पटक वृद्धि गरेका छन् । अमेरिकी फेडरल रिजर्भले जुन २०२२ मा फेडरल फण्ड रेटमा ७५ आधार बिन्दुले वृद्धि गरी १.५-१.७५ प्रतिशत पुऱ्याएको छ । भारतीय रिजर्भ बैंकले नीतिगत दरमा २०२२ मे महिनामा ४० आधार बिन्दुले तथा जुन महिनामा ५० आधार बिन्दुले वृद्धि गरी ४.९० प्रतिशत पुऱ्याएको छ ।

समष्टिगत आर्थिक स्थिति

आर्थिक वृद्धि तथा मूल्य स्थिति

१४. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा नेपालको आर्थिक वृद्धिदर ५.८४ प्रतिशत रहने केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको अनुमान रहेको छ। आर्थिक वृद्धिमा मुख्य रुपमा विद्युत उत्पादन, निर्माण गतिविधिमा भएको विस्तार र पर्यटन क्षेत्रको पुनरुत्थानले सहयोग पुऱ्याएको छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा आर्थिक वृद्धिदर ४.२५ प्रतिशत रहेको थियो ।

१५. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँग कुल गार्हस्थ्य बचतको अनुपात ९.२७ प्रतिशत र कुल राष्ट्रिय बचतको अनुपात ३१.९५ प्रतिशत रहेको अनुमान छ। अघिल्लो आर्थिक वर्ष यी अनुपातहरु क्रमशः ७.७१ प्रतिशत र ३३.३० प्रतिशत रहेका थिए ।

१६. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा कुल स्थिर पुँजी निर्माणको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपात २९.३७ प्रतिशत रहेको अनुमान छ। अघिल्लो आर्थिक वर्ष यस्तो अनुपात २९.८५ प्रतिशत रहेको थियो ।

१७. वार्षिक बिन्दुगत आधारमा २०७९ जेठमा उपभोक्ता मुद्रास्फीति ८.५६ प्रतिशत रहेको छ। तथापि आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को एघार महिनामा औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ६.०९ प्रतिशत रहेको हुँदा वार्षिक औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति भने लक्षित सीमाभित्रै रहने देखिन्छ।

सरकारी खर्च, राजस्व र आन्तरिक ऋण परिचालन

१८. महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट २०७९ साउन १ मा प्रकाशित विवरणअनुसार आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा संघीय सरकारको कुल खर्च रु.१,२९६ अर्ब २४ करोड भएको छ। यसमध्ये चालु खर्च रु.९६१ अर्ब ४७ करोड, पुँजीगत खर्च रु.२१६ अर्ब ३७ करोड र वित्तीय व्यवस्थातर्फको खर्च रु.११८ अर्ब ४० करोड रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा राजस्व संकलन रु.१०६७ अर्ब ९६ करोड भएको छ।

१९. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा नेपाल सरकारले रु.२३१ अर्ब ३० करोड कुल आन्तरिक ऋण परिचालन गरेको छ, जुन कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको ४.८ प्रतिशत हुन आउँछ। साँवातर्फ रु.४७ अर्ब ३३ करोड भुक्तानी भएको छ। यसर्थ, आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा रु.१८३ अर्ब ९७ करोड खुद आन्तरिक ऋण परिचालन भएको छ।

२०. २०७९ असार मसान्तमा नेपाल सरकारको कुल आन्तरिक ऋण २२.९ प्रतिशतले वृद्धि भई रु.९८४ अर्ब २८ करोड पुगेको छ । २०७८ असार मसान्तमा यस्तो ऋण रु.८०० अर्ब ३२ करोड रहेको थियो ।

वैदेशिक व्यापार, विप्रेषण आप्रवाह र शोधनान्तर स्थिति

२१. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को एघार महिनामा कुल वस्तु निर्यात ५३.३ प्रतिशतले वृद्धि भई रु.१८५ अर्ब ८४ करोड पुगेको छ भने कुल वस्तु आयात २७.५ प्रतिशतले वृद्धि भई रु.१७६३ अर्ब २२ करोड पुगेको छ । फलस्वरुप, कुल वस्तु व्यापार घाटा २५.० प्रतिशतले वृद्धि भई रु.१५७७ अर्ब ३९ करोड पुगेको छ ।

२२. विप्रेषण आप्रवाह सुधारोन्मूख रहेको छ । आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को नौ महिनासम्म विप्रेषण आप्रवाह घट्दै आएकोमा दशौं तथा एघारौं महिनामा विप्रेषण आप्रवाहमा वृद्धि भएको छ । दशौं महिनामा ०.२ प्रतिशतले वृद्धि भएको विप्रेषण आप्रवाह एघारौं महिनामा ३.८ प्रतिशतले वृद्धि भई रु.९०४ अर्ब १८ करोड पुगेको छ । अघिल्लो वर्षको एघार महिनाको अवधिमा विप्रेषण आप्रवाह १२.६ प्रतिशतले बढेको थियो । अमेरिकी डलरमा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को एघार महिनामा ७.५१ अर्ब विप्रेषण आप्रवाह भएको छ, जुन अघिल्लो आर्थिक वर्षको सोही अवधिको ७.३९ अर्ब अमेरिकी डलरभन्दा १.५ प्रतिशतले बढी हो ।

२३. आयातमा भएको उल्लेख्य वृद्धिका कारण चालु खाता एवम् शोधनान्तर घाटा उल्लेख्य रहन गएको छ । आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को एघार महिनामा चालु खाता रु.५९५ अर्ब ७३ करोडले घाटामा रहेको छ । अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा चालु खाता घाटा रु.२९८ अर्ब ११ करोड रहेको थियो । बढ्दो चालु खाता घाटाले अर्थतन्त्रमा आन्तरिक उत्पादनभन्दा माग उच्च रहनुको साथै वित्तीय स्रोत र मागबीचको अन्तर पनि बढ्दै गएको स्थितिलाई दर्शाउँछ ।

२४. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को एघार महिनामा शोधनान्तर घाटा रु.२६९ अर्ब ८१ करोड रहेको छ । अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा शोधनान्तर स्थिति रु.१५ अर्ब १५ करोडले घाटामा रहेको थियो । शोधनान्तर घाटा बढेकोले आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को एघार महिनामा विदेशी विनिमय सञ्चितिमा करिब २ अर्ब ३० करोड अमेरिकी डलरले कमी आई ९ अर्ब ४५ करोड अमेरिकी डलर कायम भएको छ । उक्त सञ्चिति ६.७३ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयातका लागि पर्याप्त हुने देखिन्छ ।

२५. पछिल्लो समय अमेरिकी डलरसँग नेपाली मुद्रा अवमूल्यन भइरहेको कारण मुद्रास्फीति नियन्त्रणमा थप दबाब सिर्जना भएको छ । २०७८ असार मसान्तको तुलनामा २०७९ असार मसान्तमा अमेरिकी डलरसँग नेपाली रुपैयाँ ६.६४ प्रतिशतले अवमूल्यन भएको छ ।

वित्तीय क्षेत्र स्थिति

बैकिङ्ग क्षेत्र

२६. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को एघार महिनामा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुमा रहेको निक्षेप ५.७ प्रतिशतले बढेको छ भने निजी क्षेत्रतर्फ प्रवाह भएको कर्जा १३.५ प्रतिशतले विस्तार भएको छ । उक्त अवधिमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले रु.२६६ अर्ब निक्षेप संकलन गरी रु.५५३ अर्ब कर्जा प्रवाह गरेका छन् । अघिल्लो आर्थिक वर्षको सोही अवधिमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले रु.५८८ अर्ब निक्षेप संकलन गरी रु.७९९ अर्ब कर्जा प्रवाह गरेका थिए ।

२७. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को एघार महिनामा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले रु.२३ अर्ब ३८ करोडको ऋणपत्र जारी गरी वित्तीय स्रोत परिचालन गरेका छन् । अघिल्लो आर्थिक वर्षको सोही अवधिमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले रु.३७ अर्ब १० करोडको ऋणपत्र जारी गरेका थिए ।

२८. २०७८ चैत मसान्तमा वाणिज्य बैंकहरुको औसत निष्कृय कर्जा अनुपात १.३२ प्रतिशत, विकास बैंकहरुको १.४९ प्रतिशत र वित्त कम्पनीहरुको ७.० प्रतिशत रहेको छ । २०७८ असार मसान्तमा यी अनुपातहरु क्रमशः १.४१ प्रतिशत, १.३० प्रतिशत र ६.१९ प्रतिशत रहेका थिए ।

२९. यस बैंकले वित्तीय क्षेत्र सुदृढीकरण गर्ने उद्देश्यले बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु एक आपसमा गाभ्ने/गाभिने नीतिगत व्यवस्था गरेपश्चात् २०७९ असार मसान्तसम्म कुल २४५ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु गाभ्ने/गाभिने प्रक्रियामा सामेल भएका छन । यीमध्ये १७८ संस्थाहरुको इजाजत खारेज भई ६७ संस्था कायम भएका छन् । आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा १ वाणिज्य बैंकले अर्को वाणिज्य बैंक प्राप्ति गरी एकीकृत कारोबार शुरु भएको छ । त्यसैगरी, ४ वाणिज्य बैंकहरु एक आपसमा गाभिएर २ वाणिज्य बैंक बन्ने सैद्धान्तिक सहमति प्रदान गरिएको छ भने थप २ वाणिज्य बैंकहरु गाभ्ने तथा प्राप्ति प्रक्रियामा सहभागी हुने गरी समझदारी सम्पन्न भएको छ ।

३०. वित्तीय पहुँच बढ्दै गएको छ । बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको शाखा संख्या २०७८ असार मसान्तमा १०,६८३ रहेकोमा २०७९ असार मसान्तमा ११५२८ पुगेको छ । शाखा विस्तारसँगै उक्त अवधिमा प्रति बैंक शाखा जनसंख्या २,८४४ बाट घटेर २५३२ कायम भएको छ । ७५२ वटा स्थानीय तहमा वाणिज्य बैंकका शाखाहरु विस्तार भएका छन् ।

ब्याजदर स्थिति

३१. २०७८ असारमा ९१-दिने ट्रेजरी विलको भारित औसत ब्याजदर ४.५५ प्रतिशत रहेकोमा २०७९ असारमा यस्तो ब्याजदर १०.६६ प्रतिशत पुगेको छ ।

३२. वाणिज्य बैंकहरुको औसत आधार दर २०७८ जेठमा ६.६६ प्रतिशत रहेकोमा २०७९ जेठमा ९.३९ प्रतिशत कायम भएको छ । २०७८ जेठमा निक्षेपको भारित औसत ब्याजदर ४.७२ प्रतिशत रहेकोमा २०७९ जेठमा ७.३४ प्रतिशत कायम भएको छ । त्यसैगरी, २०७८ जेठमा कर्जाको भारित औसत ब्याजदर ८.४६ प्रतिशत रहेकोमा २०७९ जेठमा ११.५४ प्रतिशत कायम भएको छ ।

पुँजी बजार

३३. २०७८ असार मसान्तमा २८८३.४१ रहेको नेप्से सूचकाङ्क २०७९ असार मसान्तमा २००९.४६ रहेको छ । २०७९ असार मसान्तमा धितोपत्र बजार पुँजीकरण रु.२८६९ अर्ब ३४ करोड रहेको छ । २०७८ असार मसान्तमा बजार पुँजीकरण रु.४०१० अर्ब ९६ करोड रहेको थियो ।

३४. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को एघार महिनामा नेपाल धितोपत्र बोर्डले रु.११ अर्ब २८ करोड बराबरको डिबेन्चर, रु.६ अर्ब ९० करोड बराबरको म्युचुअल फण्ड, रु.६ अर्ब ५१ करोड बराबरको साधारण सेयर र रु.३ अर्ब ४६ करोड बराबरको हकप्रद सेयर गरी कुल रु.२८ अर्ब १५ करोड बराबरको धितोपत्र सार्वजनिक निष्काशनका लागि अनुमति प्रदान गरेको छ ।

३५. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को एघार महिनामा ७ वाणिज्य बैंकहरुले रु.१० अर्ब ८८ करोडको र १ विकास बैंकले रु.४० करोडको गरी कुल रु.११ अर्ब २८ करोडको ऋणपत्र निष्काशन गर्न नेपाल धितोपत्र बोर्डबाट स्वीकृति प्राप्त गरेका छन् । २०७९ जेठ मसान्तसम्ममा बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट ऋणपत्रमार्फत रु.१२३ अर्ब ७६ करोड वित्तीय साधन परिचालन भएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को मौद्रिक नीतिको समीक्षा

मौद्रिक व्यवस्थापन

३६. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा विस्तृत मुद्राप्रदायको वार्षिक वृद्धिदर १८.० प्रतिशत हुने प्रक्षेपण रहेकोमा २०७९ जेठ मसान्तमा वार्षिक बिन्दुगत वृद्धिदर ९ प्रतिशत कायम भएको छ ।

३७. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा मौद्रिक क्षेत्रबाट प्रवाह हुने निजी क्षेत्रतर्फको कर्जाको वृद्धिदर १९.० प्रतिशत हुने प्रक्षेपण रहेकोमा २०७९ जेठ मसान्तमा वार्षिक बिन्दुगत वृद्धिदर १६ प्रतिशत कायम भएको छ ।

३८. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको अन्तरबैंक दर ४.० प्रतिशतदेखि ७.० प्रतिशतको करिडोरभित्र कायम गर्ने मौद्रिक नीतिको विद्यमान संचालन लक्ष्य रहेकोमा २०७९ असारमा यस्तो भारित औसत अन्तरबैंक दर ७ प्रतिशत रहेको छ ।

३९. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा यस बैंकबाट रु.९७०२ अर्ब ४१ करोड (कारोबारको आधारमा) तरलता प्रवाह भएको छ । यसअन्तर्गत रिपोमार्फत रु.४७६ अर्ब ३९ करोड, सोझै खरिदमार्फत रु.५५ अर्ब ९२ करोड र स्थायी तरलता सुविधामार्फत रु.९१७० अर्ब ११ करोड प्रवाह भएको छ ।

वित्तीय क्षेत्रसम्बन्धी व्यवस्थाहरुको समीक्षा

क्षेत्रगत कर्जा

४०. वाणिज्य बैंकले कुल कर्जा लगानीको २०७९ असार मसान्तसम्म न्यूनतम १२ प्रतिशत, २०८० असार मसान्तसम्म १३ प्रतिशत, २०८१ असार मसान्तसम्म १४ प्रतिशत र २०८२ असारसम्म १५ प्रतिशत कर्जा कृषि क्षेत्रमा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएकोमा २०७८ चैत मसान्तमा उक्त क्षेत्रमा औसतमा १२.२८ प्रतिशत अर्थात रु.४९० अर्ब १५ करोड कर्जा प्रवाह भएको छ ।

४१. वाणिज्य बैंकले कुल कर्जा लगानीको २०७९ असार मसान्तसम्म न्यूनतम ६ प्रतिशत, २०८० असार मसान्तसम्म ७ प्रतिशत, २०८१ असार मसान्तसम्म ८ प्रतिशत र २०८२ असार मसान्तसम्म १० प्रतिशत कर्जा उर्जा क्षेत्रमा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएकोमा २०७८ चैत मसान्तमा उक्त क्षेत्रमा औसतमा ५.५१ प्रतिशत अर्थात रु.२२० अर्ब ८ करोड कर्जा प्रवाह भएको छ ।

४२. वाणिज्य बैंकले कुल कर्जा लगानीको २०७९ असार मसान्तसम्म न्यूनतम ११ प्रतिशत, २०८० असार मसान्तसम्म १२ प्रतिशत, २०८१ असार मसान्तसम्म १३ प्रतिशत र २०८२ असार मसान्तसम्म १५ प्रतिशत कर्जा लघु, घरेलु, साना एवम् मझौला उद्यमका क्षेत्रमा, रु. १ करोडभन्दा कम रकमका कर्जा तथा प्रत्यक्ष रुपमा प्रवाह भएका विपन्न वर्ग कर्जासमेत, प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा २०७८ चैत मसान्तमा उक्त क्षेत्रमा औसतमा ९.८५ प्रतिशत अर्थात रु.३९३ अर्ब २८ करोड कर्जा प्रवाह भएको छ ।

४३. विकास बैंकहरुले २०७९ असार मसान्तसम्म कुल कर्जा लगानीको १७ प्रतिशत, २०८० असार मसान्तसम्म १९ प्रतिशत र २०८१ असार मसान्तसम्ममा २० प्रतिशत कर्जा कृषि, लघु, घरेलु तथा साना उद्यम/व्यवसाय, उर्जा र पर्यटन क्षेत्रमा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा २०७८ चैतमा उक्त क्षेत्रहरुमा औसतमा २६.६२ प्रतिशत अर्थात रु.१११ अर्ब ९२ करोड कर्जा प्रवाह भएको छ । त्यसैगरी, वित्त कम्पनीहरुले २०७९ असार मसान्तसम्म कुल कर्जा लगानीको १२ प्रतिशत, २०८० असार मसान्तसम्म १४ प्रतिशत र २०८१ असार मसान्तसम्ममा १५ प्रतिशत कर्जा कृषि, लघु, घरेलु तथा साना उद्यम/व्यवसाय, उर्जा र पर्यटन क्षेत्रमा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा २०७८ चैतमा उक्त क्षेत्रहरुमा औसतमा २१.९२ प्रतिशत अर्थात रु.१६ अर्ब १५ करोड कर्जा प्रवाह भएको छ ।

पुनरकर्जा तथा सहुलियतपूर्ण कर्जा

४४. नेपाल राष्ट्र बैंक पुनरकर्जा कार्यविधि, २०७७ संशोधन गरी यस बैंकबाट सहुलियत दरमा प्रदान गरिँदै आएको पुनरकर्जा प्रदान गर्दा कोभिड-१९ महामारीबाट प्रभावित लघु, घरेलु, साना तथा मझौला उद्यम/व्यवसाय र उत्पादनशील क्षेत्रलाई प्राथमिकता दिईएको छ । आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा २४ हजार ३०५ ऋणीको रु.११५ अर्ब ६८ करोड पुनरकर्जा स्वीकृत भएको छ । २०७९ असार मसान्तमा रु.१११ अर्ब ९६ करोड पुनरकर्जा लगानीमा रहेको छ ।

४५. नेपाल सरकारको ब्याज अनुदानमा सञ्चालित सहुलियतपूर्ण कर्जा कार्यक्रमअन्तर्गत २०७९ जेठसम्म १ लाख ४७ हजार १४७ ऋणीलाई रु.२१५ अर्ब ९१ करोड कर्जा लगानीमा रहेको छ । यसमध्ये कृषि तथा पशुपंक्षी व्यवसाय शीर्षकमा ६० हजार ६१८ ऋणीलाई रु.१३९ अर्ब ८४ करोड र महिला उद्यमशील कर्जाअन्तर्गत ८३ हजार ६६९ महिला उद्यमीलाई रु.७२ अर्ब ३८ करोड कर्जा लगानी भएको छ । सहुलियतपूर्ण कर्जाका अन्य ८ शीर्षकअन्तर्गत कुल २ हजार ८६० ऋणीहरुलाई रु.३ अर्ब ६९ करोड कर्जा लगानीमा रहेको छ ।

४६. कोभिड-१९ संक्रमणबाट प्रभावित पर्यटन र घरेलु, साना तथा मझौला उद्यम क्षेत्रको व्यवसाय निरन्तरतामा सहयोग पुऱ्याउन ती क्षेत्रका श्रमिक तथा कर्मचारीको पारिश्रमिक भुक्तानीका लागि व्यवस्था गरिएको व्यवसाय निरन्तरता कर्जा २०७९ जेठ मसान्तसम्म रु.१ अर्ब १५ करोड स्वीकृत भएको छ।

नियामकीय तथा सुपरिवेक्षकीय व्यवस्थाहरुको समीक्षा

४७. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले २०७९ असार मसान्तसम्म कर्जा-निक्षेप अनुपात अधिकतम ९० प्रतिशत कायम गर्नुपर्ने नीतिगत व्यवस्था गरिएकोमा २०७९ असार मसान्तमा यस्तो अनुपात औसतमा ८६.२२ प्रतिशत रहेको छ।

४८. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले कृषि, हस्तकला र सीपमूलक व्यवसाय संचालनका लागि रु.१ करोडसम्मको कर्जा प्रवाह गर्दा आधार दरमा अधिकतम २ प्रतिशत बिन्दुले मात्र प्रिमियम थप गर्न सक्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा आएको छ।

४९. वास्तविक कृषि व्यवसायीलाई रु.२० लाखसम्म कृषि व्यवसाय सञ्चालन गर्न परियोजनाको धितोमा प्रवाह हुने कर्जा, महिला उद्यमीद्वारा लघु उद्यम तथा स्वरोजगारमूलक व्यवसाय सञ्चालन गर्न परियोजनाको धितोमा प्रवाह हुने रु.२० लाखसम्मको कर्जा र ऋणी स्वयम् रोजगार हुने उद्देश्यले सवारी साधन खरिद गर्न प्रवाह हुने रु.२५ लाखसम्मको कर्जालाई विपन्न वर्ग कर्जामा गणना गर्न सक्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा आएको छ। २०७८ चैत मसान्तमा बैक तथा वित्तीय संस्थाहरुको कुल कर्जासापटको ७.८८ प्रतिशत कर्जा विपन्न वर्गमा लगानीमा रहेको छ।

५०. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु बाहेकका भुक्तानी सेवा प्रदायक र भुक्तानी प्रणाली सञ्चालक संस्थाहरुले निश्चित सीमाभन्दा बढीको कारोबार र शंकास्पद कारोबारको विवरण वित्तीय जानकारी इकाईमा उपलब्ध गराउनु पर्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा आएको छ।

५१. वाणिज्य बैंकहरुले गैरआवासीय नेपाली तथा गैरआवासीय नेपालीहरुबाट प्रवर्द्धित विदेशस्थित संस्थाहरुबाट परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा बचत निक्षेप संकलन तथा परिचालन गर्न पाउने र उक्त निक्षेप बैंकिङ्ग प्रणालीमार्फत तोकिएका शर्तहरुको अधीनमा रही फिर्ता लैजान सक्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ।

५२. बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट हुने कर्जा प्रवाहको प्रक्रियालाई सरलीकरण गर्ने, कर्जा प्रवाहको लागत कम गर्ने तथा कर्जामा पहुँच अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले विद्युतीय माध्यमबाट प्रवाह हुने कर्जासम्बन्धी मार्गदर्शन (Digital Lending Guideline) कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ।

५३. विद्युतीय भुक्तानीका उपकरणहरुबीच अन्तरआवद्धता कायम गर्दै नेपालभित्र हुने भुक्तानी कारोबारहरुको राफसाफ तथा अभिलेखीकरण गर्न र नेपालको आफ्नै भुक्तानी कार्ड प्रयोगमा ल्याउन राष्ट्रिय भुक्तानी स्वीच स्थापना गर्ने कार्यअन्तर्गत पहिलो चरणमा Retail Payment Switch सञ्चालनमा आएको छ।

५४. नागरिक बचतपत्र तथा वैदेशिक रोजगार बचतपत्रको आवेदन अनलाइन माध्यममार्फत गर्न सकिने व्यवस्था कार्यान्वयनमा आएको छ ।

५५. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को मौद्रिक नीतिमा भएका अन्य नियामकीय र सुपरिवेक्षकीय नीतिगत व्यवस्थाहरुको कार्यान्वयन अवस्था अनुसूची २ मा राखिएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को आर्थिक परिदृश्य

५६. मौद्रिक नीति २०७८/७९ को तेस्रो त्रैमासिक समीक्षा गर्दाको समयमा देखिएको अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक परिदृश्य यथावतै रहेको छ । रुस-युक्रेन युद्धले अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक वातावरणलाई अनिश्चित बनाएको छ भने मूल्यमा चाप पर्दै गइरहेको छ । फलस्वरुप, सन् २०२२ र सन् २०२३ मा विश्व उत्पादन र व्यापारको विस्तारमा कमी आउने प्रक्षेपण रहेको छ । मूल्यमा परेको चाप र कसिलो नीतिगत व्यवस्थाका कारण विकसित तथा उदीयमान मुलुकहरुमा ब्याजदरहरु थप बढ्नुको साथै विश्व अर्थतन्त्र नै आर्थिक मन्दीमा जान सक्ने अनुमान विश्व बैंक र अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषको रहेको छ ।

५७. नेपालमा कोभिड संक्रमण कम हुनुको साथै यस विरुद्धको खोप सहज रुपमा उपलब्ध भएको छ । पर्यटक आगमनमा सुधार आउन थालेको छ । रोजगारीको लागि बाह्य मुलुक जाने नेपालीहरुको संख्या बढेको छ । स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भैसकेको छ भने संघीय संसद तथा प्रदेश सभाको चुनाव हुन गइरहेको छ । यसले गर्दा आन्तरिक माग बलियो रहने देखिन्छ । साथै, निर्माणाधीन केही जलविद्युत परियोजनाहरु सम्पन्न भई करिब ७०० मेगावाट विद्युत राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा थप हुने क्रममा रहेको छ । उपर्युक्त पृष्ठभूमि तथा बजेट वक्तव्य २०७९/८० मा समावेश भएका नीतिगत व्यवस्था र कार्यक्रम कार्यान्वयनका अतिरिक्त उद्योगको क्षमता उपयोगसमेत बढ्ने आधारमा आर्थिक वृद्धि औसतभन्दा उच्च रहने देखिन्छ । तथापि, रासायनिक मलको अभाव, बाह्य क्षेत्रमा रहेको दबाब, तरलता संकुचन र मूल्य वृद्धि जस्ता पक्षहरुले अपेक्षित आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने दिशामा भने केही चुनौती सिर्जना गर्ने देखिन्छ ।

५८. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा चालु खाता एवम् शोधनान्तर घाटा हालसम्मकै उच्च स्तरमा पुग्न गयो। आन्तरिक उत्पादन तथा मागको स्थिति, आयात-निर्यात तथा विप्रेषण आप्रवाहको वर्तमान प्रवृत्ति, नेपाली मुद्रा अवमूल्यन र आयातीत वस्तुहरुको मूल्य वृद्धि समेतलाई दृष्टिगत गर्दा आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट वक्तव्यमा उल्लेख भएबमोजिमको वैदेशिक अनुदान र बाह्य ऋण परिचालन भएपनि आगामी वर्ष शोधनान्तर सन्तुलन कायम राख्न चुनौतीपूर्ण हुने देखिन्छ । तसर्थ, विदेशी विनिमय सञ्चिति र बैंकिङ्ग क्षेत्रको तरलताको स्थितिमा चाप पर्न जाने देखिएकोले उपयुक्त स्तरमा विदेशी विनिमय सञ्चिति कायम राख्ने र तरलता व्यवस्थापन गर्ने कार्यबीच सन्तुलन मिलाउनु पर्ने देखिन्छ ।

५९. आर्थिक वर्ष २०७४/७५ देखि चालु खाता घाटामा रहँदै आएको छ । आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा चालु खाता घाटा अझ बढेर कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १३ प्रतिशत पुग्ने देखिएको छ ।

चालु खाता लामो समयसम्म क्रमिक रुपमा घाटामा रहनु र यस्तो घाटा बढ्दै जानुले बाह्य क्षेत्र स्थायित्वमा मात्रै नभई समग्र आर्थिक स्थायित्व कायम राख्न र दिगो तथा उच्च आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने दिशामा समेत चुनौती सिर्जना भएको छ। हाल वैदेशिक रोजगारीमा जानेको संख्या र विदेशी पर्यटक आगमनमा सुधार भएपनि चालु खाता तथा शोधनान्तर स्थितिमाथि परेको दबाब केही समयसम्म अझै रहन सक्ने देखिन्छ।

६०. आयातमा आधारित अर्थतन्त्रमा अधिक माग विस्तार हुँदा त्यसको प्रत्यक्ष असर विनिमयदर र ब्याजदरमाथि पर्न जाने हुन्छ। नेपालको संरचनात्मक विशेषताअनुरुप स्थिर विनिमयदर प्रणाली कायम रहेको अवस्थामा बाह्य क्षेत्रमा देखापरेको दबाबको असरसमेत ब्याजदरमा परेको छ। आन्तरिक उत्पादन र बाह्य क्षेत्रमा दिगो सुधार नआएसम्म बैंकिङ्ग तरलता र ब्याजदरमा परेको चाप कायम नै रहने देखिन्छ।

६१. हाल विश्वव्यापी रुपमा उपभोग्य वस्तु तथा सेवाको मूल्यमा चापको स्थिति रहेको छ। विश्व बजारमा इन्धन तथा खाद्य वस्तुको मूल्यमा भारी वृद्धि हुनुको साथै कोभिड महामारीले विश्व आपूर्ति व्यवस्थामा ल्याएको अवरोधसमेतका कारण खाद्य तथा गैरखाद्य वस्तुको मूल्य विश्वव्यापी रुपमा बढ्दै गइरहेको छ। भारतमा पनि मूल्यवृद्धि ७ प्रतिशतभन्दा माथि रहेको स्थिति छ। यसको असर नेपालमा पनि पर्न गएको छ। इन्धनलगायत आपूर्ति पक्षबाट मूल्यमा पर्न गएको असर केही समय अझै कायमै रहने स्थिति छ। साथै, यसै वर्ष सम्पन्न हुन गईरहेको आम निर्वाचन र तलब वृद्धि तथा सामाजिक सुरक्षाको दायरामा गरिएको विस्तारले आन्तरिक माग बढाउने हुँदा यस आर्थिक वर्ष मूल्यवृद्धि वाञ्छित सीमाभित्र कायम राख्न चुनौतीपूर्ण हुने देखिन्छ।

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को मौद्रिक नीतिको स्वरुप

मौद्रिक कार्यदिशा

६२. मूल्य र बाह्य क्षेत्र स्थायित्व कायम राख्दै समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व प्रवर्द्धन गर्ने र वित्तीय साधनलाई उत्पादनशील क्षेत्रमा प्रवाह गराई उत्पादकत्व अभिवृद्धिमार्फत आर्थिक वृद्धिलाई सहयोग पुऱ्याउने गरी मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा सजगतापूर्वक कसिलो राखिएको छ।

६३. कर्जा-कुल गार्हस्थ्य उत्पादन अनुपात उच्च रहेको सन्दर्भमा कर्जा वृद्धिभन्दा पनि कर्जालाई उत्पादनशील क्षेत्रमा प्रवाह गराउनेतर्फ मौद्रिक नीतिको प्राथमिकता रहनेछ।

६४. कोभिड-१९ संक्रमणको समयमा लिइएका सहज नियामकीय व्यवस्थाहरुलाई क्रमशः कटौती गर्दै विवेकशील नियामकीय मापदण्डअनुरुप बनाइने छ। कृषिलगायतका उत्पादनशील क्षेत्र, निर्यात र कोभिड महामारीबाट पुनरुत्थान हुन बाँकी अति प्रभावित क्षेत्रमा मात्र उपलब्ध गराउने गरी पुनरकर्जा सुविधालाई पुनरावलोकन गरिनेछ।

६५. साना, घरेलु, लघु तथा मध्यम उद्यमहरुको लागि कर्जा पहुँच बढाई कर्जाको अधिकेन्द्रीकरण क्रमशः कम गर्नेतर्फ मौद्रिक नीतिको जोड रहनेछ। साथै, निश्चित उत्पादनशील क्षेत्र र व्यापारिक क्षेत्रमा प्रवाह हुने कर्जाको ब्याजदरमा अन्तर कायम गरिनेछ।

६६. सवल वित्तीय प्रणालीले मौद्रिक नीतिको प्रसारलाई प्रभावकारी बनाउने हुँदा समष्टिगत विवेकशील नियमनका साथै कर्जाको गुणस्तर सुधारमार्फत वित्तीय स्थायित्व कायम गर्न जोड दिइनेछ ।

६७. भुक्तानी तथा वित्तीय कारोबारलाई डिजिटाइजेसन गर्दै वित्तीय साक्षरता, वित्तीय पहुँच र वित्तीय समावेशिता अभिवृद्धि गरी मौद्रिक नीतिको दायरा बढाइनेछ ।

मौद्रिक नीतिको संरचना र लक्ष्य

६८. मौद्रिक नीतिको विद्यमान रणनीतिक संरचना र भारतीय रुपैयाँसँगको स्थिर विनिमयदरलाई मौद्रिक नीतिको अंकुशको रुपमा यथावत राखिएको छ ।

६९. ब्याजदरलाई मौद्रिक नीतिको प्रसार माध्यमको रुपमा सुदृढ गर्दै संचालन लक्ष्यको रुपमा कार्यान्वयनमा रहेको बैंक तथा वित्तीय संस्थाबीचको भारित औसत अन्तरबैंक ब्याजदरलाई निरन्तरता दिइएको छ ।

७०. विदेशी विनिमय सञ्चितिले वस्तु तथा सेवाको आयात धान्ने क्षमता र मुद्रास्फीतिलाई नीतिगत दर निर्धारण गर्ने प्रमुख आधारको रुपमा लिइने छ । वार्षिक लक्षित मुद्रास्फीतिभन्दा कम नहुने गरी नीतिगत दर निर्धारण गरिनेछ ।

७१. संचालन लक्ष्यको स्थितिको आधारमा खुला बजार कारोबार संचालन गरी तरलता व्यवस्थापन गरिने छ । भारित औसत अन्तरबैंक ब्याजदरलाई संचालन लक्ष्यको रुपमा लिई ब्याजदर करिडोरमार्फत मौद्रिक व्यवस्थापन गर्ने रणनीति कार्यान्वयन हुँदै आएको सन्दर्भमा मुद्राप्रदाय तथा कर्जा विस्तारलाई मौद्रिक नीतिको कार्यदिशाको स्थिति मापन गर्ने सूचकको रुपमा प्रयोग गरिनेछ । तद्नुरुप, आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा विस्तृत मुद्राप्रदायको वृद्धिदर १२ प्रतिशत र निजी क्षेत्रतर्फ जाने कर्जाको वृद्धिदर १२.६ प्रतिशत रहने प्रक्षेपण रहेको छ ।

७२. नेपाल सरकारको बजेट वक्तव्य २०७९/८० ले ८ प्रतिशतको आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्ने र मुद्रास्फीतिलाई ७ प्रतिशतभित्र कायम राख्ने लक्ष्य लिएको छ । नेपाल जस्तो सानो र आयातमा आधारित खुला अर्थतन्त्र भएको मुलुकले सुविधाजनक स्तरमा विदेशी विनिमय सञ्चिति कायम गर्नुपर्ने बाध्यतालाई मध्यनजर गरी ७ महिनासम्मको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न सक्ने विदेशी विनिमय सञ्चिति कायम राख्दै माग पक्षबाट मूल्यमा चाप पर्न नदिई लक्षित आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न सहयोग पुऱ्याउनु मौद्रिक नीतिको लक्ष्य हुनेछ ।

७३. कर्जाको आकार कुल गार्हस्थ्य उत्पादन सरह नै पुगिसकेको छ । कर्जा तथा विस्तृत मुद्राप्रदायको वृद्धिदरलाई कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (प्रचलित मूल्यमा) को वृद्धिदरकै हाराहारीमा कायम राख्न सहयोग पुग्ने गरी ब्याजदर करिडोर तय गर्ने र कर्जालाई उत्पादनशील क्षेत्रमा प्रवाह गराई आर्थिक वृद्धिका लागि आवश्यक वित्तीय स्रोत परिचालन गर्नेतर्फ मौद्रिक नीति परिलक्षित हुनेछ ।

मौद्रिक उपायहरू

७४. मूल्य र विदेशी विनिमय सञ्चितिमा परेको चापलाई मध्यनजर राखेर समष्टिगत आर्थिक स्थायित्वको लागि ब्याजदर करिडोर अन्तर्गतको दरहरुलाई १.५ प्रतिशत बिन्दुले वृद्धि गरी बैंक दर ८.५ प्रतिशत, नीतिगत दर ७.० प्रतिशत र निक्षेप संकलन दरलाई ५.५ प्रतिशत कायम गरिएको छ ।

७५. अन्तरबैंक कारोबारको भारित औसत ब्याजदर नीतिगत दरको तुलनामा २ प्रतिशतभन्दा बढी बिन्दुले तलमाथि भएमा रिपो/रिभर्स रिपो बोलकबोल खुला हुने व्यवस्था मिलाइने छ । साथै, अन्तरबैंक कारोबारको भारित औसत ब्याजदर नीतिगत दरको तुलनामा ३ प्रतिशत बिन्दुभन्दा बढीले घट्न गएमा निक्षेप बोलकबोल खुला हुने व्यवस्था मिलाइने छ । खुला बजार कारोबारसम्वन्धी अन्य उपकरणहरु यथावत राखिनेछ ।

७६. तरलता व्यवस्थापनलाई थप प्रभावकारी बनाउन आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट वक्तव्यमा व्यवस्था भएबमोजिम खुला बजार कारोबार स्थिरीकरण कोषको व्यवस्था गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।

७७. भुक्तानी प्रणालीलाई सहज र विश्वसनीय बनाउने उद्देश्यले सरकारी ऋणपत्रको धितोमा बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई यस बैंकले उपलव्ध गराउने विद्यमान दैनिक तरलता सुविधा (Intraday Liquidity Facility-ILF) लाई आवश्यकताअनुसार ओभरनाइट अवधिको बनाई यस्तो सुविधा बैंक दरमा उपलव्ध गराइनेछ ।

७८. बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई अघिल्लो हप्ताको अन्त्यमा कायम रहेको सम्बन्धित संस्थाको स्वदेशी मुद्रामा रहेको कुल निक्षेपको १ प्रतिशतभन्दा बढी बक्यौता नहुने गरी यस बैंकले तोकेको ऋणपत्रको धितोमा अधिकतम ५ दिनसम्म अवधिको स्थायी तरलता सुविधा बैंक दरमा उपलव्ध गराइने छ । विद्यमान कार्यविधिमा आवश्यक संशोधन गरी यो व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

७९. अन्तरबैंक बजार, दैनिक तरलता सुविधा, खुला बजार कारोवार र स्थायी तरलता सुविधाका माध्यमबाट आवश्यक तरलता व्यवस्थापन गर्न नसकेका बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई सो संस्थाले माग गरेमा बैंक दरमा २ प्रतिशत बिन्दुले पेनाल दर थप गरी अन्तिम ऋण दाता सुविधा (Lender of Last Resort Facility-LOLR) उपलव्ध गराइने छ । अन्तिम ऋणदाता सुविधासम्बन्धी कार्यविधि जारी गरिनेछ ।

८०. बैंक तथा वित्तीय संस्थाले कायम गर्नुपर्ने अनिवार्य नगद अनुपातलाई २०७९ भदौ १ गतेदेखि लागू हुने गरी १ प्रतिशत बिन्दुले वृद्धि गरी ४ प्रतिशत पुऱ्याइनेछ ।

८१. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले कायम गर्नुपर्ने वैधानिक तरलता अनुपातलाई वृद्धि गरी २०७९ पुस मसान्तसम्ममा वाणिज्य बैंकहरुले १२ प्रतिशत, विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरुले १० प्रतिशत पुऱ्याउनु पर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

८२. मौद्रिक नीतिको प्रसारण संयन्त्रलाई प्रभावकारी बनाउन बैंक तथा वित्तीय संस्थाले ब्याजदर तय गर्ने सम्बन्धी विद्यमान नीतिगत व्यवस्थामा आवश्यक पुनरावलोकन गरिनेछ ।

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को वित्तीय क्षेत्रसम्बन्धी व्यवस्था

वित्तीय क्षेत्र सुधार र नियमन व्यवस्था

८३. नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८, बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३, विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९, भुक्तानी तथा फर्स्यौट ऐन, २०७५ लगायतका बैंकिङ्ग ऐन तथा कानूनमा परिमार्जन तथा संशोधन प्रस्ताव तयार गर्न आवश्यक कार्य अगाडि बढाइनेछ ।

८४. कोभिड महामारीको समयमा आर्थिक पुनरुत्थानलाई गति प्रदान गर्न अवलम्बन गरिएका कर्जा पुनरसंरचना एवम् पुनरतालिकीकरण, ब्याज पुँजीकरण, लाभांश वितरणलगायतका नियामकीय व्यवस्थामा आवश्यक पुनरावलोकन गरिनेछ ।

८५. यस बैंकको चौथो रणनीतिक योजना तथा वित्तीय क्षेत्र विकास रणनीतिमा समावेश नीति तथा कार्यक्रमहरु प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

८६. अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषको सहयोगमा वित्तीय क्षेत्र स्थायित्व पुनरावलोकन (Financial Sector Stability Review-FSSR) हुने क्रममा रहेको छ । वित्तीय क्षेत्रको कर्जाको गुणस्तर सुधार लगायत वित्तीय स्थायित्व कायम गर्न उक्त प्रतिवेदनबाट प्राप्त हुने सुझावहरुलाई क्रमशः कार्यान्वयन गरिनेछ ।

८७. कोभिड १९ महामारीका कारण आर्थिक वर्ष २०७६/७७ बाट स्थगन गरिएको Countercyclical Capital Buffer को व्यवस्थालाई २०८० साउनदेखि कार्यान्वयनमा ल्याउन आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ । उक्त व्यवस्थालाई क्षेत्रगत रुपमा समेत कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा अध्ययन गरिनेछ ।

८८. वाणिज्य बैंक र लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरु एक आपसमा आफ्नै वर्गभित्र गाभिई वा प्राप्तिमा गई २०७९ पुस मसान्तभित्र एकीकृत कारोबार सञ्चालन गरेमा मात्र यस बैंकबाट प्रदान हुँदै आएको मर्जर तथा प्राप्तिसम्बन्धी छुट तथा सुविधा उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

८९. बैंक तथा वित्तीय संस्थाले जारी गरेको ऋणपत्रलाई कर्जा-निक्षेप अनुपात प्रयोजनका लागि स्रोतको रुपमा गणना गरिरहेकोमा त्यस्तो गणना गर्न सकिने अवधि २०८० असार मसान्तसम्म रहने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

९०. बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट ठूला कर्जा उपभोग गर्दै आएका ऋणीहरुको पहिचान गर्न Large Exposure Framework तयार गरिनेछ । साथै, ठूला ऋणीहरुले बैंकिङ्ग प्रणालीबाट उपभोग गरिरहेको कर्जाको अनुगमनलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ। विद्यमान एकल ग्राहक कर्जासम्बन्धी सीमालाई पुनरावलोकन गरिनेछ ।

९१. समष्टिगत आर्थिक चरहरुमा आउने उतारचढावका कारण बैंकिङ्ग क्षेत्रमा आउने दबाब परीक्षण गर्न Macro Stress Testing Framewrok तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।

९२. बैंक तथा वित्तीय संस्थाले कर्जाको लागि सुरक्षण राखिएको सम्पत्तिको बीमा गराउँदा बीमा दावीले कर्जा रकम खाम्ने गरी बीमा गराउनु पर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

९३. बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट अधिकतम रु.५ करोडसम्म कर्जा उपयोग गरेका उद्यम व्यवसायहरुले २०७९ असार मसान्तसम्म तिर्नुपर्ने कर्जाको साँवा तथा ब्याज २०७९ असोज मसान्तसम्म भुक्तानी गरेमा पेनाल ब्याज लिन नपाउने व्यवस्था गरिनेछ ।

९४. उत्पादनशील र व्यापारिक क्षेत्रमा जाने कर्जाको ब्याजदरमा भिन्नता ल्याइनेछ । हाललाई बैंक तथा वित्तीय संस्थाले खाद्यान्न उत्पादन, पशुपंक्षी, मत्स्यपालन, निर्यातजन्य र शतप्रतिशत स्वदेशी कच्चा पदार्थमा आधारित उत्पादनमूलक उद्योगका लागि रु.२ करोडसम्मको कर्जा प्रवाह गर्दा आधार दरमा अधिकतम २ प्रतिशत बिन्दुसम्म प्रिमियम थप गरी ब्याजदर निर्धारण गर्न पाउने व्यवस्था गरिनेछ ।

९५. निजी क्षेत्रलाई सूचना प्रविधि तथा औद्योगिक पार्क निर्माण गर्न कर्जा प्रवाह गर्दा आधार दरमा अधिकतम २ प्रतिशत बिन्दुले प्रिमियम थप गरी ब्याजदर निर्धारण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

९६. बैंक तथा वित्तीय संस्थाले घर/जग्गा धितो राखी निश्चित प्रयोजन नखुलेका नयाँ अधिविकर्ष कर्जा, धितो कर्जा, सम्पत्ति कर्जा, व्यक्तिगत आवधिक कर्जा प्रवाह गर्दा कर्जा र सोको धितो सुरक्षणको Fair Market Value बीचको अनुपात काठमाण्डौ उपत्यकाभित्र बढीमा ३० प्रतिशत र अन्य स्थानको हकमा बढीमा ४० प्रतिशतसम्म कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

९७. पूर्वाधार क्षेत्रमा लगानी गर्ने गरी स्थापित नेपाल पूर्वाधार विकास बैकको लगानी क्षमता अभिवृद्धिका लागि पूर्वाधार क्षेत्रमा नै लगानी गर्ने गरी स्थापना भई संचालनमा रहेका अन्य वित्तीय संस्थासँग मर्जर तथा प्राप्तिमार्फत चुक्ता पुँजी वृद्धि गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।

९८. बैंक तथा वित्तीय संस्था मर्जर तथा प्राप्तिको समयमा धितोपत्र कारोबार रोक्नेसम्बन्धी यस बैंकबाट जारी भएको विद्यमान व्यवस्था खारेज गरी धितोपत्र बोर्डको नियमनबमोजिम हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

९९. शेयर धितो राखी प्रवाह हुने मार्जिन कर्जाको एकल ग्राहक सीमा एउटा वा सबै इजाजतपत्र प्राप्त वित्तीय संस्थाहरुबाट लिनसक्ने गरी अधिकतम सीमा रु.१२ करोड कायम गरिनेछ । शेयर ब्रोकरमार्फत नियमित र व्यवस्थित हुँदै गएपछि यस्तो मार्जिन कर्जासम्बन्धी व्यवस्था हटाइनेछ ।

१००. शेयर धितोमा प्रवाह हुने कर्जाको जोखिम भार रु.२५ लाखसम्मको कर्जाको हकमा १०० प्रतिशत र सोभन्दा माथिको कर्जाको हकमा जोखिम भार १५० प्रतिशत राख्नुपर्ने व्यवस्था यथावत राखिएको छ ।

१०१. सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धमा अन्तर्राष्ट्रिय समन्वय संयन्त्रलाई सबल बनाउँदै लैजान आवश्यकताअनुसार सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गर्दै लगिनेछ ।

१०२. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट वक्तव्यमा व्यवस्था भएबमोजिम यस बैंकको सुपरिवेक्षकीय दायरा बाहिर रही वित्तीय कारोबार गर्ने बचत तथा ऋण सहकारी र गैर-सरकारी संस्थाहरुको प्रभावकारी नियमन, निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षणका लागि दोस्रो तहको नियामक निकाय स्थापना सम्बन्धमा आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ ।

१०३. बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरुको नियमन, निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक सहयोग पुऱ्याइनेछ ।

१०४. Green Financing लाई प्रोत्साहन गर्न हरित वण्ड निष्काशन गर्ने, जलवायु जोखिम रिर्पोटिङ्ग गर्ने, पुँजी आवश्यकता पहिचान गर्ने लगायतका विषय समावेश गरी Green Taxonomy को मस्यौदा तर्जुमा गरिनेछ ।

विदेशी विनिमय व्यवस्थापन

१०५. विदेशी लगानी आप्रवाहलाई थप स्वचालित (Automatic Route) गर्न, विदेशी लगानीको समर्थन, शाखा कार्यालयको नाफा रिप्याट्रिएसन तथा अन्य देशमा हुने रिप्याट्रिएसन लगायतका विषयमा थप सहजीकरण गर्न विदेशी लगानी तथा विदेशी ऋण व्यवस्थापन विनियमावली, २०७८ मा आवश्यक संशोधन गरिने छ ।

१०६. बैंक तथा वित्तीय संस्थाले बाह्य मुलुकबाट विदेशी मुद्रामा ऋण परिचालन गर्ने कार्यलाई सहजीकरण गर्न विदेशी विनिमय जोखिम व्यवस्थापन गर्ने प्रयोजनका लागि डेरिभेटिभ्स् सम्बन्धी विद्यमान नीतिगत व्यवस्थामा पुनरावलोकन गरिनेछ ।

१०७. नेपाल भित्रिने विप्रेषण आप्रवाहको दायरा फराकिलो पार्न नेपाली नागरिक, विदेशी नागरिक र विदेशस्थित संघ/संस्था आदि समेतबाट नेपाली नागरिक र संघ/संस्था समेतले विप्रेषण रकम प्राप्त गर्न सहज हुनेगरी विप्रेषणसम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थामा पुनरावलोकन गरिनेछ ।

१०८. वैदेशिक रोजगारीका लागि विदेश जाने नेपालीहरुले विदेशी मुद्रा सटही सुविधा प्राप्त गर्न अनिवार्य रुपमा बैंक खाता हुनुपर्ने लगायत विप्रेषण औपचारिक माध्यमबाट स्वदेश भित्र्याएको प्रमाणका आधारमा विभिन्न सेवा तथा सुविधा उपलब्ध हुने व्यवस्था गर्न नेपाल सरकारका सम्बन्धित निकायहरुसँग आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।

१०९. बैंकिङ्ग भुक्तानी उपकरणमा विद्यमान विभिन्न विद्युतीय तथा डिजिटल कार्ड धारकले विदेशी बैंकबाट जारी यस्तै कार्डबाट नेपाली बैंक तथा वित्तीय संस्थाले जारी गरेको कार्डमा (Card to Card) विप्रेषण प्राप्त गर्नसक्ने गरी आवश्यक नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ ।

११०. सूचना प्रविधिलगायतका सेवा निर्यात गरी परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भित्र्याउने कार्यलाई प्रोत्साहित गर्न आवश्यक नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ ।

१११. केही वस्तुहरुको आयातको लागि प्रतित पत्र खोल्दा नगद मार्जिन राख्नुपर्ने विद्यमान व्यवस्थालाई क्रमिक रुपमा पुनरावलोकन गर्दै लगिनेछ ।

११२. बैंक तथा वित्तीय संस्थाले वस्तु आयातका लागि ड्राफ्ट, टि.टि. जारी गर्दा वा प्रतित पत्र खोल्दा सम्बन्धित वस्तुको अन्तर्राष्ट्रिय बजार मूल्य र प्रोफर्मा मूल्यबीच विश्लेषण गरेर मात्र जारी गर्ने/खोल्नु पर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

११३. वस्तु तथा सेवा आयात-निर्यातका विधि, यसमा प्रयोग हुने भुक्तानीका तरिका तथा देशगत रुपमा सामान चलान र कर्जा विश्लेषणसँग सम्बन्धित आधारभूत विषयमा बैक तथा वित्तीय संस्थाहरुमा ट्रेड फाइनान्स तथा कर्जा प्रवाहसम्बन्धी कार्यमा प्रत्यक्ष रुपमा संलग्न कर्मचारीले नियमित रुपमा तालिम लिनुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

११४. विदेशी मुद्रा बजारमा हुने जोखिम व्यवस्थापन गर्न नेपाल राष्ट्र बैंकले वाणिज्य बैंकहरुसँग USD/NPR स्वाप गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन गरिनेछ ।

पुनरकर्जा तथा सहुलियतपूर्ण कर्जा

११५. कृषि लगायतका उत्पादनशील क्षेत्र, लघु उद्यम, निर्यात र कोभिड महामारीबाट पुनरुत्थान हुन बाँकी अति प्रभावित क्षेत्रमा प्रवाहित कर्जालाई पुनरकर्जा सुविधा उपलब्ध गराउने गरी निरन्तरता दिइनेछ । पुनरकर्जा सुविधालाई क्रमशः कम गर्दै २०८१ असार मसान्तसम्ममा सम्बन्धित कोषको मौज्दात बराबर हुने गरी उपलब्ध गराइनेछ ।

११६. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट वक्तब्यमा उल्लिखित सहुलियतपूर्ण कर्जासम्बन्धी कार्यक्रमहरु नेपाल सरकारबाट स्वीकृत कार्यविधिबमोजिम कार्यान्वयन गरिनेछ ।

११७. उत्पादनमूलक क्षेत्रमा कर्जा प्रवाह बढाउने उद्देश्यले संचालनमा रहेका पुनरकर्जा सुविधा, सहुलियतपूर्ण कर्जा, विपन्न वर्ग कर्जालगायतका तोकिएको क्षेत्रमा कर्जा प्रवाह गर्नुपर्ने कार्यक्रमहरुको सदुपयोगिता र प्रभावकारिताका सम्बन्धमा अध्ययन गरिनेछ ।

११८. स्टार्ट-अप व्यवसायमा कर्जा पहुँच बढाउन बैकल्पिक वित्तका स्वरुपहरु जस्तै Peer-to-Peer Lending, Crowdfunding सम्बन्धमा अध्ययन गरिनेछ ।

लघुवित्त सम्बन्धी व्यवस्था

११९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट वक्तव्यबमोजिम लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई सामाजिक बैंकिङ्ग अवधारणाअनुरुप दुर्गम तथा पिछडिएको क्षेत्रमा वित्तीय सेवा प्रवाह गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

१२०. बैंक तथा वित्तीय संस्थाले लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई विपन्न वर्ग कर्जा अन्तर्गत थोक कर्जा प्रवाह गर्दा आधार दरमा २ प्रतिशत बिन्दुसम्म मात्र प्रिमियम थप गरी ब्याजदर निर्धारण गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

१२१. लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले आफ्नो पुँजीकोष बराबरको ऋणपत्र जारी गरी स्रोत परिचालन गर्न सक्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

१२२. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट वक्तव्यबमोजिम नेपाल सरकारको समेत लगानी रहेको ग्रामीण विकास लघुवित्त वित्तीय संस्थाको पुनरसंरचना भएपश्चात पुँजी संरचना र संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ ।

१२३. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट वक्तव्यबमोजिम कृषि कर्जामा सहज पहुँच पुऱ्याउने उद्देश्यले स्थापना हुने लघुवित्त कोषको कानूनी, संस्थागत र कार्य संचालन ढाँचाअनुसार कार्यान्वयनमा सहजीकरण गरिनेछ ।

भुक्तानी प्रणालीसम्बन्धी व्यवस्था

१२४. विद्युतीय भुक्तानी कारोबारलाई प्रोत्साहन गर्दै लैजाने कार्यलाई निरन्तरता दिइएको छ । आर्थिक वर्ष २०७९/८० लाई विद्युतीय भुक्तानी कारोबार प्रवर्द्धन वर्षको रुपमा मनाउन आवश्यक संस्थागत समन्वय गरिनेछ । Innovation Center/Regulatory Sandbox स्थापनासम्बन्धी अध्ययन गरिनेछ ।

१२५. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट वक्तव्यबमोजिम पूर्ण डिजिटल बैंकको स्थापना गर्न नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन २०५८, बैंक तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी ऐन २०७३ को संशोधन तथा आवश्यक अन्य विशेष ऐन एवम् संस्थागत संरचना तयार गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक कार्य गरिनेछ ।

१२६. भुक्तानीसम्बन्धी कार्य गर्ने अनुमति प्राप्त संस्थाहरु एक आपसमा गाभ्ने/गाभिने तथा प्राप्ति गर्ने, यस्ता संस्थाहरुमा तोकिएको सीमासम्म वैदेशिक लगानी भित्र्याउने लगायत अनुमतिसम्बन्धी विद्यमान नीतिगत व्यवस्था पुनरावलोकन गरिनेछ ।

१२७. इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले जारी गरेका विभिन्न भुक्तानी कार्डहरुबाट नेपालमा गरिने कारोबारको फछ्र्यौट नेपालभित्रै गर्न र यस प्रयोजनका लागि बैंक तथा वित्तीय संस्थाले विदेशी मुद्रामा जारी गर्ने जमानत/वण्ड नेपाली मुद्रामै जारी गर्नुपर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१२८. भुक्तानीसम्बन्धी कार्य गर्न अनुमति प्राप्त संस्थाहरुका लागि साइवर तथा सूचना प्रविधिसम्बन्धी सुरक्षा मार्गदर्शन जारी गरिनेछ ।

वित्तीय साक्षरता र वित्तीय समावेशिता

१२९. नेपालमा वित्तीय क्षेत्रको दायरा विस्तार भइरहेको सन्दर्भमा वित्तीय पहुँचको वास्तविक स्थिति मापन गर्न वित्तीय समावेशिता सूचकाङ्क (Financial Inclusion Index) तयार गरिनेछ ।

१३०. वित्तीय ग्राहक संरक्षण, डिजिटल वित्तीय साक्षरता, वित्तीय साक्षरतासम्बन्धी तालिम निर्देशिका सहितको वित्तीय साक्षरता रुपरेखा, २०७९ (Financial Literacy Framework, 2022) जारी गरिनेछ । वित्तीय साक्षरतासम्बन्धी विषयलाई विद्यालय स्तरको पाठयक्रममा समावेश गर्न नेपाल सरकार, शिक्षा मन्त्रालय, पाठ्यक्रम विकास केन्द्रसँग समन्वय गरिनेछ ।

अन्त्यमा,

१३१. आन्तरिक उत्पादनको तुलनामा तीव्र रुपमा विस्तार भएको समग्र मागका कारण चालु खाता एवम् शोधनान्तर घाटा उल्लेख्य बढ्न गएकोले बजारबाट तरलता प्रशोचित हुन गई ब्याजदरमा दबाब पर्न गएको छ । अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक परिदृश्य, रुस-युक्रेन युद्ध, इन्धनको मूल्य वृद्धि, आन्तरिक उत्पादन तथा समष्टिगत मागको स्थिति, आयात तथा विप्रेषण आप्रवाहको प्रवृत्ति आदिलाई दृष्टिगत गर्दा मूल्य तथा बाह्य क्षेत्रमा परेको चाप केही समयसम्म कायम नै रहने देखिन्छ । यसर्थ, मूल्य तथा बाह्य क्षेत्रसम्बन्धी परिदृश्य र आर्थिक वृद्धिको लक्ष्यलाई दृष्टिगत गरी मौद्रिक नीतिको कार्यदिशालाई सजगतापूर्वक कसिलो राखिएको छ । यसबाट समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व कायम राख्दै आर्थिक क्रियाकलापहरु चलायमान बनाई राख्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा रहेको छ ।

१३२. यस मौद्रिक नीतिको कार्यान्वयनबाट आन्तरिक तथा बाह्य स्थायित्व कायम राख्न सहयोग पुग्ने विश्वास रहेको छ । मुद्रास्फीति तथा विदेशी विनिमय सञ्चितिले आयात धान्ने क्षमतामा आउने परिवर्तनका आधारमा मौद्रिक नीतिको त्रैमासिक समीक्षा गर्दा मौद्रिक उपायहरुमा आवश्यकता अनुसार परिवर्तन गरिनेछ ।

१३३. आर्थिक वर्ष २०७९/८० को मौद्रिक नीति तर्जुमाको क्रममा सहयोग पुऱ्याउने नेपाल सरकारका निकायहरु, उद्योग व्यवसायसँग सम्बन्धित संघ/संस्थाहरु, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु, विद्वत वर्ग, सञ्चार माध्यमलगायत सबै सरोकारवालाहरुलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दै यो मौद्रिक नीतिमा व्यवस्था गरिएका नीति तथा कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनमा सदाझैँ सबैको सहयोग रहने यस बैंकको विश्वास रहेको छ ।

***

अनुसूची १
मौद्रिक प्रक्षेपण

(रु. करोडमा)

मौद्रिक योगाङ्क	२०७७ असार	२०७८ असार	२०७९ असार[अ]	२०८० असार[प्र]	वार्षिक परिवर्तन २०७७/७८ रकम		२०७७/७८ प्रतिशत	२०७८/७९ रकम		२०७८/७९ प्रतिशत	२०७९/८० रकम	२०७९/८० प्रतिशत
१. खुद वैदेशिक सम्पत्ति	**१३२८३४.९**	**१३३५६२.०**	**१११०६२.०**	**१०१०६२.०**	**१२२.७**	/१	**०.१**	**-२६०००.०**	/२	**-१९.५**	**-१००००.०**	**-९.०**
१.१ वैदेशिक सम्पत्ति	१४४९९२.८	१४५३२९.५	१२९३७३.७	१२०६५८.५	३३६.७		०.२	-१५९५५.८		-११.०	-८७१५.२	-६.७
१.२ वैदेशिक दायित्व	१२१५७.९	११७६७.५	१८३११.७	१९५९६.५	-३९०.४		-३.२	६५४४.२		५५.६	१२८४.८	७.०
२. खुद आन्तरिक सम्पत्ति	**२९०२६२.१**	**३८१९२३.३**	**४४५६६२.१**	**५२२४६९.०**	**९२२६५.७**	/१	**३१.८**	**६७२३८.८**	/२	**१७.६**	**७६८०६.९**	**१७.२**
२.१ कुल आन्तरिक कर्जा	३८९७६२.८	४९५५४७.७	५७१२९२.५	६६१८६८.७	१०५७८४.९		२७.१	७५७४४.८		१५.३	९०५७६.३	१५.९
क. सरकारलाई गएको खुद कर्जा	४६१४०.४	५८८८६.६	७४९२३.८	१०३६२९.२	१२७४६.२		२७.६	१६०३७.२		२७.२	२८७०५.४	३८.३
ख. गैर-वित्तीय सरकारी संस्थाहरुलाई गएको कर्जा	८७०.३	७५१.३	४५२.१	४९७.०	-११९.०		-१३.७	-२९९.२		-३९.८	४४.९	९.९
ग. अन्य वित्तीय संस्थाहरुलाई गएको कर्जा	१५०६२.९	२१९५४.२	२३९१७.५	२६२९५.९	६८९१.३		४५.८	१९६३.३		८.९	२३७८.४	९.९
घ. निजी क्षेत्रलाई गएको कर्जा	३२७६८९.२	४१३९५५.५	४७१९९९.१	५३१४४६.७	८६२६६.३		२६.३	५८०४३.५		१४.०	५९४४७.६	१२.६
२.२ खुद अमौद्रिक दायित्व	९९५००.७	११३६२४.३	१२५६३०.३	१३९३९९.७	१३५१९.२	/१	१३.६	८५०६.०	/२	७.५	१३७६९.४	११.०
३. विस्तृत मुद्रा प्रदाय (एम २)	**४२३०९७.०**	**५१५४८५.३**	**५५६७२४.१**	**६२३५३१.०**	**९२३८८.३**		**२१.८**	**४१२३८.८**		**८.०**	**६६८०६.९**	**१२.०**
३.१ मुद्रा प्रदाय (क+ख), एम १+	२३६८३०.५	२९६४२६.५	२७३६३२.२	२९१५९५.४	५९५९६.१		२५.२	-२२७९४.३		-७.७	१७९६३.२	६.६
क. मुद्रा प्रदाय (एम १)	८५६२६.१	१०४९४१.०	१०७०३९.८	११६६७३.४	१९३१४.९		२२.६	२०९८.८		२.०	९६३३.६	९.०
मुद्रा	४९०३९.६	५७१९७.२	५१४७७.५	५४०५१.३	८१५७.५		१६.६	-५७१९.७		-१०.०	२५७३.९	५.०
चल्ती निक्षेप	३६५८६.४	४७७४३.८	५५५६२.४	६२६२२.१	१११५७.४		३०.५	७८१८.५		१६.४	७०५९.७	१२.७
ख. बचत तथा कल निक्षेप	१५१२०४.४	१९१४८५.५	१६६५९२.४	१७४९२२.०	४०२८१.२		२६.६	-२४८९३.१		-१३.०	८३२९.६	५.०
३.२. आवधिक निक्षेप	१८६२६६.५	२१९०५८.८	२८३०९१.९	३३१९३५.६	३२७९२.३		१७.६	६४०३३.१		२९.२	४८८४३.७	१७.३
४. विस्तृत मौद्रिक तरलता (एम ३)	**४३३७६६.३**	**५२४६६४.८**	**५६६६८९.१**	**६३४३१०.५**	**९०८९८.५**		**२१.०**	**४२०२४.४**		**८.०**	**६७६२१.३**	**११.९**

अ - अपरिष्कृत

प्र - प्रक्षेपित

१/ विदेशी विनिमय मूल्याङ्कन नाफा रु.६ अर्ब ४ करोड समायोजन ।

२/ विदेशी विनिमय मूल्याङ्कन नाफा रु.३५ अर्ब समायोजन ।

अनुसूची २
आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को मौद्रिक नीतिको लक्ष्य तथा कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयन स्थिति

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१.	७४	आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा उपभोक्ता मुद्रास्फीति औसत ६.५ प्रतिशतभित्र सीमित राखिने । आर्थिक पुनरुत्थानलाई प्राथमिकता दिँदै अर्थतन्त्र बिस्तारमा सहयोग पुग्ने गरी तरलता व्यवस्थापन गरिने ।	आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को एघार महिनामा औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ६.०९ प्रतिशत रहेको । आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा विभिन्न उपकरणहरुमार्फत पटक पटक गरी रु.९६४२ अर्ब ४१ करोड खुद तरलता प्रवाह गरिएको ।
२.	७५	आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा कम्तिमा ७ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त विदेशी विनिमय सञ्चिति कायम हुने गरी मौद्रिक तथा वाह्य क्षेत्र व्यवस्थापन गरिने ।	२०७९ जेठ मसान्तमा विदेशी विनिमय सञ्चिति अमेरिकी डलर ९ अर्ब ४५ करोड कायम रहेको । उक्त सञ्चिति ६.७ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त रहेको ।
३.	७६	आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा विस्तृत मुद्राप्रदायको बिस्तार १८ प्रतिशत र निजी क्षेत्रतर्फको कर्जा बिस्तार १९ प्रतिशतमा सीमित गरिने ।	वार्षिक बिन्दुगत आधारमा २०७९ जेठ मसान्तमा विस्तृत मुद्राप्रदाय ९.० प्रतिशतले वृद्धि भएको र मौद्रिक क्षेत्रको निजी क्षेत्रमाथिको दावी १६.० प्रतिशतले वृद्धि भएको । गैर स्थलगत निरीक्षणको क्रममा नियमित रुपमा अनुगमन गर्ने गरिएको ।
४.	७९	ब्याजदर करिडोरको तल्लो सीमाको रुपमा रहेको निक्षेप संकलन दरलाई १ प्रतिशतबाट वृद्धि गरी २ प्रतिशत र नीतिगत दरको रुपमा रहेको रिपोदरलाई ३ प्रतिशतबाट वृद्धि गरी ३.५ प्रतिशत कायम गरिने । खुला बजार कारोबारलाई थप सक्रिय बनाई ब्याजदर करिडोरको व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाइने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको । ब्याजदर करिडोर कार्यविधिलाई समेत समायोजन गरी नेपाल राष्ट्र बैंक खुला बजार कारोबार कार्यबिधि २०७८ जारी गरिएको । मौद्रिक नीतिको अर्द्धवार्षिक समीक्षामा ब्याजदर करिडोरसँग सम्बन्धित स्थायी तरलता सुविधा दर ७ प्रतिशत, नीतिगत रिपो दर ५.५ प्रतिशत र निक्षेप संकलन दर ४ प्रतिशत कायम गरेअनुरुप सो दरहरु लागू गरी विभिन्न समयमा मौद्रिक उपकरण जारी गर्दै आएको । २०७९ असारमा भारित औसत अन्तरबैंक दर ७ प्रतिशत रहेको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
५.	८१	वाणिज्य बैंकहरुका अतिरिक्त राष्ट्रियस्तरका विकास बैंक, वित्त कम्पनी र थोक कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले समेत आफ्नो चुक्ता पुँजीको २५ प्रतिशत ऋणपत्र जारी गर्ने व्यवस्था मिलाइने ।	क, ख र ग वर्गका बैंक वित्तीय संस्थालाई आर्थिक वर्ष २०७६/७७ मा र घ वर्गका लघु वित्त वित्तीय संस्थालाई २०७८/०८/०७ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
६.	८३	विप्रेषण रकम बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुमा जम्मा गरेमा न्यूनतम १ प्रतिशत बिन्दु थप ब्याज पाउने व्यवस्था मिलाइने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
७.	८५	कृषि, लघु तथा घरेलु क्षेत्रमा कर्जा प्रवाहलाई थप प्रोत्साहित गर्न गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको सरकारी कारोबार सञ्चालन गर्ने वाणिज्य बैंकका शाखाहरुमा कृषि, लघु तथा घरेलु कर्जा सम्बन्धी फोकल डेस्कको स्थापना हुने व्यवस्था मिलाईने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको । स्थलगत निरीक्षणको क्रममा नियमित रुपमा अनुगमन गर्ने गरिएको ।
८.	८६	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले प्रवाह गर्ने विपन्न वर्ग कर्जा सम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थामा आवश्यक परिमार्जन गर्दै यस्तो कर्जा लघु, घरेलु, साना तथा मझौला उद्योग/व्यवसाय सम्बन्धी कर्जामा क्रमशः समायोजन गर्दै लगिने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको । २०७९ जेठ मसान्तमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको कुल कर्जा सापटको ९.६२ प्रतिशत कर्जा लघु, घरेलु, साना तथा मझौला उद्यमका क्षेत्रमा लगानी रहेको ।
९.	८७	कोभिड-१९ को कारण पर्यटन क्षेत्रमा रोजगारी गुमाएका व्यक्ति स्वरोजगार हुनेगरी व्यवसाय सञ्चालन गर्न प्रवाह हुने रु.१५ लाखसम्मको कर्जालाई विपन्न वर्ग कर्जामा गणना गर्न सकिने व्यवस्था मिलाइने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको । २०७८ चैत मसान्तमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको कुल कर्जा सापटको ७.८८ प्रतिशत कर्जा विपन्न वर्गमा लगानीमा रहेको ।
१०.	८८	ऋणी स्वयम् रोजगार हुने उद्देश्यले सवारी साधन खरिद गर्न प्रवाह हुने रु.२५ लाखसम्मको कर्जालाई विपन्न वर्ग कर्जामा गणना गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइने	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको । २०७८ चैत मसान्तमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको कुल कर्जा सापटको ७.८८ प्रतिशत कर्जा विपन्न वर्गमा लगानीमा रहेको ।
११.	८९	महिला उद्यमीद्वारा लघु उद्यम तथा स्वरोजगारमूलक व्यवसाय सञ्चालन गर्न परियोजनाको धितोमा प्रवाह हुने रु.२० लाखसम्मको कर्जालाई विपन्न वर्ग कर्जामा गणना हुने व्यवस्था गरिनेछ । यस्तो कर्जाको अनिवार्य रुपमा बीमा गर्नुपर्ने व्यवस्था मिलाइने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको । २०७८ चैत मसान्तमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको कुल कर्जा सापटको ७.८८ प्रतिशत कर्जा विपन्न वर्गमा लगानीमा रहेको ।
१२.	९०	वास्तविक कृषि व्यवसायीलाई रु.२० लाखसम्म कृषि व्यवसाय सञ्चालन गर्न परियोजनाको धितोमा प्रवाह हुने कर्जालाई विपन्न वर्ग कर्जामा गणना हुने व्यवस्था गरिनेछ । यस्तो कर्जाको अनिवार्य रुपमा बीमा गर्नु पर्ने व्यवस्था मिलाइने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको । २०७८ चैत मसान्तमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको कुल कर्जा सापटको ७.८८ प्रतिशत कर्जा विपन्न वर्गमा लगानीमा रहेको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१३.	९१	उत्पादनशील अर्थतन्त्र निर्माणको लागि उत्पादन अभिवृद्धि, रोजगारी सिर्जना र उद्यमशीलता विकास गर्न नेपाल सरकारको सहुलियतपूर्ण कर्जाका लागि ब्याज अनुदान सम्बन्धी एकीकृत कार्यविधि अनुरुप सहुलियतपूर्ण कर्जा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिने ।	विद्यमान कार्यविधि बमोजिम कर्जा प्रवाह भई रहेको साथै आ.व. २०७८/७९ को बजेट वक्तव्यमा उल्लिखित कार्यक्रमहरु समेटी कार्यविधि संशोधन गर्न अर्थ मन्त्रालयमा सुझाव पठाइएको । २०७९ जेठ मसान्तसम्ममा १ लाख ४७ हजार १४७ ऋणीलाई सहुलियतपूर्ण कर्जा प्रवाह भई रु.२१५ अर्ब ९१ करोड कर्जा लगानीमा रहेको ।
१४.	९२	कोभिड-१९ महामारीबाट प्रभावित उद्योग/व्यवसायको शीघ्र पुनरुत्थानको लागि कार्यान्वयनमा ल्याइएको पुनरकर्जाको विद्यमान व्यवस्थालाई निरन्तरता दिँदै गत आर्थिक वर्षमा व्यवस्था गरिएको पुनरकर्जा रकमको अधिकतम सीमा नघट्ने गरी पुनरकर्जा सुविधा उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाइने ।	२०७८/०६/०७ मा जारी गरिएको “नेपाल राष्ट्र बैंक पुनरकर्जा कार्यविधि, २०७७ (तेस्रो संशोधन, २०७८)” मा सो सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको । आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा २४ हजार ३०५ ऋणीको रु.११५ अर्ब ७० करोड पुनरकर्जा स्वीकृत भएको । २०७९ असार मसान्तमा रु.१११ अर्ब ९६ करोड पुनरकर्जा लगानीमा रहेको ।
१५.	९३	कोभिड-१९ महामारीका कारण संकटग्रस्त उद्योग, पर्यटन व्यवसाय, सञ्चार, यातायात, पार्टी प्यालेस, व्यायामशाला, सिनेमा तथा मनोरञ्जन उद्योग लगायतका व्यवसाय पुनरुत्थानको लागि व्यवसाय निरन्तरता कर्जा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिने ।	विद्यमान व्यावसायिक निरन्तरता कर्जा प्रवाह कार्यविधि, २०७७ बमोजिम कर्जा प्रवाह भईरहेको । २०७९ जेठ मसान्तसम्ममा रु.१ अर्ब १५ करोड व्यावसायिक निरन्तरता कर्जा स्वीकृत भएको ।
१६.	९४	कोभिड-१९ महामारीले समग्र अर्थतन्त्रमा पारेको प्रभावसमेतलाई मध्यनजर गरी बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले कर्जा प्रदान गरेका ऋणी फर्म, कम्पनी वा संस्था लगातार २ बर्षसम्म खुद नोक्सानीमा रहेमा सूक्ष्म निगरानी वर्गमा वर्गीकरण गर्नु पर्ने व्यवस्थालाई परिवर्तन गरी लगातार ३ वर्षसम्म खुद नोक्सानीमा रहेमा मात्र सूक्ष्म निगरानी वर्गमा वर्गीकरण गर्नु पर्ने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
१७.	९५	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले कर्जा प्रवाह गरेका ऋणीहरुमध्ये कोभिड-१९ को कारण वित्तीय अवस्था तथा नगद प्रवाहमा नकारात्मक असर परेका ऋणीहरुलाई बैंक तथा वित्तीय संस्था स्वयंले विश्लेषण गरी किस्ता रकम घटाई भुक्तानी अवधि थप गर्न सकिने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१८.	९६	निषेधाज्ञा अवधिको २०७८ असारसम्म भुक्तानी गर्नुपर्ने इएमआई/इक्यूआई वा अन्य साँवा ब्याज भुक्तानी गर्न नसकेका ग्राहकहरुको वित्तीय स्थिति बैंक तथा वित्तीय संस्थाले मूल्याङ्कन गरी २०७८ पुस मसान्तसम्म भुक्तानी म्याद थप गर्न सक्ने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
१९.	९७	कोभिड-१९ महामारीबाट अति प्रभावित क्षेत्रमध्ये होटल, ट्राभल, ट्रेकिङ्ग र हवाई सेवालगायतका वाह्य पर्यटकमा निर्भर रहनुपर्ने व्यवसायी ऋणीको हकमा अन्तर्राष्ट्रिय भ्रमण सहज भई यथेष्ठ रुपमा पर्यटकको आगमन हुने अवस्था नदेखिएको हुँदा त्यस्ता ऋणीको वित्तीय अवस्था विश्लेषण गरी आवश्यकता अनुसार २०७९ असार मसान्तसम्म पाक्ने ब्याज छुट्टै हिसावमा राख्ने व्यवस्था गरिने साथै, यस्तो रकममा थप हर्जाना र पेनाल ब्याज नलाग्ने व्यवस्था मिलाईने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
२०.	९८	कोभिड-१९ महामारीबाट अति प्रभावित क्षेत्रमध्ये रेष्टुरेण्ट, पार्टी प्यालेस, सार्वजनिक यातायात, शिक्षण संस्था र मनोरञ्जन व्यवसायका ऋणीले २०७८ पुससम्म भुक्तान गर्नुपर्ने साँवा तथा ब्याज दायित्वको समयावधि एक वर्षसम्म थप गरी कम्तिमा चार किस्तामा भुक्तानी गर्न सक्ने व्यवस्था गरिने । साथै, यो व्यवस्था कोभिड-१९ महामारीका कारण नगद प्रवाह अवरुद्ध भएका लघु, घरेलु, साना तथा मझौला व्यवसायलाई समेत लागू हुने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
२१.	९९	कोभिड-१९ बाट अति प्रभावित पर्यटन, चलचित्र, पार्टी प्यालेस, सार्वजनिक यातायात तथा शिक्षा क्षेत्रमा प्रवाह भएको कर्जा बैंक तथा वित्तीय संस्थाले मूल्याङ्कन गरी २०७८ पुस मसान्तसम्ममा पुनरसंरचना तथा पुनरतालिकीकरण गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
२२.	१००	कोभिड-१९ बाट अति प्रभावित सार्वजनिक यातायात संचालन/मर्मत सम्भारको लागि बैंक तथा वित्तीय संस्थाले प्रति सवारी साधन रु.२ लाखसम्म थप कर्जा प्रदान गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाईने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
२३.	१०१	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले २०७९ असार मसान्तसम्ममा कर्जा-निक्षेप अनुपात (Credit Deposit Ratio) अधिकतम ९० प्रतिशत कायम गर्नु पर्ने व्यवस्था गरी विद्यमान कर्जा-स्रोत परिचालन अनुपात (CCD Ratio) सम्बन्धी व्यवस्था खारेज गरिने । पुँजी कोष र पुँजी कोषको अङ्गको रुपमा रहेका ऋणपत्रबाहेकका ऋणपत्र र सापटीलाई उपरोक्त बमोजिमको कर्जा-निक्षेप अनुपातमा समायोजन गर्न सकिने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको । २०७९ असार मसान्तमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाको औसत कर्जा-निक्षेप अनुपात (Credit Deposit Ratio) ८६.२२ प्रतिशत रहेको ।
२४.	१०२	बैंक तथा वित्तीय संस्थाले रु.१ अर्बभन्दा बढीको कर्जा लगानी गर्दा अनिवार्य रुपमा सहवित्तीयकरणमा जानु पर्ने व्यवस्था रहेकोमा त्यस्तो सीमा वृद्धि गरी रु.२ अर्ब पुऱ्याइने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
२५.	१०३	ब्रोडवेण्ड प्रवर्द्धन गरी सर्वसाधारणमा इन्टरनेट पहुँच पुऱ्याउने गरी दुर्गम स्थानहरुमा सेवा पुऱ्याउने इन्टरनेट सेवा प्रदायक संस्थाहरुलाई विशेष पुनरकर्जा उपलब्ध गराइने ।	मिति २०७८/०६/०७ मा जारी गरिएको "नेपाल राष्ट्र बैंक पुनरकर्जा कार्यविधि, २०७७, तेस्रो संशोधन सहित" मा सो सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको ।
२६.	१०४	वाणिज्य बैंकहरुले २०७८ असार मसान्तमा कायम गर्नुपर्ने गरी तोकिएको क्षेत्रगत कर्जा अनुपात कोभिड-१९ को असरलाई दृष्टिगत गरी २०७९ असार मसान्तसम्मको लागि तोकिएको कर्जा अनुपात एकमुष्ट रुपमा पूरा गरे हुने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
२७.	१०५	ब्याज पुँजीकरण गर्न यस बैंकबाट पूर्व स्वीकृति प्राप्त ग्रेस अवधिमा रहेका निर्माणाधीन आयोजनामा प्रवाहित कर्जाको २०७९ असार मसान्तसम्म पाकेको ब्याज पुँजीकरण गर्न सकिने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
२८.	१०६	फलफूल, मसला, जडिबुटी लगायतका दीर्घकालीन कृषि परियोजनामा प्रवाह हुने कर्जाको ग्रेस अबधिमा पाकेको ब्याजलाई बैंक तथा वित्तीय संस्थाले पुँजीकरण गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
२९.	१०७	नेपाल सरकारबाट महामारीजन्य रोगको उपचारको लागि मान्यता प्राप्त खोप उत्पादन गर्ने उद्योग स्थापना गर्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुबाट आधार दरमा कर्जा उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाइने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
३०.	१०८	कोभिड-१९ महामारीको असरका कारण लघु, घरेलु, साना तथा मझौला व्यवसायीले व्यवसाय परिवर्तन गर्न चाहेमा ऋण उपलब्धतामा सहजीकरण गर्न आवश्यक नीतिगत व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
३१.	११०	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुबाट शेयर धितोमा प्रवाह हुने मार्जिन प्रकृतिको कर्जा जोखिम न्यूनीकरण गर्दै साना लगानीकर्ताहरुको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने अभिप्रायले यस्तो कर्जा एक व्यक्ति वा संस्थाले एक वित्तीय संस्थाबाट अधिकतम रु.४ करोड र समग्र वित्तीय प्रणालीबाट अधिकतम रु.१२ करोडसम्म मात्र लिन सक्ने व्यवस्था मिलाइने। ऋणीले उक्त सीमाभन्दा बढी कर्जा उपभोग गरिरहेको अवस्थामा यस्तो कर्जा नियमित गर्न उपयुक्त समय सीमा प्रदान गरिने।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको।
३२.	१११	कोभिड-१९बाट प्रभावित विभिन्न पेशामा संलग्न पेशागत व्यवसायीहरुलाई निश्चित सीमासम्मको कर्जा उपलब्ध हुने व्यवस्था गरिने।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको।
३३.	११२	विद्युतीय सवारी साधन खरिदको लागि कायम गरिएको कर्जा धितो अनुपातको विद्यमान सीमा यथावत कायम राख्दै यस्ता सवारी साधनको लागि आवश्यक चार्जिङ्ग स्टेशन स्थापनाको लागि प्रवाह हुने कर्जामा पुनरकर्जा उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाईने।	मिति २०७८/०६/०७ मा जारी गरिएको "नेपाल राष्ट्र बैंक पुनरकर्जा कार्यविधि, २०७७ (तेस्रो संशोधन, २०७८)" मा सो सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको।
३४.	११३	अस्पताल नभएका स्थानीयतहमा १०० बेडसम्मको अस्पताल स्थापना गर्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुबाट सहज रुपमा कर्जा प्रवाह हुने व्यवस्था मिलाइने।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको।
३५.	११४	प्राविधिक तथा व्यवसायिक तालीम प्रदान गर्ने संस्थाहरुलाई बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुबाट सहज रुपमा कर्जा उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाइने।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको।
३६.	११५	स्वदेशी कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगहरु स्थापना तथा सञ्चालन गर्न वित्तीय स्रोत उपलब्ध गराउन सहजीकरण गरिने।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको।
३७.	११६	दोस्रो वित्तीय क्षेत्र विकास रणनीति र यस बैंकको चौथो रणनीतिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने।	दोस्रो वित्तीय क्षेत्र विकास रणनीतिको मस्यौदा तयार गरी नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयमा पठाइएको। यस बैंकको चौथो रणनीतिक योजना तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आईसकेको।
३८.	११७	विदेशी विनिमय नियमित गर्ने ऐन, २०१९, विनिमेय अधिकारपत्र ऐन, २०३४, बैकिङ्ग कसुर ऐन, २०६४ लाई परिमार्जन गर्न संशोधन प्रक्रिया अघि बढाइने।	विदेशी विनिमय नियमित गर्ने ऐन २०१९ लाई खारेजी गरी नयाँ ऐनको प्रस्ताव नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयमा पेश गरिएको। विनिमय अधिकारपत्र ऐन, २०३४, बैकिङ्ग कसुर तथा सजाय ऐन, २०६४ को संशोधन मस्यौदा यस बैंकको व्यवस्थापन समितिमा छलफलको क्रममा रहेको।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
३९.	११९	आर्थिक वर्ष २०७८/७९ भित्र वाणिज्य बैंकहरु एक आपसमा गाभ्ने, गाभिने तथा प्राप्ति प्रक्रियामा सहभागी भई एकीकृत कारोबार संचालन गरेमा विद्यमान व्यवस्थाको अतिरिक्त देहाय बमोजिमका थप सुबिधा तथा छुट २०८० असार मसान्तसम्म प्रदान गरिने । (क) तोकिएका क्षेत्रमा कर्जा प्रवाह गर्ने अवधि एक वर्ष थप गरिने । (ख) एकीकृत कारोबार गरेको एक वर्षसम्म अनिवार्य नगद मौज्दातको सीमामा ०.५ प्रतिशत बिन्दुले छुट प्रदान गरिने । (ग) एकीकृत कारोबार गरेको एक वर्षसम्म वैधानिक तरलता अनुपातमा १ प्रतिशत बिन्दुले छुट प्रदान गरिने । (घ) यस बैंकबाट तोकिएको प्रति संस्था निक्षेप संकलन सीमामा ५ प्रतिशत बिन्दुले थप गरिने । (ङ) संचालक समितिका सदस्य र उच्च पदस्थ कर्मचारी पदबाट हटेको कम्तिमा ६ महिना व्यतित नभई यस बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त अन्य संस्थामा आबद्ध हुन नपाउने विद्यमान प्रावधानमा छुट प्रदान गरिने । (च) यस बैंकको निर्देशन बमोजिम कायम गर्नुपर्ने कर्जा र निक्षेपको ब्याजदर अन्तरमा १ प्रतिशत बिन्दुले छुट दिइने । (छ) एकीकृत कारोबार थालनी गर्दा कर्जा-निक्षेप अनुपातले सीमा नाघेमा सो नियमित गर्न एक वर्षको समय प्रदान गरिने । (ज) एकीकृत कारोबार संचालनको क्रममा १ कि.मि. भित्रका शाखा कार्यालयहरु मध्ये कुनै एक शाखा कायम राखी अन्य शाखा गाभ्न वा बन्द गर्न यस बैंकको स्वीकृति आवश्यक नपर्ने व्यवस्था गरिने । (झ) वाणिज्य बैंकको ०.१० प्रतिशत वा सोभन्दा कम शेयर धारण गरेका संस्थापक समूहको शेयर धनीहरुले यस्तो शेयर बिक्री गर्दा फिट एण्ड प्रपर टेस्ट अनिवार्य नहुने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको । आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा १ वाणिज्य बैंकबाट अर्को वाणिज्य बैंक प्राप्ति भई एकीकृत कारोबार शुरु भएको । त्यसैगरी, ४ वाणिज्य बैंकहरु एक आपसमा गाभिएर २ वाणिज्य बैंक बन्ने सैद्धान्तिक सहमती भएको साथै २ वाणिज्य बैंक एक आपसमा मर्जर/प्राप्ति हुने सैद्धान्तिक समझदारी प्राप्त भएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
४०.	१२०	यस बैंकबाट समस्याग्रस्त घोषणा गरिएका विकास बैंक र वित्त कम्पनीलाई इजाजतपत्र प्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाले प्राप्ति गरेमा वाणिज्य बैंकहरु गाभ्ने, गाभिने तथा प्राप्ति प्रक्रियामा संलग्न हुँदा दिइएबमोजिमका सुबिधा तथा छुट दिइने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
४१.	१२१	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको गाभ्ने/गाभिने कार्यलाई थप प्रोत्साहन गर्न मर्जर/प्राप्ति पश्चात संस्थापक र सर्वसाधारण शेयर धारण गर्ने शेयरधनीले रोजेको एक समूहबाट मात्र सञ्चालकमा उम्मेदवारी दिन पाइने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
४२.	१२२	प्रदेशस्तरमा सञ्चालित विकास बैंक एक आपसमा गाभ्ने/गाभिने वा प्राप्ति प्रक्रियामा संलग्न भई एकीकृत कारोबार संचालन गरेमा कार्यक्षेत्रभित्र पायक पर्ने स्थानमा कर्पोरेट कार्यालय स्थापना गर्न र प्रदेश राजधानी तथा काठमाडौंमा सम्पर्क कार्यालय खोल्न स्वीकृति प्रदान गरिने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
४३.	१२४	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले आवधिक प्रकृतिका कर्जा स्थिर ब्याजदर (Fixed Interest Rate) मा समेत प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिने । बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले ब्याजदर विवरण सार्वजनिक गर्दा त्यस्तो ब्याजदर समेत प्रकाशन गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
४४.	१२६	आधार दर गणनाको विद्यमान विधिलाई पुनरावलोकन गरिने । उद्यम व्यवसाय सञ्चालन गर्न रु.१ करोड वा सोभन्दा कम ऋण उपयोग गर्ने ऋणीको हकमा आधार दरमा अधिकतम २ प्रतिशत बिन्दुले मात्र प्रिमियम थप गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइने ।	आधार दरहरु बढेकोले पुनरावलोकन गर्न आवश्यक नपरेको । २०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको । गैर स्थलगत तथा स्थलगत निरीक्षणको क्रममा नियमित रुपमा अनुगमन गर्ने गरिएको ।
४५.	१२७	नवप्रवर्तन, सीप र उद्यमशीलता विकास प्रोत्साहित गर्न परियोजनामा आधारित कर्जा व्यवस्थालाई थप प्रभावकारी बनाइने ।	मिति २०७८/०५/०८ मा परिपत्र जारी गरिएको ।
४६.	१२८	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले प्रवाह गर्ने अधिविकर्ष कर्जा लगायत चालु पुँजी कर्जालाई थप पारदर्शी तथा प्रभावकारी बनाउन चालु पुँजी कर्जा सम्बन्धी मार्गदर्शन जारी गरिने ।	चालु पुँजी कर्जा सम्बन्धी मार्गदर्शनको मस्यौदा पृष्ठपोषणको लागि सार्वजनिक गरिएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
४७.	१२९	वाणिज्य बैंक, विकास बैंक, वित्त कम्पनी र पूर्वाधार विकास बैंकले यस बैंकमा पेश गर्नुपर्ने तथ्याङ्क तथा जानकारीहरु सुपरिवेक्षकीय सूचना प्रणाली (Supervisory Information System-SIS) मार्फत पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको । वाणिज्य बैंकहरु तथा पूर्वाधार विकास बैंकले मार्च १, २०२१ देखि सुपरिवेक्षकीय सूचना प्रणाली (Supervisory Information System-SIS) मार्फत प्रत्यक्ष रिपोर्टिङ्ग गरिरहेको । हालसम्म ४८ वटा XBRL रिटर्न/फारमहरु एवं २३ वटा Non-XBRL रिटर्न/फारमहरुको प्रत्यक्ष रिपोर्टिङ्ग भइरहेको ।
४८.	१३०	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुका सहायक कम्पनीहरुको एकीकृत सुपरिवेक्षणलाई प्रभावकारी बनाउन अन्य नियामक एवम् सरोकारवाला निकायहरुसँग समन्वय गरिने ।	आवश्यकता अनुसार अन्य नियामक एवम् सरोकारवाला निकायहरुसँग समन्वय गरिँदै आएको ।
४९.	१३१	बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरुको नियामकीय निकायहरुको नियमन तथा सुपरिवेक्षण क्षमता अभिवृद्धि गर्न आवश्यकता अनुसार नीतिगत समन्वय र प्राविधिक सहायता उपलब्ध गराइने ।	प्राविधिक सहायता माग हुँदा नियमित रुपमा उपलब्ध गराउने गरिएको ।
५०.	१३२	बैंक तथा वित्तीय संस्थाले ग्राहकलाई कालोसूचीमा राख्ने विद्यमान व्यवस्था पुनरावलोकन गरिने ।	कालोसूचीमा राख्ने विद्यमान व्यवस्था पुनरावलोकनको मस्यौदा तयार भएको ।
५१.	१३३	यस बैंकबाट अनुमतिप्राप्त हायरपर्चेज कारोबार गर्ने संस्थाहरुको विद्यमान नियमन व्यवस्था परिमार्जन गरिने ।	हायरपर्चेज कर्जा कारोबार गर्ने संस्थाहरुको विद्यमान नियमन व्यवस्था परिमार्जन गरिएको ।
५२.	१३४	कोभिड-१९ महामारीबाट प्रभावित पेशा र व्यवसाय पुनरुत्थानको लागि प्रदान भएको पुनरकर्जा, व्यवसाय निरन्तरता कर्जा र सहुलियतपूर्ण कर्जाको प्रभावकारिता तथा सदुपयोगिता सुनिश्चित गर्न स्वतन्त्र परीक्षणको व्यवस्था गरिने ।	स्वतन्त्र परिक्षणको लागि सेवा खरिदको क्रममा रहेको ।
५३.	१३५	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व खर्च व्यवस्थित गर्न मार्गदर्शन जारी गरिने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्थाको संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व सम्बन्धी मार्गदर्शनको मस्यौदा पृष्ठपोषणको लागि सार्वजनिक गरिएको ।
५४.	१३६	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले कर्णाली प्रदेश र सुदूर पश्चिम प्रदेशहरुमा सम्पर्क कार्यालय खोल्न यस बैंकको स्वीकृति लिनु नपर्ने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०६/२५ मा निर्देशन जारी गरिएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
५५.	१३७	ग्राहक पहिचान सम्बन्धी व्यवस्थालाई सरलीकृत गरी प्रविधिमा आधारित ग्राहक पहिचान प्रणाली (E-KYC) विकास गरिने ।	प्रविधिमा आधारित ग्राहक पहिचान गर्नसक्ने निर्देशन जारी भएपश्चात् बैंक तथा वित्तीय संस्थाले भर्चुअल माध्यमबाट समेत ग्राहक पहिचान गरी खाता खोल्ने गरेको ।
५६.	१३८	लेखा परीक्षण फर्महरुले बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको वार्षिक रुपमा लेखापरीक्षण गर्न सक्ने अधिकतम संख्या कायम गर्ने सम्बन्धमा नेपाल चार्टड एकाउन्टेन्ट्स संस्थासँग आवश्यक समन्वय गरिने ।	अध्ययन भइरहेको ।
५७.	१३९	थोक कर्जा प्रदायक लघुवित्त वित्तीय संस्था र खुद्रा कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाबीच समेत एक आपसमा गाभ्ने/गाभिने तथा प्राप्ति प्रक्रियामा सहभागी भई एकीकृत भएमा खुद्रा कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्थाको रुपमा कार्य गर्न सक्ने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
५८.	१४०	वाणिज्य बैंक, विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरुको दोहोरो लगानी (Cross Holding) भएका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरु २०७९ असार मसान्तभित्र एक आपसमा गाभ्नु वा गाभिनु पर्ने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०९/१९ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
५९.	१४१	बचत तथा ऋण सम्बन्धी कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाबाहेकका अन्य विषयगत सहकारी संस्थाका समूह सदस्यमार्फत सामूहिक खेती तथा पशु/पंक्षीपालन गर्ने प्रयोजनको लागि प्रति सदस्य रु.५ लाख ननाघ्ने गरी त्यस्ता सहकारी संस्थाहरुलाई वाणिज्य बैंक, विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरुले कर्जा उपलब्ध गराउन सक्ने व्यवस्था मिलाइने ।	एकिकृत निर्देशनमा उक्त व्यवस्था कार्यान्वयनको लागि व्यवस्था गरिएको ।
६०.	१४२	लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले वाणिज्य बैंकको वित्तीय प्रतिनिधिको रुपमा कार्य गर्न सक्ने सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन गरिने ।	अध्ययनको प्रथम मस्यौदा प्रतिवेदन प्राप्त भएको ।
६१.	१४३	राष्ट्रिय स्तरका लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुले नेपाल वित्तीय प्रतिवेदनमान बमोजिम वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्नुपर्ने व्यवस्था लागू गरिने ।	२०७८/०५/०९ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
६२.	१४५	विद्युतीय भुक्तानीका उपकरणहरुबीच अन्तरआवद्धता कायम गर्दै नेपालभित्र हुने भुक्तानी कारोबारहरुको राफसाफ तथा अभिलेखीकरण गर्न र नेपालको आफ्नै भुक्तानी कार्ड प्रयोगमा ल्याउन राष्ट्रिय भुक्तानी स्वीच स्थापनाको कार्य सम्पन्न गरिने ।	राष्ट्रिय भुक्तानी स्वीच स्थापना अन्तर्गत Retail Payment Switch स्थापना भई सञ्चालनमा आएको । बाँकी कार्य Nepal Clearing House Limited मार्फत कार्यान्वयन भईरहेको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य / कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
६३.	१४६	विद्युतीय भुक्तानी प्रणालीको समग्र इकोसिस्टमको विकास र प्रवर्द्धनमा लगानी गर्ने भुक्तानी सेवा प्रदायक तथा भुक्तानी प्रणाली संचालक र सञ्चार सेवा प्रदायक संस्थाहरुलाई विशेष पुनरकर्जा उपलब्ध हुने व्यवस्था गरिने ।	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभागबाट २०७८/०६/०७ मा आवश्यक संशोधन सहित "नेपाल राष्ट्र बैंक पुनरकर्जा कार्यविधि, २०७७, (तेस्रो संशोधन २०७८)" जारी गरिएको ।
६४.	१४७	विद्युतीय भुक्तानी कारोबारको प्रवर्द्धनका लागि विभिन्न माध्यमहरुबाट हुने भुक्तानी कारोबारको सीमा पुनरावलोकन गरिने । विद्युतीय भुक्तानी कारोबारमा लाग्ने शुल्कलाई उपयुक्त स्तरमा कायम गर्न नीतिगत व्यवस्था गरिने ।	२०७८/११/१८ मा निर्देशन जारी गरिएको । विभिन्न भुक्तानी सेवाहरुको शुल्क तोकिएको ।
६५.	१४८	नेपाल सरकारले प्राप्त गर्ने राजस्व र सबै प्रकारका भुक्तानी बैंकिङ्ग तथा विद्युतीय भुक्तानीको माध्यमबाट गर्ने व्यवस्थाको लागि आवश्यक सहजीकरण गरिने ।	नेपाल सरकारले प्राप्त गर्ने राजस्व बैंक तथा वित्तीय संस्था डिजिटल वालेट जस्ता विद्युतीय माध्यमबाट संकलन गर्ने कार्य प्रारम्भ भईसकेको । राजश्व भुक्तान गर्दा सेवा प्रदायकले लिने शुल्क यस बैंकले निर्धारण गरेको । सरकारले गर्ने अधिकांश भुक्तानी विद्युतीय माध्यमबाट हुने गरेको । यस बैंकको RTGS र सरकारको EFT बीच अन्तर आवद्धताकोलागि कार्य अघि बढेको । सरकारी राजश्व भुक्तानीको सीमा उल्लेख्य रुपमा बढाईएको । RTGS लाई २ सत्रमा संचालन गरी थप समयको व्यवस्था गरिएको ।
६६.	१४९	सरकारी कारोबार गर्ने बैंक शाखाहरुले विद्युतीय भुक्तानीका उपायहरु अवलम्बन गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता सम्बन्धित व्यक्तिले सहजै प्राप्त गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाईने ।	निरन्तर रुपमा भईरहेको । स्थलगत निरीक्षणको क्रममा नियमित रुपमा अनुगमन गर्ने गरिएको ।
६७.	१५०	भुक्तानी सेवा प्रदायक र भुक्तानी प्रणाली सञ्चालक संस्थाहरुले २०७८ असार मसान्तसम्म गर्नुपर्ने न्यूनतम कारोबार र पुऱ्याउनु पर्ने ग्राहक संख्या कोभिड १९ संक्रमणलाई दृष्टिगत गरी २०७९ असार मसान्तसम्म पुऱ्याउनु पर्ने गरी समय थप गरिने ।	भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन २०७८ को अ.प्रा निर्देशन नं. १५/०७८ को बुँदा नं (१) जारी भएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
६८.	१५१	भुक्तानी सेवा प्रदायक तथा भुक्तानी प्रणाली संचालक संस्थाहरुको कारोबारको दायरा बढाई लघुवित्त वित्तीय संस्था र सहकारीका ग्राहक समक्षसमेत विद्युतीय भुक्तानी सेवा पुऱ्याउन प्रोत्साहन गरिने । नगद कारोबारको विद्यमान सीमालाई बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरुमा समेत प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न आवश्यक समन्वय गरिने ।	भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन २०७८ को निर्देशन नं. १५/०७८ बुँदा नं (४) जारी भएको । साथै लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुलाई भुक्तानी सेवा प्रदायकको इजाजतपत्र प्रदान गर्ने प्रकृया प्रारम्भ गरिएको । बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरुको नियमनको व्यवस्था गर्न वित्तीय क्षेत्र विकास रणनीतिमा सुझाव दिईएको ।
६९.	१५२	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुमा कर्जाको आवेदनदेखि स्वीकृति गर्नेसम्मको प्रक्रियालाई विद्युतीय माध्यमबाट हुने व्यवस्थाका लागि सहजीकरण गर्न डिजिटल कर्जा मार्गदर्शन (Digital Lending Framework) तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने ।	डिजिटल कर्जा मार्गदर्शन (Digital Lending Guidelines) जारी गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको ।
७०.	१५३	विश्वमा विद्युतीय मुद्राको प्रयोग तथा सम्भाव्यता अध्ययन भईरहेको सन्दर्भमा नेपालमा समेत केन्द्रीय बैंक विद्युतीय मुद्रा (Central Bank Digital Currency) को सम्भाव्यता अध्ययन गरिने ।	Central Bank Digital Currency सम्बन्धमा सम्भाव्यता अध्ययन गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन तयार भएको ।
७१.	१५४	नागरिक बचतपत्र तथा वैदेशिक रोजगार बचतपत्रको आवेदन विद्युतीय माध्यममार्फत गर्न सकिने व्यवस्था मिलाइने ।	नागरिक बचतपत्र तथा वैदेशिक रोजगार बचतपत्रको आवेदन विद्युतीय माध्यम मार्फत गर्न OBSS मा Online Application System निर्माण गरी संचालनमा ल्याइएको । यस आर्थिक वर्षको तेस्रो त्रयमासमा निष्काशन गरिएको नागरिक बचतपत्र तथा चौथो त्रयमासमा निष्काशन गरिएको नागरिक बचतपत्र र वैदेशिक रोजगार बचतपत्रको आवेदन सोही प्रणालीबाट लिइएको ।
७२.	१५५	भुक्तानी प्रणाली लगायतका तथ्याङ्क तथा सूचनाहरु सुरक्षित रुपमा व्यवस्थापन गर्न क्लाउड पूर्वाधारको प्रयोग गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन गरिने	प्रतिवेदनको मस्यौदा तयार भएको ।
७३.	१५६	लघु, साना र घरेलु उद्यम तथा स्टार्टअप प्रवर्द्धन गर्न डिजिटल बैंकिङ्गको अवधारणा तथा भुक्तानी प्रदायक संस्थाहरुले निश्चित रकमसम्मको लघु कर्जा उपलब्ध गराउन सक्ने व्यवस्था सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन गरिने ।	अध्ययन गरी मस्यौदा प्रतिवेदन तयार भएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
७४.	१५७	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु बाहेकका भुक्तानी सेवा प्रदायक र भुक्तानी प्रणाली सञ्चालक संस्थाहरुले निश्चित सीमाभन्दा बढीको कारोबार र शंकास्पद कारोवारको विवरण वित्तीय जानकारी इकाईमा उपलब्ध गराउनु पर्ने व्यवस्था मिलाइने ।	भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन २०७८ को निर्देशन नं. १४/०७८ जारी भएको । साथै, २०७९/०२/१६ मा थप निर्देशन जारी गरिएको ।
७५.	१५८	नेपाली संस्था/निकायहरुले सेवा सम्झौता गरी विदेशबाट लिने सेवा आयातबापतको भुक्तानीका लागि वाणिज्य बैंकहरुले प्रदान गर्न सक्ने सटही सुविधामा आवश्यक पुनरावलोकन गरिने ।	२०७८/०८/२७ र २०७८/०९/१६ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
७६.	१५९	हवाई सेवा प्रदायक संस्थाले तोकिएका कागजातको आधारमा अमेरिकी डलर २५ हजार वा सो बराबरसम्मको सेवा खरिदको लागि वाणिज्य बैंकहरुबाट विदेशी मुद्रा सटही सुविधा उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाइने ।	२०७८/०५/११ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
७७.	१६०	ड्राफ्ट/टि.टि. को माध्यमबाट तोकिएको सीमासम्मको भुक्तानी गर्दा व्यापारिक साख सूचना अनिवार्य नहुने व्यवस्था मिलाइने ।	२०७८/०५/११ निर्देशन जारी गरिएको ।
७८.	१६१	राष्ट्रिय प्राथमिकताप्राप्त आयोजनाहरुले सेवा लिएबापत विदेशी संस्थाहरुलाई गर्ने भुक्तानी तोकिएका कागजातको आधारमा वाणिज्य बैंकहरुबाट सोझै गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइने ।	२०७८/०५/२४ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
७९.	१६२	भारतबाट परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा आयात गरिने औद्योगिक कच्चा पदार्थ तथा मेशिनरी लगायतका वस्तुहरुको विद्यमान सूची पुनरावलोकन गरी आवश्यक समायोजन गरिने ।	२०७८/०५/२४ मा निर्देशन जारी गरिएको । भारतबाट परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा आयात गरिने वस्तुहरुको विद्यमान सूचीमा १५ वस्तु थप गरी १८२ पुऱ्याइएको ।
८०.	१६३	मनिचेन्जर, विप्रेषक कम्पनी, होटल, ट्राभल, ट्रेकिङ्ग, कार्गो, एयरलाइन्स लगायतका यस बैंकबाट विदेशी मुद्रा कारोबार गर्ने स्वीकृति पाएका संस्थाहरुको विदेशी मुद्रा कारोबार अनुमतिपत्र २०७९ असारसम्म नवीकरण गर्दा शुल्क नलाग्ने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०५/११ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
८१.	१६४	विभिन्न फर्म, कम्पनी तथा संस्थाको एप्लिकेशन तथा सफ्टवेयर खरिद र अनलाइन विज्ञापन लगायतका सेवा आयातबापतको विदेशी मुद्रा भुक्तानी सम्बन्धित नियामक/सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गरी थप व्यवस्थित गरिने ।	२०७८/०९/२३ मा निर्देशन जारी गरिएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
८२.	१६५	विप्रेषण सेवा प्रदायक कम्पनीहरुलाई थप सुदृढीकरण गर्न एक आपसमा गाभ्न/गाभिन तथा प्राप्तिमा सहभागी हुन आवश्यक व्यवस्था मिलाइने ।	नेपाल राष्ट्र बैंक विप्रेषण विनियमावली, २०६७ संशोधनको मस्यौदा तयार भएको र उक्त विनियावलीमा यस सम्बन्धी व्यवस्था रहेको ।
८३.	१६६	नेपाली नागरिकले नगदको रुपमा राख्न सक्ने परिवर्त्य विदेशी मुद्राको अधिकतम सीमा र सोको समयावधि तथा परिवर्त्य विदेशी मुद्रा सटही सम्बन्धी व्यवस्था पुनरावलोकन गरिने ।	२०७८/०८/२७ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
८४.	१६७	कोभिड-१९ सिर्जित स्वास्थ्य समस्याको उपचारमा सघाउ पुऱ्याउने जीवन रक्षक औषधी तथा स्वास्थ्य सामग्री उपकरणको आयात सम्बन्धी विद्यमान व्यवस्था पुनरावलोकन गरी थप सहजीकरण गरिने ।	२०७८/०५/११ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
८५.	१६८	अमेरिकी डलरमा विप्रेषणको भुक्तानी गर्न समस्या भएका मुलुकहरुमा सम्बन्धित देशका विप्रेषण कम्पनीहरुले यस बैंकको एजेन्सी खातामार्फत स्थानीय मुद्रामा विप्रेषण रकम जम्मा गरी नेपाल पठाउन सकिने व्यवस्थाका सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन गरिने ।	प्रारम्भिक अध्ययन सम्पन्न भएको ।
८६.	१६९	इकमर्श प्रवर्द्धन गर्ने सिलसिलामा गत वर्ष जारी गरिएको अमेरिकी डलर ५०० सम्मको कार्डको उपयोग र कार्यान्वयन अवस्थाबारे अध्ययन गरी थप प्रभावकारी बनाइने ।	अध्ययन सम्पन्न भएको ।
८७.	१७०	विदेशी लगानी तथा ऋण व्यवस्थापन विनियमावली, २०७८ को कार्यान्वयन अवस्थाबारे अध्ययन गरिने ।	विदेशी मुद्रामा लिइने ऋणको ब्याजदर तथा शुल्क लगायत विषयमा अध्ययन भई उल्लिखित विनियमावलीको अनुसूची १० संशोधन गरिएको ।
८८.	१७१	इजाजतपत्र/अनुमति प्राप्त संस्थाहरुको वित्तीय ग्राहकको हित संरक्षण गर्ने उद्देश्यले वित्तीय ग्राहक संरक्षण सम्बन्धी कानूनको मस्यौदा तर्जुमा गरिने ।	कानूनको मस्यौदा उपर सरोकारवाला निकायसँग छलफल गरी परिमार्जन गर्ने क्रममा रहेको ।
८९.	१७२	अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई वित्तीय सेवामा सहज पहुँच सुनिश्चित गर्न स्थानीय तहमा निश्चित संख्याभन्दा बढी शाखा रहेका स्थानमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले कम्तीमा एक शाखा र एटिएम लाउञ्ज भएका स्थानमा एक एटिएम अपाङ्गमैत्री बनाउनुपर्ने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
९०.	१७३	बैंक तथा वित्तीय संस्थाका काम कारबाही सम्बन्धी गुनासोको सुनुवाई सहज बनाउन बैंक तथा वित्तीय संस्थाले यस बैंकको गुनासो पोर्टलको लिङ्क आफ्नो वेबसाइटमा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०५/०८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
९१.	१७४	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुबाट कार्यान्वयनमा ल्याइएका कर्जा प्रवाह तथा ग्राहक पहिचानसँग सम्बन्धित कागजातहरुमा एकरुपता कायम गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइने ।	कार्यान्वयनको लागि सेवा खरिदको क्रममा रहेको ।
९२.	१७५	वित्तीय सेवाको पहुँच न्यून रहेका कर्णाली प्रदेश र सुदूर पश्चिम प्रदेशमा वित्तीय पहुँच अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले प्रादेशिक वित्तीय संस्थाको उपस्थितिको सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन गरिने ।	सम्वन्धित प्रादेशिक कार्यालयले आर्थिक अनुसन्धान विभागसँगको समन्वयमा अध्ययन अघि बढाएको ।
९३.	१७६	सम्पत्ति शुद्धीकरण सम्बन्धी राष्ट्रिय जोखिम मूल्याङ्कन प्रतिवेदन (NRA, 2020) ले औंल्याएका उच्च जोखिमका क्षेत्रहरुमा निहित जोखिमको पहिचान, मापन, मूल्याङ्कन र व्यवस्थापन गर्न सूचक संस्थाको विशेष अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गरिने ।	बैंक वित्तीय संस्थाहरुको ML Vulnerability Assessment Tool समेत समावेश भएको AML/CFT Supervision Manual कार्यान्वयनमा ल्याइएको । सोही बमोजिम बैंक सुपरिवेक्षण विभागमा स्थापना गरिएको ML Monitoring Unit ले निरन्तर रुपमा वाणिज्य बैंकहको AML/CFT विशेष लक्षित स्थलगत निरीक्षण कार्य सम्पन्न गरी ML Vulnerability प्रोफाइल तयार गर्ने र सोको अनुगमन गर्ने कार्य समेत गर्दै आएको ।

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को मौद्रिक नीतिको प्रथम त्रैमासिक समीक्षाको लक्ष्य तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन स्थिति

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१.	६२	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले कर्जा-निक्षेप अनुपात (Credit-Deposit Ratio) २०७९ असार मसान्तसम्ममा निर्धारित सीमाभित्र कायम गर्न कार्ययोजना सञ्चालक समितिबाट स्वीकृत गराई यस बैंक समक्ष पेश गरी सोको कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।	२०७८/०९/०१ मा निर्देशन जारी गरिएको । कर्जा-निक्षेप अनुपात (Credit-Deposit Ratio) निर्धारित सीमाभित्र कायम गर्न नसकेका १७ वटा बैंकहरुले सञ्चालक समितिबाट स्वीकृत कार्ययोजना यस बैंक समक्ष पेश गरिसकेको ।
२.	६३	विदेशी विनिमय सञ्चितिको विद्यमान स्थितिलाई दृष्टिगत गरी तोकिएका वस्तुहरुको आयात प्रतीतपत्र खोल्दा अनिवार्य रुपमा नगद मार्जिन राख्नुपर्ने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०९/०५ र २०७८/१०/२६ मा निर्देशन जारी गरिएको । स्थलगत निरीक्षणको क्रममा अनुगमन गर्ने गरिएको ।
३.	६४	Document Against Payment / Document Against Acceptance को विद्यमान सीमा पुनरावलोकन गरिने ।	२०७८/०८/१३ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
४.	६५	ड्राफट/टि.टि.को माध्यमबाट आयात गर्दा प्रदान गरिने रकमको अधिकतम सटही सुविधासम्म मात्र चाँदी आयात गर्नको लागि सटही सुविधा प्रदान गर्न सक्ने व्यवस्था गरिने ।	२०७८/०८/१३ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
५.	६६	व्यावसायिक कृषि, उत्पादनमूलक उद्योग, पूर्वाधार निर्माण र पर्यटनसँग सम्बन्धित नेपाली फर्म तथा कम्पनीले विदेशबाट संस्थागत ऋण लिन चाहेमा वाणिज्य बैंकहरुले बैंक ग्यारेण्टी जारी गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइने ।	२०७८/०८/१३ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
६.	६७	विदेशी मुद्रामा लिइने ऋणको ब्याजदर तथा शुल्कलगायतका विद्यमान व्यवस्थामा पुनरावलोकन गरिने ।	यस बैंकको व्यवस्थापन समितिको २०७८/०९/२७ को निर्णयबमोजिम २०७८/१०/०९ मा "नेपाल राष्ट्र बैंक विदेशी लगानी तथा विदेशी ऋण व्यवस्थापन विनियमावली, २०७८" को अनुसूची १० संशोधन गरिएको ।
७.	६८	गैर आवासीय नेपालीहरू तथा गैर आवासीय नेपालीहरू संलग्न विदेशी संस्थाहरुबाट विदेशी मुद्रामा निक्षेप संकलन गर्न सकिने व्यवस्थालाई सरलीकरण गरिने ।	२०७८/०८/१३ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
८.	६९	विदेशी मुद्राको नन डेलिभरेवल फरवार्ड कारोबारमा रहेको विद्यमान सीमा पुनरावलोकन गरिने ।	२०७८/०८/१३ मा निर्देशन जारी गरिएको ।

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को मौद्रिक नीतिको अर्द्ध-वार्षिक समीक्षाका लक्ष्य तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन स्थिति

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
१.	६९	मौद्रिक नीतिको कार्यदिशाको संकेतको रुपमा बैंकदरलाई विद्यमान ५ प्रतिशतबाट २ प्रतिशत बिन्दुले थप गरी ७ प्रतिशत कायम गरिने ।	२०७८/११/११ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
२.	६९	ब्याजदर करिडोरसँग सम्वन्धित स्थायी तरलता सुविधा दर ७ प्रतिशत, नीतिगत रिपो दर ५.५ प्रतिशत र निक्षेप संकलन दर ४ प्रतिशत कायम गरिने ।	२०७८/११/११ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
३.	७०	यस बैंकबाट बैंक तथा वित्तीय संस्थाले प्रवाह गरेको असल कर्जाको धितोमा प्रदान गरिने पुनरकर्जा सुविधाअन्तर्गत सम्वन्धित ग्राहकबाट लिन पाउने अधिकतम ब्याजदर ७ प्रतिशत कायम गरिने ।	२०७८/१२/०८ मा जारी गरिएको "नेपाल राष्ट्र बैंक पुनरकर्जा कार्यविधि, २०७७, (चौथो संशोधन, २०७८)" मा सो सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको ।
४.	७१	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले प्रवाह गर्ने विभिन्न प्रकृतिका कर्जाहरुमध्ये उत्पादनशील क्षेत्रतर्फ प्रवाह गरिने कर्जाको ब्याजदर अन्य क्षेत्रतर्फ प्रवाह गरिने कर्जाको ब्याजदरभन्दा कम हुने गरी फरक पार्ने सम्वन्धमा अध्ययन गरिने । यो व्यवस्था आगामी त्रयमासदेखि कुनै एक क्षेत्रबाट नमूनाको रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याइने ।	अध्ययन भई मिति २०७९/०२/१२ मा जारी भएको परिपत्र बमोजिम फलफूल एवम् जडिबुटी उत्पादनका लागि र/वा पूर्णतयाः स्वदेशमा उत्पादित फलफूल एवम् जडिबुटी प्रशोधन गर्न परियोजनाका लागि बैंक तथा वित्तीय संस्थाले आधार दरमा अधिकतम २ प्रतिशत बिन्दुसम्म मात्र प्रिमियम थप गरी आवधिक कर्जा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको । यस्तो ब्याजदर जग्गा खरिद गर्न प्रवाह हुने/भएका कर्जामा भने लागु नहुने व्यवस्था गरिएको ।
५.	७२	बैंक तथा वित्तीय संस्थाले प्रवाह गरेको ट्रष्ट रिसिट लगायतका आयात कर्जा, व्यक्तिगत अधिविकर्ष कर्जा, जग्गा प्लटिङसम्बन्धी रियल इस्टेट कर्जा, व्यक्तिगत हायर पर्चेज कर्जा तथा मार्जिन प्रकृतिको कर्जाको जोखिम भारमा पुनरावलोकन गरिने ।	२०७८/११/११ मा निर्देशन जारी गरिएको । ट्रष्ट रिसिट कर्जाको जोखिम भार १२० प्रतिशत, व्यक्तिगत अधिविकर्ष कर्जा, जग्गा प्लटिङसम्बन्धी रियल इस्टेट कर्जा, व्यक्तिगत हायर पर्चेज कर्जा तथा मार्जिन प्रकृतिको कर्जाको जोखिम भार १५० प्रतिशत कायम गरिएको ।
६.	७३	पूर्वाधार विकास बैंकले समेत ऊर्जा ऋणपत्र जारी गर्नसक्ने व्यवस्था मिलाइने ।	२०७८/११/११ मा निर्देशन जारी गरिएको । पूर्वाधार विकास बैंकले रु.५ अर्बको उर्जा ऋणपत्र जारी गर्ने स्वीकृति प्रदान गरिएको ।

क्र.सं.	बुँदा नं.	लक्ष्य/कार्यक्रम	कार्यान्वयन स्थिति
७.	७४	कोभिड १९ को प्रभावलाई मध्यनजर गरी वाणिज्य बैंकहरुले आ-आफ्नो विशेषज्ञताको आधारमा तोकिएका क्षेत्रअन्तर्गतका कृषि, ऊर्जा तथा लघु, घरेलु, साना एवम् मझौला उद्यम क्षेत्रमा प्रवाह गर्नुपर्ने कर्जाको सीमासम्बन्धी व्यवस्था पुनरावलोकन गरिने ।	२०७८/११/११ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
८.	७५	भारतबाट क्रेडिट सुविधामा वस्तु आयात गर्न सकिने विद्यमान व्यवस्थामा पुनरावलोकन गरिने ।	२०७८/११/१८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
९.	७६	गैर-आवासीय नेपालीको नाममा परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा खाता खोल्न सकिने सम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थामा पुनरावलोकन गरिने ।	२०७८/११/१८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।
१०.	७७	विप्रेषण कम्पनीहरुले आफ्ना एजेन्ट र सब-एजेन्टमार्फत स्वदेशभित्र गर्ने रकम स्थानान्तरणको सीमालाई पुनरावलोकन गरिने ।	२०७८/११/१८ मा निर्देशन जारी गरिएको ।

तालिका सूची

तालिका १	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (२०६७/६८ को मूल्यमा)
तालिका २	कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (प्रचलित मूल्यमा)
तालिका ३	राष्ट्रिय आय, लगानी तथा बचत
तालिका ४	राष्ट्रिय उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क (२०७१/७२ = १००)
तालिका ५	मौद्रिक सर्वेक्षण
तालिका ६	मौद्रिक सर्वेक्षण (वार्षिक विन्दुगत)
तालिका ७	ब्याजदर संरचना
तालिका ८	मौद्रिक व्यवस्थापन
तालिका ९	रिपो बोलकबोल
तालिका १०	सोझै खरिद बोलकबोल
तालिका ११	रिभर्स रिपो बोलकबोल
तालिका १२	निक्षेप संकलन बोलकबोल
तालिका १३	ब्याजदर करिडोर
तालिका १४	स्थायी तरलता सुविधा
तालिका १५	सरकारी वित्त स्थिति (बैकिङ्ग कारोबारमा आधारित)
तालिका १६	नेपाल सरकारको कुल आन्तरिक ऋण
तालिका १७	नेपाल सरकारको खुद आन्तरिक ऋण परिचालन
तालिका १८	वैदेशिक व्यापार
तालिका १९	शोधनान्तर स्थिति
तालिका २०	बैकिङ्ग क्षेत्रसँग रहेको कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति
तालिका २१	विदेशी मुद्रा खरिद/बिक्री

तालिका १
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन
(२०६७/६८ को मूल्यमा)

शीर्षक	रु. करोडमा						प्रतिशत परिवर्तन				
	२०७३/७४	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८ सं	२०७८/७९ प्रा	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८ सं	२०७८/७९ प्रा
कृषि	**५६,९३१.२**	**५८,४१६.७**	**६१,४२९.२**	**६२,९२२.९**	**६४,७१५.०**	**६६,२००.६**	**२.६**	**५.२**	**२.४**	**२.८**	**२.३**
कृषि, वन तथा मत्स्य	५६,९३१.२	५८,४१६.७	६१,४२९.२	६२,९२२.९	६४,७१५.०	६६,२००.६	२.६	५.२	२.४	२.८	२.३
गैर कृषि	**१२७,७१९.४**	**१३९,८४८.६**	**१४९,४९७.१**	**१४२,८९२.०**	**१४८,९८४.३**	**१५९,२३०.८**	**९.५**	**६.९**	**-४.४**	**४.३**	**६.९**
उद्योग	**२७,९६९.७**	**३०,८६८.६**	**३३,१४६.५**	**३१,८१२.९**	**३३,२४६.९**	**३६,६३४.३**	**१०.४**	**७.४**	**-४.०**	**४.५**	**१०.२**
खानी तथा उत्खनन	१,१७६.१	१,२८६.७	१,५१३.४	१,४७९.७	१,५९०.७	१,७२०.४	९.४	१७.६	-२.२	७.५	८.२
औद्योगिक उत्पादन	१०,६९४.०	११,६७८.५	१२,४४०.३	११,३१७.१	११,७८५.४	१२,५०९.०	९.२	६.५	-९.०	४.१	६.१
विद्युत, ग्याँस, वाष्प तथा वातानुकुलित आपूर्ति सेवा	१,९५२.०	२,१५४.६	२,३६१.७	२,८२२.४	२,८९४.९	३,९५६.४	१०.४	९.६	१९.५	२.६	३६.७
पानी आपूर्ति, ढल फोहोर व्यवस्थापन तथा पुन: उत्पादनका क्रियाकलापहरु	१,४६५.३	१,५३२.२	१,५५१.०	१,५८४.३	१,६०७.९	१,६१९.५	४.६	१.२	२.१	१.५	०.७
निर्माण	१२,६८२.२	१४,२१६.५	१५,२८०.१	१४,६०९.५	१५,३६८.१	१६,८२९.०	१२.१	७.५	-४.४	५.२	९.५
सेवा	**९९,७४९.७**	**१०८,९८०.०**	**११६,३५०.६**	**१११,०७९.१**	**११५,७३७.३**	**१२२,५९६.५**	**९.३**	**६.८**	**-४.५**	**४.२**	**५.९**
थोक तथा खुद्रा व्यापार; गाडी तथा मोटरसाइकल मर्मत सेवा	२७,७८८.४	३२,५७६.७	३५,२१९.४	३१,२०८.०	३२,९९९.३	३६,००९.९	१७.२	८.१	-११.४	५.७	९.१
यातायात तथा भण्डारण	१०,५२५.८	११,७५५.२	१२,७८६.३	११,२७८.३	११,७७७.७	१२,३१२.६	११.७	८.८	-११.८	४.४	४.५
आवास तथा भोजन सेवा	३,१०९.२	३,४८८.७	३,८३४.८	२,४२४.५	२,६८४.६	२,९९१.३	१२.२	९.९	-३६.८	१०.७	११.४
सूचना तथा सञ्चार	७,१४१.६	७,२९४.२	७,८०८.४	७,९६६.२	८,१०७.१	८,३९७.७	२.१	७.०	२.०	१.८	३.६
वित्तीय मध्यस्थता	९,६८१.०	१०,५९४.१	११,२६६.७	११,२२७.४	११,६८१.७	१२,३८९.३	९.४	६.३	-०.३	४.०	६.१
घरजग्गा कारोबारको सेवा	१५,९६८.९	१६,२१८.१	१६,८२६.९	१७,१७६.६	१७,५६२.३	१८,२३३.९	१.६	३.८	२.१	२.२	३.८
पेशागत, वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलापहरु	१,७३०.९	१,८१६.५	१,९१८.४	१,९४७.६	१,९९३.८	२,०६९.१	४.९	५.६	१.५	२.४	३.८
प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवाका क्रियाकलापहरु	१,१८५.९	१,४०६.७	१,४९७.२	१,५३०.०	१,५६५.१	१,६३४.०	१८.६	६.४	२.२	२.३	४.४
सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा	८,७०९.५	९,१२०.०	९,५८६.५	१०,१७६.९	१०,५२१.२	१०,९४७.३	४.७	५.१	६.२	३.४	४.०
शिक्षा	१०,७०४.८	११,३२८.८	१२,००६.०	१२,३९०.४	१२,८७६.०	१३,४००.९	५.८	६.०	३.२	३.९	४.१
स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य	२,३१४.४	२,४५०.३	२,६१४.३	२,७५०.२	२,९३१.६	३,१३४.२	५.९	६.७	५.२	६.६	६.९
अन्य सेवाका क्रियाकलापहरु	८८९.४	९३०.६	९८५.७	१,००३.१	१,०३७.०	१,०७६.३	४.६	५.९	१.८	३.४	३.८
कुल मूल्य अभिवृद्धि (आधारभूत मूल्यमा)	**१८४,६५०.६**	**१९८,२६५.३**	**२१०,९२६.३**	**२०५,८१४.९**	**२१३,६९९.२**	**२२५,४३१.४**	**७.४**	**६.४**	**-२.४**	**३.८**	**५.५**
उत्पादित वस्तुमा खुद कर	१९,१८३.१	२१,१०५.३	२३,०४८.०	२२,६१५.०	२४,४३२.०	२६,६००.८	१०.०	९.२	-१.९	८.०	८.९
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	**२०३,८३३.७**	**२१९,३७०.६**	**२३३,९७४.३**	**२२८,४३०.०**	**२३८,१३१.३**	**२५२,०३२.२**	**७.६**	**६.७**	**-२.४**	**४.२**	**५.८**

सं - संशोधित अनुमान

प्रा - प्रारम्भिक अनुमान

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तालिका २
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन
(प्रचलित मूल्यमा)

शीर्षक	रु. करोडमा						प्रतिशत परिवर्तन				
	२०७३/७४	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८ सं	२०७८/७९ प्रा	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८ सं	२०७८/७९ प्रा
कृषि	**७२,९२६.९**	**७७,१८७.५**	**८३,२८८.७**	**८६,२५१.८**	**९१,१९१.६**	**९८,३२३.३**	**५.८**	**७.९**	**३.६**	**५.७**	**७.८**
कृषि, वन तथा मत्स्य	७२,९२६.९	७७,१८७.५	८३,२८८.७	८६,२५१.८	९१,१९१.६	९८,३२३.३	५.८	७.९	३.६	५.७	७.८
गैर कृषि	**१९९,१२९.३**	**२२३,९१४.७**	**२५०,९५९.३**	**२५६,६००.६**	**२७५,०५८.२**	**३१२,२३०.९**	**१२.४**	**१२.१**	**२.२**	**७.२**	**१३.५**
उद्योग	**३९,५८०.०**	**४५,६२०.७**	**५०,२०७.३**	**४६,८४८.५**	**५०,१४०.७**	**५८,६६०.४**	**१५.३**	**१०.१**	**-६.७**	**७.०**	**१७.०**
खानी तथा उत्खनन	१,५६६.८	१,८४५.०	२,१९९.९	२,०४४.३	२,१५३.३	२,३९६.०	१७.८	१९.२	-७.१	५.३	११.३
औद्योगिक उत्पादन	१४,९४१.६	१६,९५६.५	१९,२२३.०	१७,४०१.४	१९,९५६.२	२३,१७७.२	१३.५	१३.४	-९.५	१४.७	१६.१
विद्युत, ग्यास, वाष्प तथा वातानुकुलित आपूर्ति सेवा	२,९०७.२	३,०९८.१	३,३८५.९	४,०३७.५	४,१७८.३	५,६३८.१	६.६	९.३	१९.२	३.५	३४.९
पानी आपूर्ति, ढल फोहोर व्यवस्थापन तथा पुन: उत्पादनका क्रियाकलापहरु	१,८६६.९	१,९४८.८	१,९७२.४	२,०१२.४	२,०६२.५	२,०९९.५	४.४	१.२	२.०	२.५	१.८
निर्माण	१८,२९७.६	२१,७७२.३	२३,४२६.०	२१,३५३.०	२१,७९०.६	२५,३४९.६	१९.०	७.६	-८.८	२.०	१६.३
सेवा	**१५९,५४९.३**	**१७८,२९४.०**	**२००,७५२.०**	**२०९,७५२.२**	**२२४,९१७.४**	**२५३,५७०.५**	**११.७**	**१२.६**	**४.५**	**७.२**	**१२.७**
थोक तथा खुद्रा व्यापार; गाडी तथा मोटरसाइकल मर्मत सेवा	४०,१४८.९	४७,३६५.२	५४,३०४.५	५१,४९७.७	५८,४३९.०	६७,३१३.८	१८.०	१४.७	-५.२	१३.५	१५.२
यातायात तथा भण्डारण	१८,४०९.२	१९,७८६.६	२१,५७९.७	१८,०३२.३	१९,६३६.८	२४,५४१.४	७.५	९.१	-१६.४	८.९	२५.०
आवास तथा भोजन सेवा	५,६१४.९	६,७३१.५	७,५६५.०	५,०४३.३	५,८७७.९	६,७९४.५	१९.९	१२.४	-३३.३	१६.५	१५.६
सूचना तथा सञ्चार	६,८४६.८	७,०२७.६	७,४१२.२	७,६९५.६	८,११७.२	८,५७१.४	२.६	५.५	३.८	५.५	५.६
वित्तीय मध्यस्थता	१५,८२४.३	१८,६६५.७	२०,७१३.४	२४,१९४.५	२५,६७२.४	२८,१६०.९	१८.०	११.०	१६.८	६.१	९.७
घरजग्गा कारोबारको सेवा	२४,४११.०	२६,४३७.७	२९,५७१.४	३२,२९५.६	३३,२९९.२	३६,०६९.९	८.३	११.९	९.२	३.१	८.३
पेशागत, वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलापहरु	२,६९६.१	२,९७८.४	३,२७२.२	३,५३५.१	३,७०९.७	४,०७३.५	१०.५	९.९	८.०	४.९	९.८
प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवाका क्रियाकलापहरु	१,६९७.०	१,९६९.९	२,५४७.१	२,७७७.१	२,९१२.१	३,२१६.९	१६.१	२९.३	९.०	४.९	१०.५
सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा	१८,४९४.१	१९,३६५.७	२१,८५७.१	२७,६६६.०	२८,७६५.६	३१,७२८.८	४.७	१२.९	२६.६	४.०	१०.३
शिक्षा	१९,७८२.९	२१,९५४.४	२५,१५८.६	२८,८४५.९	२९,६६६.४	३३,२४४.२	११.०	१४.६	१४.७	२.८	१२.१
स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्य	४,१४५.५	४,४०६.२	४,९७७.६	६,०३२.८	६,५२७.९	७,३६५.८	६.३	१३.०	२१.२	८.२	१२.८
अन्य सेवाका क्रियाकलापहरु	१,४७८.७	१,६०५.०	१,७९३.३	२,१३६.३	२,२९३.३	२,४८९.४	८.५	११.७	१९.१	७.३	८.५
कुल मूल्य अभिवृद्धि (आधारभूत मूल्यमा)	**२७२,०५६.३**	**३०१,१०२.२**	**३३४,२४८.१**	**३४२,८५२.४**	**३६६,२४९.८**	**४१०,५५४.१**	**१०.७**	**११.०**	**२.६**	**६.८**	**१२.१**
उत्पादित वस्तुमा खुद कर	३५,६५८.२	४४,४९२.७	५१,६४५.०	४६,०१७.९	६१,४८०.४	७४,६०८.३	२४.८	१६.१	-१०.९	३३.६	२१.४
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	**३०७,७१४.५**	**३४५,५९४.९**	**३८५,८९३.०**	**३८८,८७०.४**	**४२७,७३०.२**	**४८५,१६२.५**	**१२.३**	**११.७**	**०.८**	**१०.०**	**१३.४**

सं - संशोधित अनुमान

प्रा - प्रारम्भिक अनुमान

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तालिका ३
राष्ट्रिय आय, लगानी तथा बचत
(प्रचलित मूल्यमा)

शीर्षक	रु. करोडमा						कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँग अनुपात		
	२०७३/७४	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८ सं	२०७८/७९ प्रा	२०७६/७७	२०७७/७८ सं	२०७८/७९ प्रा
कुल उपभोग	**२६७,७५८.५**	**२९४,४७५.९**	**३२६,८३८.३**	**३६६,६२९.५**	**३९४,७६०.५**	**४४०,१६७.१**	**९४.३**	**९२.३**	**९०.७**
सरकारी क्षेत्र	२६,२१२.८	२७,८६०.३	३१,३२३.३	३५,२६१.७	३५,९२६.०	३९,९७६.५	९.१	८.४	८.२
निजी क्षेत्र	२३७,०५९.२	२६१,७१७.१	२८९,६३८.०	३२४,६४२.२	३५१,४६०.४	३९१,८५६.३	८३.५	८२.२	८०.८
गैर–मुनाफाकारी संस्थाहरु	४,४८६.५	४,८९८.५	५,८७७.०	६,७२५.६	७,३७४.१	८,३३४.३	१.७	१.७	१.७
कुल लगानी	**११४,८५४.६**	**१३६,६७५.२**	**१५९,६७७.७**	**११८,३७३.२**	**१५३,०५१.३**	**१८०,७२९.०**	**३०.४**	**३५.८**	**३७.३**
कुल स्थिर पुँजी लगानी	९४,०८५.०	११२,०८६.४	१३०,४९०.२	११८,४८५.८	१२७,६८५.७	१४२,५०७.७	३०.५	२९.९	२९.४
सरकारी क्षेत्र	२४,३५३.६	२५,३२२.९	२२,१८७.५	२०,६८३.०	२७,०६८.४	२७,५६५.४	५.३	६.३	५.७
सार्वजनिक संस्थान	१४,१६४.२	८,९१८.४	९,९६८.२	९,३०२.५	८,८९५.७	८,५०६.७	२.४	२.१	१.८
निजी क्षेत्र	५५,५६७.२	७७,८४५.१	९८,३३४.५	८८,५००.३	९१,७२१.६	१०६,४३५.६	२२.८	२१.४	२१.९
स्टक परिवर्तन	२०,७६९.६	२४,५८८.८	२९,१८७.५	(११२.५)	२५,३६५.६	३८,२२१.३	०.०	५.९	७.९
कुल आन्तरिक माग	**३८२,६१३.१**	**४३१,१५१.१**	**४८६,५१५.९**	**४८५,००२.७**	**५४७,८११.८**	**६२०,८९६.२**	**१२४.७**	**१२८.१**	**१२८.०**
वस्तु तथा सेवा निर्यात	२४,०३९.२	२७,०१०.५	३०,०२२.२	२६,४६३.८	२२,२८१.५	३२,०७०.५	६.८	५.२	६.६
वस्तु तथा सेवा आयात	११३,३३१.९	१४०,४२१.३	१६०,०२८.३	१३२,६५७.६	१६५,११२.४	२०१,२७२.१	३४.१	३८.६	४१.५
खुद वस्तु तथा सेवा निर्यात	-८९२९२.७	-११३४१०.८	-१३०००६.०	-१०६१९३.८	-१४२८३०.९	-१६९२०१.६	-२७.३	-३३.४	-३४.९
कुल गार्हस्थ्य उत्पादन	**३०७,७१४.५**	**३४५,५९४.९**	**३८५,८९३.०**	**३८८,८७०.४**	**४२७,७३०.२**	**४८५,१६२.५**	**१००.०**	**१००.०**	**१००.०**
खुद साधन आय	३,०९९.५	२,२६१.५	३,९९१.६	४,६१०.१	२,३२८.६	५,६८६.७	१.२	०.५	१.२
कुल राष्ट्रिय आय	**३१०,८१४.०**	**३४७,८५६.४**	**३८९,८८४.६**	**३९३,४८०.५**	**४३०,०५८.७**	**४८८,२५९.८**	**१०१.२**	**१००.५**	**१००.६**
खुद ट्रान्सफर	८५,१८०.१	८६,४६७.१	९९,४७८.५	९८,२२२.१	१०७,१३५.२	१०६,९२०.२	२५.३	२५.०	२२.०
कुल राष्ट्रिय खर्चयोग्य आम्दानी	**३९५,९९४.१**	**४३४,३२३.५**	**४८९,३६३.१**	**४९१,७०२.६**	**५३७,१९३.९**	**५९५,१८०.०**	**१२६.४**	**१२५.६**	**१२२.७**
कुल गार्हस्थ्य बचत	**३९,९५६.०**	**५१,११९.१**	**५९,०५४.८**	**२२,२४०.९**	**३२,९६९.७**	**४४,९९५.४**	**५.७**	**७.७**	**९.३**
कुल राष्ट्रिय बचत	**१२८,२३५.६**	**१३९,८४७.६**	**१६२,५२४.८**	**१२५,०७३.१**	**१४२,४३३.५**	**१५५,०१२.८**	**३२.२**	**३३.३**	**३२.०**

सं - संशोधित अनुमान

प्रा - प्रारम्भिक अनुमान

स्रोत: केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तालिका ४
राष्ट्रिय उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क
(आधार वर्ष : २०७१/७२ = १००)

महिना	२०७५/७६		२०७६/७७		२०७७/७८		२०७८/७९	
	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन	मूल्य सूचकाङ्क	प्रतिशत परिवर्तन
साउन	१२३.३	४.२	१३१.९	७.०	१३६.५	३.५	१४२.४	४.४
भदौ	१२४.०	३.९	१३१.७	६.२	१३७.६	४.५	१४२.४	३.५
असोज	१२४.८	४.७	१३२.६	६.२	१३७.६	३.८	१४३.४	४.२
कात्तिक	१२५.६	४.१	१३२.८	५.८	१३८.२	४.१	१४५.५	५.३
मंसिर	१२४.४	३.७	१३२.५	६.६	१३६.४	२.९	१४६.१	७.१
पुस	१२३.९	४.६	१३२.४	६.८	१३७.१	३.६	१४४.८	५.७
माघ	१२४.२	४.४	१३२.८	६.९	१३६.३	२.७	१४४.५	६.०
फागुन	१२४.१	४.२	१३२.४	६.७	१३६.४	३.०	१४६.२	७.१
चैत	१२४.८	४.४	१३३.२	६.७	१३७.४	३.१	१४७.३	७.३
वैशाख	१२६.३	५.३	१३३.७	५.८	१३८.५	३.७	१४९.४	७.९
जेठ	१२७.७	६.२	१३३.५	४.५	१३९.१	४.२	१५१.०	८.६
असार	१२८.६	६.०	१३४.७	४.८	१४०.३	४.२		
वार्षिक	**१२५.१**	**४.६**	**१३२.८**	**६.२**	**१३७.६**	**३.६**	**१४५.७***	**६.१***

*एघार महिनाको औसत

तालिका ५
मौद्रिक सर्वेक्षण

(रु. करोडमा)

मौद्रिक योगाङ्क	२०७७	२०७८	२०७८	२०७९	परिवर्तन (एघार महिना)			
					२०७७/७८		२०७८/७९	
	असार	जेठ	असार	जेठ[अ]	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१. खुद वैदेशिक सम्पत्ति	**१३२,८३४.९**	**१३०,५१६.६**	**१३३,५६२.०**	**१०८,६९७.४**	**-१,५१४.७ [१/]**	**-१.१**	**-२६,९८०.७ [२/]**	**-२०.२**
१.१ वैदेशिक सम्पत्ति	१४४,९९२.८	१४२,०९२.२	१४५,३२९.५	१२६,५९०.१	-२,९००.६	-२.०	-१८,७३९.४	-१२.९
१.२ वैदेशिक दायित्व	१२,१५७.९	११,५७५.६	११,७६७.५	१७,८९२.७	-५८२.३	-४.८	६,१२५.२	५२.१
क. विदेशी मुद्रा निक्षेप	१०,६६९.३	९,२०४.१	९,१७९.५	९,८८९.१	-१,४६५.२	-१३.७	७०९.६	७.७
ख. अन्य वैदेशिक दायित्व	१,४८८.५	२,३७१.५	२,५८८.०	८,००३.६	८८३.०	५९.३	५,४१५.५	२०९.३
२. खुद आन्तरिक सम्पत्ति	**२९०,२६२.१**	**३६०,५२७.१**	**३८१,९२३.३**	**४२६,६५७.६**	**६९,४६१.५ [१/]**	**२३.९**	**४६,८५०.५ [२/]**	**१२.३**
२.१ कुल आन्तरिक कर्जा	३८९,७६२.८	४७४,९९९.७	४९५,५४७.७	५५७१७७.८	८५,२३६.९	२१.९	६१,६३०.१	१२.४
क. सरकारलाई गएको खुद कर्जा	४६,१४०.४	४२,३८६.२	५८,८८६.६	५७,२५२.९	-३,७५४.२	-८.१	-१,६३३.७	-२.८
अ. सरकारमाथिको दावी	६०,२२१.६	७१,४४६.३	७८,७६२.८	९२,४४४.२	११,२२४.६	१८.६	१३,६८१.४	१७.४
आ. सरकारी निक्षेप	१४,०८१.२	२९,०६०.०	१९,८७६.१	३५,१९१.३	१४,९७८.८	१०६.४	१५,३१५.१	७७.१
ख. गैर-वित्तीय सरकारी संस्थाहरुलाई गएको कर्जा	८७०.३	९८५.८	७५१.३	३६३.५	११५.५	१३.३	-३८७.८	-५१.६
ग. अन्य वित्तीय संस्थाहरुलाई गएको कर्जा	१५,०६२.९	२१,२२०.०	२१,९५४.२	२३,६२६.३	६,१५७.१	४०.९	१,६७२.१	७.६
अ. सरकारी	१५६.०	१६७.६	१६१.६	१४८.६	११.५	७.४	-१३.०	-८.१
आ. गैर-सरकारी	१४,९०६.९	२१,०५२.४	२१,७९२.७	२३,४७७.७	६,१४५.५	४१.२	१,६८५.१	७.७
घ. निजी क्षेत्रलाई गएको कर्जा	३२७,६८९.२	४१०,४०७.७	४१३,९५५.५	४७५,९३५.०	८२,७१८.५	२५.२	६१,९७९.५	१५.०
२.२ खुद अमौद्रिक दायित्व	९९,५००.७	११४,४७२.५	११३,६२४.३	१३०,५२०.१	१५,७७५.४ [१/]	१५.९	१४,७७९.७ [२/]	१३.०
३. विस्तृत मुद्रा प्रदाय (एमर)	**४२३,०९७.०**	**४९१,०४३.७**	**५१५,४८५.३**	**५३५,३५५.१**	**६७,९४६.७**	**१६.१**	**१९,८६९.८**	**३.९**
३.१ मुद्रा प्रदाय (क+ख), एम१+	२३६,८३०.५	२७६,५७५.४	२९६,४२६.५	२५३,१४०.१	३९,७४४.९	१६.८	-४३,२८६.४	-१४.६
क. मुद्रा प्रदाय (एम१)	८५,६२६.१	९३,५८२.४	१०४,९४१.०	९३,७८७.१	७,९५६.३	९.३	-११,१५४.०	-१०.६
मुद्रा	४९,०३९.६	५६,२१६.२	५७,१९७.२	५१,३४०.१	७,१७६.६	१४.६	-५,८५७.१	-१०.२
चल्ती निक्षेप	३६,५८६.४	३७,३६६.२	४७,७४३.८	४२,४४७.०	७७९.७	२.१	-५,२९६.८	-११.१
ख. बचत तथा कल निक्षेप	१५१,२०४.४	१८२,९९३.०	१९१,४८५.५	१५९,३५३.१	३१,७८८.६	२१.०	-३२,१३२.४	-१६.८
३.२. आवधिक निक्षेप	१८६,२६६.५	२१४,४६८.३	२१९,०५८.८	२८२,२१४.९	२८,२०१.८	१५.१	६३,१५६.२	२८.८
४. विस्तृत मौद्रिक तरलता (एमर)	**४३३,७६६.३**	**५००,२४७.८**	**५२४,६६४.८**	**५४५,२४४.२**	**६६,४८१.५**	**१५.३**	**२०,५७९.४**	**३.९**

[अ] अपरिष्कृत

१/ विदेशी विनिमय मूल्याङ्कन नोक्सान रु.८०३.६ करोड समायोजन गरिएको ।

२/ विदेशी विनिमय मूल्याङ्कन नाफा रु. २११६.१ करोड समायोजन गरिएको ।

तालिका ६
मौद्रिक सर्वेक्षण
(वार्षिक बिन्दुगत)

(रु. करोडमा)

मौद्रिक योगाङ्क	२०७७ जेठ	२०७८ जेठ	२०७९ जेठ[अ]	परिवर्तन २०७७/७८ रकम	२०७७/७८ प्रतिशत	२०७८/७९ रकम	२०७८/७९ प्रतिशत
१. खुद वैदेशिक सम्पत्ति	**१२२,७५०.७**	**१३०,५१६.६**	**१०८,६९७.४**	**७,७६५.९**	**६.३**	**–२१,८१९.२**	**–१६.७**
१.१ वैदेशिक सम्पत्ति	१३५,३०६.५	१४२,०९२.२	१२६,५९०.१	६,७८५.७	५.०	–१५,५०२.१	–१०.९
१.२ वैदेशिक दायित्व	१२,५५५.८	११,५७५.६	१७,८९२.७	–९८०.२	–७.८	६,३१७.१	५४.६
क. विदेशी मुद्रा निक्षेप	११,२८८.९	९,२०४.१	९,८८९.१	–२,०८४.८	–१८.५	६८५.०	७.४
ख. अन्य वैदेशिक दायित्व	१,२६६.९	२,३७१.५	८,००३.६	१,१०४.६	८७.२	५,६३२.१	२३७.५
२. खुद आन्तरिक सम्पत्ति	**२८१,६५७.७**	**३६०,५२७.१**	**४२६,६५७.६**	**७८,८६९.५**	**२८.०**	**६६,१३०.५**	**१८.३**
२.१ कुल आन्तरिक कर्जा	३८६,६९८.३	४७४,९९९.७	५५७,१७७.८	८८,३०१.४	२२.८	८२,१७८.१	१७.३
क. सरकारलाई गएको खुद कर्जा	४२,०६९.७	४२,३८६.२	५७,२५२.९	३१६.५	०.८	१४,८६६.७	३५.१
अ. सरकारमाथिको दावी	५८,५२०.२	७१,४४६.३	९२,४४४.२	१२,९२६.०	२२.१	२०,९९७.९	२९.४
आ. सरकारी निक्षेप	१६,४५०.५	२९,०६०.०	३५,१९१.३	१२,६०९.५	७६.७	६,१३१.२	२१.१
ख. गैर-वित्तीय सरकारी संस्थाहरुलाई गएको कर्जा	९७५.५	९८५.८	३६३.५	१०.३	१.१	–६२२.३	–६३.१
ग. अन्य वित्तीय संस्थाहरुलाई गएको कर्जा	१४,१७७.०	२१,२२०.०	२३,६२६.३	७,०४३.०	४९.७	२,४०६.३	११.३
अ. सरकारी	१५१.१	१६७.६	१४८.६	१६.४	१०.९	–१९.०	–११.४
आ. गैर-सरकारी	१४,०२५.८	२१,०५२.४	२३,४७७.७	७,०२६.६	५०.१	२,४२५.३	११.५
घ. निजी क्षेत्रलाई गएको कर्जा	३२९,४७६.१	४१०,४०७.७	४७५,९३५.०	८०,९३१.५	२४.६	६५,५२७.४	१६.०
२.२ खुद अमौद्रिक दायित्व	१०५,०४०.६	११४,४७२.५	१३०,५२०.१	९,४३१.९	९.०	१६,०४७.६	१४.०
३. विस्तृत मुद्रा प्रदाय (एम२)	**४०४,४०८.४**	**४९१,०४३.७**	**५३५,३५५.१**	**८६,६३५.४**	**२१.४**	**४४,३११.४**	**९.०**
३.१ मुद्रा प्रदाय (क+ख), एम१+	२२८,१५६.८	२७६,५७५.४	२५३,१४०.१	४८,४१८.६	२१.२	–२३,४३५.२	–८.५
क. मुद्रा प्रदाय (एम१)	७८,२८८.३	९३,५८२.४	९३,७८७.१	१५,२९४.१	१९.५	२०४.७	०.२
मुद्रा	४८,२६८.७	५६,२१६.२	५१,३४०.१	७,९४७.६	१६.५	–४,८७६.२	–८.७
चल्ती निक्षेप	३०,०१९.७	३७,३६६.२	४२,४४७.०	७,३४६.५	२४.५	५,०८०.८	१३.६
ख. बचत तथा कल निक्षेप	१४९,८६८.५	१८२,९९३.०	१५९,३५३.१	३३,१२४.५	२२.१	–२३,६३९.९	–१२.९
३.२. आवधिक निक्षेप	१७६,२५१.५	२१४,४६८.३	२८२,२१४.९	३८,२१६.८	२१.७	६७,७४६.६	३१.६
४. विस्तृत मौद्रिक तरलता (एम३)	**४१५,६९७.३**	**५००,२४७.८**	**५४५,२४४.२**	**८४,५५०.६**	**२०.३**	**४४,९९६.३**	**९.०**

[अ] अपरिष्कृत

तालिका ७
ब्याजदर संरचना
(प्रतिशत प्रतिवर्ष)

वर्ष / महिना	२०७६ असार	२०७७ असार	२०७८ जेठ	२०७८ असार	२०७८ असोज	२०७८ पुस	२०७८ चैत	२०७९ जेठ	२०७९ असार
क. नीतिगत दर									
निर्धारित रिपो दर (करिडोर)	५.००	३.५०	३.००	३.००	३.५०	३.५०	५.५०	५.५०	५.५०
निर्धारित निक्षेप संकलन दर (करिडोर)	३.५०	२.००	१.००	१.००	२.००	२.००	४.००	४.००	४.००
स्थायी तरलता सुविधा ब्याजदर^	६.५०	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	७.००	७.००	७.००
बैंक दर	६.५०	५.००	५.००	५.००	५.००	५.००	७.००	७.००	७.००
ख. पुनरकर्जा दर									
विशेष पुनरकर्जा	१.००	१.००	१.००	१.००	१.००	१.००	२.००	२.००	२.००
साधारण पुनरकर्जा	४.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	५.००	५.००	५.००
लघु, घरेलु तथा साना उद्यममा पुनरकर्जा			२.००	२.००	२.००	२.००	४.००	४.००	४.००
निर्यातको लागि विदेशी मुद्रामा दिइने कर्जा #	लाइबोर + ०.२५	लाइबोर + ०.२५	लाइबोर + ०.२५	लाइबोर + ०.२५	लाइबोर + ०.२५	एक वर्षको बेञ्चमार्क ब्याजदर + ०.७५	एक वर्षको बेञ्चमार्क ब्याजदर + ०.७५	एक वर्षको बेञ्चमार्क ब्याजदर + ०.७५	एक वर्षको बेञ्चमार्क ब्याजदर + ०.७५
ग. अनिवार्य नगद मौज्दात (सीआरआर)									
वाणिज्य बैंक	४.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००
विकास बैंक	४.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००
वित्त कम्पनी	४.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००	३.००
घ. सरकारी सेक्यूरिटी									
ट्रेजरी बिल्स (२८ दिने)*	४.३३	०.११	२.१३	४.६८	–	४.७२	७.३९	९.२७	१०.१४
ट्रेजरी बिल्स (९१ दिने)*	४.९७	१.२७	३.७९	४.५५	४.८६	५.०७	७.५८	९.९०	१०.६६
ट्रेजरी बिल्स (१८२ दिने)*	५.०३	१.९६	३.८६	४.३९	४.८१	५.०७	७.५१	९.७६	१०.६४
ट्रेजरी बिल्स (३६४ दिने)*	४.७८	२.२६	४.२२	४.१६	४.७२	४.९९	७.३५	९.५०	१०.१९
विकास ऋण पत्र	२.६५–६.५	२.६५–६.९७	२.६५–६.९७	२.६५–६.९७	२.६५–६.९७	२.६५–६.९७	२.६५–६.९७	२.६५–९.२०	२.६५–९.२०
राष्ट्रिय/नागरिक बचत पत्र	८.०–९.०	८.०–९.०	८.५–९.०	८.५–९.०	८.५–९.०	८.५–९.०	८.५–९.०	८.५–१०.०	८.५–१०.०
ग. अन्तरबैंक कारोबार दर (वाणिज्य बैंक)	४.५२	०.३५	३.२१	४.१२	४.९५	४.७६	६.९९	७.०१	६.९९
घ. भारित औसत निक्षेप ब्याजदर (वाणिज्य बैंक)	६.६०	६.०१	४.७२	४.६५	५.४३	६.३७	७.११	७.३४	–
ङ. भारित औसत कर्जा ब्याजदर (वाणिज्य बैंक)	१२.१३	१०.११	८.४६	८.४६	८.६९	९.४४	१०.७८	११.५४	–
च. आधार ब्याजदर (वाणिज्य बैंक)	९.५७	८.५०	६.६६	६.६६	७.५७	८.४२	९.१७	९.३९	–

^ २०६९ भदौ १ गतेदेखि बैंक दरमै स्थायी तरलता सुविधा प्रदान गर्न थालिएको ।

* भारित औसत ब्याजदर प्रतिशत

२०७८ पुस १७ गतेबाट लागु भएको *एक वर्षको बेञ्चमार्क ब्याजदर* जसअन्तर्गत Secured Overnight Financing Rate (SOFR), Sterling Overnight Interbank Average Rate (SONIA), Swiss Average Rate Overnight (SARON), Tokyo Overnight Average Rate (TONA) and Euro Short-term Rate (€STER) पर्दछन् ।

तालिका ८
मौद्रिक व्यवस्थापन

(रु. करोडमा)

शीर्षक	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९
क. तरलता प्रवाह	**२१,९१५.५**	**४३,८२७.७**	**९७०,२४१.०**
१. रिपो	१०,८५५.०	५,०००.०	२७,०००.०
२. सोझै खरिद	–	–	५,५९१.६
३. रिपो बोलकबोल *	७३२.२	१,७९३.७	२०,६३८.८
४. स्थायी तरलता सुविधा	१०,३२८.३	३७,०३४.०	९१७,०१०.६
ख. तरलता प्रशोचन	**७,८००.०**	**३०,३२९.०**	**६,०००.०**
१. रिभर्स रिपो	४,८००.०	१०,९५४.०	२,८३५.०
२. सोझै बिक्री	–	–	–
३. निक्षेप संकलन बोलकबोल	३,०००.०	१९,३७५.०	३,१६५.०
४. निक्षेप संकलन बोलकबोल *	–	–	–
ग. खुद तरलता प्रवाह (+)/प्रशोचन (-)	**१४,११५.५**	**१३,४९८.७**	**९६४,२४१.०**

* ब्याजदर करिडोर अन्तर्गतको कारोवार

तालिका ९
रिपो बोलकबोल

(रु. करोडमा)

महिना	७ दिने				१४ दिने			
	२०७७/७८		२०७८/७९		२०७७/७८		२०७८/७९	
	रकम	ब्याजदर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याजदर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याजदर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याजदर* (प्रतिशत)
साउन	–	–	–	–	–	–	–	–
भदौ	–	–	२,०००.०	४.७५	–	–	५,०००.०	४.८२
असोज	–	–	६,०००.०	४.९२	–	–	२,०००.०	४.९६
कात्तिक	–	–	१,०००.०	४.९६	–	–	४,०००.०	४.९८
मंसिर	–	–	–	–	–	–	२,०००.०	४.९९
पुस	–	–	–	–	–	–	२,०००.०	४.९८
माघ	–	–	–	–	–	–	–	–
फागुन	–	–	–	–	–	–	३,०००.०	६.९८
चैत	–	–	–	–	–	–	–	–
वैशाख	–	–	–	–	२,०००.०	३.१५	–	–
जेठ	–	–	–	–	३,०००.०	३.३८	–	–
असार	–	–	–	–	–	–	–	–
कुल जम्मा	–	–	९,०००.०	४.८९	५,०००.०	३.२९	१८,०००.०	५.२७

*भारित औसत ब्याजदर प्रतिशत

तालिका १०
सोझै खरिद बोलकबोल

(रु. करोडमा)

महिना	२०७७/७८		२०७८/७९	
	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*
साउन	–	–	–	–
भदौ	–	–	–	–
असोज	–	–	–	–
कात्तिक	–	–	–	–
मंसिर	–	–	२,७२१.६	४.२८
पुस	–	–	–	–
माघ	–	–	–	–
फागुन	–	–	२,८७०.०	४.२७
चैत	–	–	–	–
वैशाख	–	–	–	–
जेठ	–	–	–	–
असार	–	–	–	–
कुल	**–**	**–**	**५,५९१.६**	**४.२७**

*भारित औसत ब्याजदर प्रतिशत

तालिका ११
रिभर्स रिपो बोलकबोल

(रु. करोडमा)

महिना	७ दिने				१४ दिने				२८ दिने				९० दिने			
	२०७७/७८		२०७८/७९		२०७७/७८		२०७८/७९		२०७७/७८		२०७८/७९		२०७७/७८		२०७८/७९	
	रकम	ब्याजदर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याजदर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याजदर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याजदर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याजदर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याजदर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याजदर* (प्रतिशत)	रकम	ब्याजदर* (प्रतिशत)
साउन	६,०००.०	०.०३	–	–	–	–	२,८३५.०	०.६०	–	–	–	–	–	–	–	–
भदौ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
असोज	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
कात्तिक	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
मंसिर	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
पुस	–	–	–	–	–	–	–	–	२,०००.०	०.२२	–	–	९५४.०	१.२९	–	–
माघ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
फागुन	२,०००.०	०.३७	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
चैत	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
वैशाख	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
जेठ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
असार	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
कुल जम्मा	**८,०००.०**	**०.१२**	**–**	**–**	**–**	**–**	**२,८३५.०**	**०.६०**	**२,०००.०**	**०.२२**	**–**	**–**	**९५४.०**	**१.२९**	**–**	**–**

*भारित औसत ब्याजदर प्रतिशत

तालिका १२
निक्षेप संकलन बोलकबोल

(रु. करोडमा)

महिना	७ दिने				१४ दिने				२८ दिने			
	२०७७/७८		२०७८/७९		२०७७/७८		२०७८/७९		२०७७/७८		२०७८/७९	
	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*
साउन	–	–	१,१६५.०	१.००	–	–	२,०००.०	०.७२	–	–	–	–
भदौ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
असोज	–	–	–	–	–	–	–	–	३,०००.०	०.४०	–	–
कात्तिक	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
मंसिर	–	–	–	–	–	–	–	–	७,१८०.०	०.५६	–	–
पुस	–	–	–	–	–	–	–	–	५,०००.०	०.४६	–	–
माघ	–	–	–	–	–	–	–	–	४,१९५.०	०.६२	–	–
फागुन	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
चैत	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
बैशाख	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
जेठ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
असार	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
कुल	–	–	१,१६५.०	१.००	–	–	२,०००.०	०.७२	१९,३७५.०	०.५२	–	–

*भारित औसत ब्याजदर प्रतिशत

तालिका १३
ब्याजदर करिडोर

(रु. करोडमा)

महिना	निक्षेप बोलकबोल (७ दिने)				रिपो बोलकबोल (ओभरनाइट)			
	२०७७/७८		२०७८/७९		२०७७/७८		२०७८/७९	
	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*
साउन	–	–	–	–	–	–	४०६.६	३.००
भदौ	–	–	–	–	–	–	१,७०८.४	३.५०
असोज	–	–	–	–	–	–	१,४३४.७	३.५०
कात्तिक	–	–	–	–	–	–	१,४२९.१	३.५०
मंसिर	–	–	–	–	–	–	१,७४३.८	३.५०
पुस	–	–	–	–	–	–	१,६६२.६	३.५०
माघ	–	–	–	–	–	–	१,९०७.९	३.५०
फागुन	–	–	–	–	–	–	२,०४३.४	५.५०
चैत	–	–	–	–	३४.१	३.००	१,९६८.५	५.५०
बैशाख	–	–	–	–	५३३.५	३.००	१,७७१.८	५.५०
जेठ	–	–	–	–	३६१.३	३.००	१,९२४.६	५.५०
असार	–	–	–	–	८६४.८	३.००	२,६३७.५	५.५०
कुल	**–**	**–**	**–**	**–**	**१,७९३.७**	**३.००**	**२०,६३८.८**	**३.७७**

*भारित औसत ब्याजदर प्रतिशत

तालिका १४
स्थायी तरलता सुविधा

(रु. करोडमा)

महिना	२०७७/७८		२०७८/७९	
	रकम	ब्याजदर*	रकम	ब्याजदर*
साउन	–	–	५,५५५.०	५.००
भदौ	–	–	२९,६७४.०	५.००
असोज	–	–	४७,०३८.५	५.००
कात्तिक	–	–	७२,४३७.५	५.००
मंसिर	–	–	८५,९५६.७	५.००
पुस	–	–	६०,९२७.३	५.००
माघ	–	–	७०,०००.६	५.००
फागुन	२००.०	५.००	९०,५५८.७	७.००
चैत	५१२.०	५.००	११५,२२७.२	७.००
वैशाख	६,७५७.०	५.००	११४,२२१.०	७.००
जेठ	५,८५८.०	५.००	११६,०२०.२	७.००
असार	२३,७०७.०	५.००	१०९,३९४.०	७.००
कुल	**३७,०३४.०**	**५.००**	**९१७,०१०.६**	**५.८७**

*भारित औसत ब्याजदर प्रतिशत

तालिका १५
सरकारी वित्त स्थिति
(बैंकिङ्ग कारोबारमा आधारित)
(असार चौथो हप्ताको तथ्याङ्कमा आधारित)+

(रु.करोडमा)

शीर्षक	२०७६/७७* असार २६	२०७७/७८ असार २५	२०७८/७९ असार २४	प्रतिशत परिवर्तन	
				२०७७/७८	२०७८/७९
कुल खर्च	**९७३००.९**	**१०७७८९.७**	**११६८७५.५**	**१०.८**	**८.४**
चालु	–	–	–	–	–
पुँजीगत	–	–	–	–	–
वित्तीय व्यवस्था	–	–	–	–	–
कुल साधन	**७१८९९.८**	**८३८३३.२**	**९२७५९.५**	**१६.६**	**१०.६**
राजस्व तथा अनुदान	६७३३०.४	७९८८२.३	८८३६०.७	१८.६	१०.६
राजस्व	७४१७१.३	८८०९०.८	१०००७०.४	१८.८	१३.६
संघीय सरकार	६५५२०.७	*७७३०३.६*	*८७६७४.८*	१८.०	१३.४
प्रदेश र स्थानीय सरकार (हस्तान्तरण)	८६५०.५	*१०७८७.२*	*१२३९५.६*	२४.७	१४.९
वैदेशिक अनुदान	१८०९.६	२५७८.७	६८५.८	४२.५	-७३.४
अन्य प्राप्ति	४५६९.४	३९५०.९	४३९८.८	-१३.५	११.३
बजेट बचत/घाटा	**-२५४०१.१**	**-२३९५६.५**	**-२४११६.०**	**५.७**	**-०.७**
घाटा व्यहोरिने स्रोतहरु	**३२७३०.०**	**३२०३१.६**	**३१८०५.३**	**-२.१**	**-०.७**
आन्तरिक ऋण	१८८६६.०	२२२९९.८	२२०२३.१	१८.२	-१.२
आन्तरिक सापटी	१९०००.४	२२४००.९	२३१३०.३	१७.९	३.३
क. ट्रेजरी बिल्स	९०००.०	९०००.०	१०३९१.७	०.०	१५.५
ख. विकास ऋणपत्र	१००००.०	१३०००.०	१२४५०.०	३०.०	-४.२
ग. राष्ट्रिय बचतपत्र	०.०	०.०	०.०	–	–
घ. नागरिक बचतपत्र	०.०	३९५.४	२८३.०	–	-२८.४
ङ. वैदेशिक रोजगारी बचतपत्र	०.४	५.५	५.७	१२१४.८	२.६
अधिविकर्ष	०.०	०.०	०.०	–	–
अन्य @	-१३४.५	-१०१.१	-११०७.२	२४.८	-९९५.२
साँवा फिर्ता तथा शेयर विविधिकरण	११३.७	११३.९	२२१.९	०.२	९४.९
वैदेशिक ऋण	१३७५०.३	९६१७.९	९५६०.४	-३०.१	-०.६
संघीय सरकारको कुल उपलब्ध स्रोत	**७३२८.९**	**८०७५.१**	**७६८९.४**	**१०.२**	**-४.८**
प्रदेश सरकार खर्च	११०४८.३७	१५९०३.१	१५५५६.७	४३.९	-२.२
प्रदेश सरकार स्रोत	१२५२७.९७	१५२७३.४	१८१२३.४	२१.९	१८.७
क. संघीय सरकारबाट प्राप्त अनुदान तथा राजस्व	*८७९०.७७*	*११५२८.०*	*१३७४६.६*	*३१.१*	*१९.२*
ख. राजस्व तथा प्राप्ति	*३७३७.२*	*३७४५.५*	*४३७६.८*	*०.२*	*१६.९*
प्रदेश सरकारको बजेट बचत/घाटा	१४७९.६	-६२९.७	२५६६.७	-१४२.६	५०७.६
स्थानीय तहको खातामा रहेको मौज्दात (परिवर्तन)	२७९७.१	३५९८.३	-४०६३.०	२८.६	-२१२.९
सरकारी कोष खातामा भएको मौज्दात (परिवर्तन)	**-५३.५**	**१६०४.८**	**१२७६.६**	**३०९९.१**	**-२०.५**
मु.अ.क. कोष खाता	३५.३	७६.३	७२.०	११६.४	-५.७
भन्सार कोष खाता	४९.९	२३६.६	४२०.०	३७४.७	७७.५
पुर्ननिर्माण कोष खाता	०.०	०.०	०.०	–	–
अन्य आय**	-१३८.६	१२९१.९	७८४.७	१०३२.१	-३९.३
चालु मौज्दात	**११५५२.१**	**१२६४८.५**	**७४६९.६**	**९.५**	**-४०.९**

*आ.व. २०७५/७६ देखि सरकारी वित्त स्थितिमा संघीय सरकारको तथ्याङ्क मात्र समावेश गरिएको। २०७५/७६ को राजश्व परिचालन अन्तर्गत संघीय सरकारको राजश्व तथा प्रदेश सरकार र स्थानीय तहलाई जाने विभाज्य कोषको रकमलाई समेटिएको।

+प्रस्तुत तथ्याङ्क सरकारी कारोवार गर्ने नेपाल राष्ट्र बैंक लगायत सरकारी कारोबार गर्ने सम्पूर्ण वाणिज्य बैंकहरुबाट प्राप्त तथ्याङ्कमा आधारित रहेको। त्यसैगरी, ८१ वटै जिल्लास्थित कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयहरु र भुक्तानी केन्द्रहरुबाट प्राप्त निकासा विवरणमा आधारित रहेको।

@ नेपाल सरकारको आन्तरिक ऋण कारोवारको क्रममा बट्टा दर (Discount) को फरक रकम तथा अन्य।

** ग्यारेन्टी डिपोजिट, अपरेसनल फण्ड, आकस्मिक कोष लगायतको रकम समावेश।

तालिका १६
नेपाल सरकारको कुल आन्तरिक ऋण

(रु. करोडमा)

सि.नं.	ऋणपत्रहरु तथा स्वामित्व	असार			रकम परिवर्तन	
		२०७७	२०७८	२०७९	२०७७/७८	२०७८/७९
१	**ट्रेजरी बिल्स**	**२१५२१.८**	**२७९५९.२**	**३५४५०.८**	**६४३७.३**	**७४९१.७**
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	२१३२.०	१५४७.३	१५१२.८	-५८४.७	-३४.५
	ख. वाणिज्य बैंकहरु	१८३३२.७	२३५२८.२	३२३९८.८	५१९५.५	८८७०.६
	ग. विकास बैंकहरु	९५७.२	१९०६.४	१०७६.०	९४९.१	-८३०.४
	घ. वित्त कम्पनीहरु	७१.९	९४०.३	४१३.२	८६८.३	-५२७.१
	ङ. अन्य	२८.०	३७.०	५०.०	९.०	१३.०
२	**विकास ऋणपत्र**	**३८९९४.७**	**५१३९४.७**	**६२०४४.७**	**१२४००.०**	**१०६५०.०**
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	४३५५.७	४११२.९	३३४५.७	-२४२.७	-७६७.२
	ख. वाणिज्य बैंकहरु	३०८०५.५	४१६३६.०	५०४८४.२	१०८३०.४	८८४८.३
	ग. विकास बैंकहरु	२१८१.६	३७६९.५	५८२२.५	१५८७.९	२०५३.१
	घ. वित्त कम्पनीहरु	११९०.४	१३०३.९	१८०५.०	११३.४	५०१.२
	ङ. अन्य	४६१.५	५७२.५	५८७.२	१११.०	१४.७
३	**राष्ट्रिय बचतपत्र**	**०.०**	**०.०**	**०.०**	**०.०**	**०.०**
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	ख. वाणिज्य बैंकहरु	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	ग. विकास बैंकहरु	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	घ. वित्त कम्पनीहरु	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	ङ. अन्य	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
४	**नागरिक बचतपत्र**	**७६४.२**	**६५९.६**	**९१४.०**	**-१०४.६**	**२५४.४**
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	१९४.६	१८.१	३००.१	-१७६.४	२८२.०
	ख. वाणिज्य बैंकहरु	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	ग. विकास बैंकहरु	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	घ. वित्त कम्पनीहरु	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	ङ. अन्य	५६९.६	६४१.५	६१३.९	७१.८	-२७.६
५	**बैदेशिक रोजगार बचतपत्र**	**४०.५**	**१८.६**	**१९.०**	**-२१.९**	**०.५**
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	१.१	०.३	०.३	-०.८	०.०
	ख. अन्य	३९.४	१८.३	१८.७	-२१.२	०.५
६	**कुल आन्तरिक ऋण**	**६१३२१.२**	**८००३२.०**	**९८४२८.५**	**१८७१०.८**	**१८३९६.५**
	क. नेपाल राष्ट्र बैंक	६६८३.३	५६७८.७	५१५९.०	-१००४.६	-५१९.७
	ख. वाणिज्य बैंकहरु	४९१३८.२	६५१६४.२	८२८८३.०	१६०२५.९	१७७१८.९
	ग. विकास बैंकहरु	३१३८.८	५६७५.८	६८९८.५	२५३७.१	१२२२.७
	घ. वित्त कम्पनीहरु	१२६२.४	२२४४.१	२२१८.२	९८१.८	-२५.९
	ङ. अन्य	१०९८.६	१२६९.३	१२६९.७	१७०.७	०.५
७	**नेपाल सरकारको नेपाल राष्ट्र बैंकमा रहेको निक्षेप (अधिविकर्ष (+)/बचत(-))**	**-१४०८१.२**	**-१९८७६.१**	**-२७३४५.७६****	**-५७९४.९**	**-७४६९.६**
८	**कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँग कुल आन्तरिक ऋणको अनुपात (प्रतिशतमा)**	**१५.८**	**१८.७**	**२०.३**		

** २०७९ असार २४ गतेसम्मको सरकारी वित्त स्थितिमा आधारित ।

तालिका १७
नेपाल सरकारको खुद आन्तरिक ऋण परिचालन

(रु. करोडमा)

सि.नं.	विवरण	२०७६ असार		२०७७ असार		२०७८ असार		२०७९ असार	
		रकम	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपात (प्रतिशतमा)	रकम	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपात (प्रतिशतमा)	रकम	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपात (प्रतिशतमा)	रकम	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगको अनुपात (प्रतिशतमा)
क	**आन्तरिक ऋण परिचालन**	**९६३८.२**	**२.५**	**१९४६४.२**	**५.०**	**२२४००.९**	**५.२**	**२३१३०.३**	**४.८**
	ट्रेजरी बिल्स	२६४३.५	०.७	९३००.०	२.४	९०००.०	२.१	१०३९१.७	२.१
	विकास ऋणपत्र	६९९४.७	१.८	१००००.०	२.६	१३०००.०	३.०	१२४५०.०	२.६
	राष्ट्रिय बचतपत्र	०.०	०.०	१६०.५	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	नागरिक बचतपत्र	०.०	०.०	०.०	०.०	३९५.४	०.१	२८३.०	०.१
	वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	०.०	०.०	३.७	०.०	५.५	०.०	५.७	०.०
ख	**आन्तरिक ऋण भुक्तानी**	**३४३१.३**	**०.९**	**३४३९.८**	**०.९**	**३६९०.१**	**०.९**	**४७३३.०**	**१.०**
	ट्रेजरी बिल्स	२४४९.०	०.६	२४५७.५	०.६	२५६२.७	०.६	२९००.०	०.६
	विकास ऋणपत्र	८५०.०	०.२	७४०.०	०.२	६००.०	०.१	१८००.०	०.४
	राष्ट्रिय बचतपत्र	९०.७	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	नागरिक बचतपत्र	३४.०	०.०	२३३.९	०.१	५००.०	०.१	२८.६	०.०
	वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	७.६	०.०	८.४	०.०	२७.५	०.०	४.५	०.०
ग	**नेपाल सरकारको खुद आन्तरिक ऋण (क –ख)**	**६२०६.९**	**१.६**	**१६०२४.४**	**४.१**	**१८७१०.८**	**४.४**	**१८३९७.३**	**३.८**
	ट्रेजरी बिल्स	१९४.५	०.१	६८४२.५	१.८	६४३७.३	१.५	७४९१.७	१.५
	विकास ऋणपत्र	६१४४.७	१.६	९२६०.०	२.४	१२४००.०	२.९	१०६५०.०	२.२
	राष्ट्रिय बचतपत्र	–९०.७	०.०	१६०.५	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
	नागरिक बचतपत्र	–३४.०	०.०	–२३३.९	–०.१	–१०४.६	०.०	२५४.४	०.१
	वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	–७.६	०.०	–४.७	०.०	–२१.९	०.०	१.२	०.०
घ	**कुल गार्हस्थ्य उत्पादन**	**३८५८९३.०**	**१००.०**	**३८८८७०.४**	**१००.०**	**४२७७३०.२**	**१००.०**	**४८५१६२.५**	**१००.०**

तालिका १८
वैदेशिक व्यापार+

(रु. करोडमा)

विवरण	वार्षिक		एघार महिना			प्रतिशत परिवर्तन (एघार महिना)	
	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७७/७८	२०७८/७९
कुल निर्यात	**९७७०.९**	**१४११२.४**	**८८००.३**	**१२१२५.४**	**१८५८३.७**	**३७.८**	**५३.३**
भारत	७०१०.९	१०६३७.२	६२९५.०	९०१९.५	१४५९०.१	४३.३	६१.८
चीन	११९.१	१०१.६	११३.९	९४.०	७३.९	-१७.४	-२१.४
अन्य मुलुक	२६४०.९	३३७३.६	२३९१.४	३०११.९	३९१९.७	२५.९	३०.१
कुल आयात	**११९६७९.९**	**१५३९८३.७**	**११००८१.३**	**१३८३३६.५**	**१७६३२२.३**	**२५.७**	**२७.५**
भारत	७३५२९.५	९७१६०.४	६७०५९.९	८८६५९.३	११००९०.४	३२.२	२४.२
चीन	१८१९२.०	२३३९२.३	१६९७२.९	२१०५२.०	२४४२१.१	२४.०	१६.०
अन्य मुलुक	२७९५८.४	३३४३१.०	२६०४८.६	२८६२५.२	४१८१०.८	९.९	४६.१
व्यापार सन्तुलन	**-१०९९०९.०**	**-१३९८७१.३**	**-१०१२८१.०**	**-१२६२११.१**	**-१५७७३८.६**	**२४.६**	**२५.०**
भारत	-६६५१८.६	-८६५२३.२	-६०७६४.९	-७९६३९.९	-९५५००.२	३१.१	१९.९
चीन	-१८०७२.९	-२३२९०.७	-१६८५९.०	-२०९५८.०	-२४३४७.२	२४.३	१६.२
अन्य मुलुक	-२५३१७.५	-३००५७.४	-२३६५७.२	-२५६१३.३	-३७८९१.१	८.३	४७.९
कुल व्यापार	**१२९४५०.८**	**१६८०९६.१**	**११८८८१.७**	**१५०४६१.९**	**१९४९०६.०**	**२६.६**	**२९.५**
भारत	८०५४०.४	१०७७९७.६	७३३५४.९	९७६७८.८	१२४६८०.५	३३.२	२७.६
चीन	१८३११.१	२३४९३.९	१७०८६.७	२११४६.०	२४४९५.१	२३.८	१५.८
अन्य मुलुक	३०५९९.३	३६८०४.६	२८४४०.०	३१६३७.१	४५७३०.५	११.२	४४.५
१. निर्यात आयात अनुपात	**८.२**	**९.२**	**८.०**	**८.८**	**१०.५**		
भारत	९.५	१०.९	९.४	१०.२	१३.३		
चीन	०.७	०.४	०.७	०.४	०.३		
अन्य मुलुक	९.४	१०.१	९.२	१०.५	९.४		
२. कुल निर्यातमा अंश							
भारत	७१.८	७५.४	७१.५	७४.४	७८.५		
चीन	१.२	०.७	१.३	०.८	०.४		
अन्य मुलुक	२७.०	२३.९	२७.२	२४.८	२१.१		
३. कुल आयातमा अंश							
भारत	६१.४	६३.१	६०.९	६४.१	६२.४		
चीन	१५.२	१५.२	१५.४	१५.२	१३.९		
अन्य मुलुक	२३.४	२१.७	२३.७	२०.७	२३.७		
४. कुल व्यापार घाटामा अंश							
भारत	६०.५	६१.९	६०.०	६३.१	६०.५		
चीन	१६.४	१६.७	१६.६	१६.६	१५.४		
अन्य मुलुक	२३.०	२१.५	२३.४	२०.३	२४.०		
५. कुल व्यापारमा अंश							
भारत	६२.२	६४.१	६१.७	६४.९	६४.०		
चीन	१४.१	१४.०	१४.४	१४.१	१२.६		
अन्य मुलुक	२३.६	२१.९	२३.९	२१.०	२३.५		
६. कुल व्यापारमा निर्यात आयातको अंश							
निर्यात	७.५	८.४	७.४	८.१	९.५		
आयात	९२.५	९१.६	९२.६	९१.९	९०.५		

+ भन्सार तथ्यांकमा आधारित

तालिका १९
शोधनान्तर स्थिति

(रु. करोडमा)

विवरण	२०७६/७७		२०७७/७८		२०७८/७९ अ	प्रतिशत परिवर्तन (एघार महिना)	
	एघार महिना	वार्षिक	एघार महिना	वार्षिक	एघार महिना	२०७७/७८	२०७८/७९ अ
क. चालु खाता	**-६२५९.१**	**-३३७६.३**	**-२९८१०.७**	**-३३३६७.२**	**-५९५७३.१**	**३७६.३**	**९९.८**
निर्यात, एफ.ओ.बी.	९८४२.८	१०८२८.८	१२३७८.६	१४३७४.५	१९३५९.३	२५.८	५६.४
तेल	९५२.७	९५९.०	२१४.०	२२२.७	६९०.६	-७७.५	२२२.७
अन्य	८८९०.१	९८६९.८	१२१६४.६	१४१५१.७	१८६६८.७	३६.८	५३.५
आयात, एफ.ओ.बी.	-१०७६३१.०	-११६९२६.१	-१३४८६७.९	-१४९९२०.२	-१७१८७६.६	२५.३	२७.४
तेल	-१५३४२.१	-१६६९२.९	-१५५७८.५	-१७६३२.०	-२८६११.८	१.५	८३.७
अन्य	-९२२८९.०	-१००२३३.३	-११९२८९.५	-१३२२८८.१	-१४३२६४.८	२९.३	२०.१
व्यापार सन्तुलन	**-९७७८८.२**	**-१०६०९७.३**	**-१२२४८९.३**	**-१३५५४५.७**	**-१५२५१७.३**	**२५.३**	**२४.५**
खुद सेवा आय	-१२३.०	-९६.५	-६३८८.८	-७२८५.३	-९९९२.९	–	५६.४
सेवा आय	१४५७६.४	१५६३५.०	७३०६.०	७९०७.०	१०३८८.१	-४९.९	४२.२
यात्रा	५८६२.६	६०८८.५	६६९.३	७२६.६	२५५२.२	-८८.६	२८१.३
अन्यत्र नपरेको सरकारी आय	१०८७.३	१२३३.८	५६६.६	६३३.२	८८७.४	-४७.९	५६.६
अन्य	७६२६.५	८३१२.६	६०७०.०	६५४७.२	६९४८.४	-२०.४	१४.५
सेवा भुक्तानी	-१४६९९.५	-१५७३१.४	-१३६९४.८	-१५१९२.२	-२०३८१.०	-६.८	४८.८
यातायात	-६२७१.५	-६८३४.०	-७२०४.१	-८०९७.४	-८५००.६	१४.९	१८.०
यात्रा	-५१८३.३	-५३१३.७	-३०७८.९	-३२८०.०	-८३३७.०	-४०.६	१७०.८
जसमा शिक्षा मात्र	-२५११.६	-२५८१.३	-२३४४.७	-२४९५.९	-५९९९.३	-६.६	१५५.९
अन्यत्र नपरेको सरकारी खर्च	-२२५.२	-२४०.८	-३१५.८	-३६७.४	-१६७.१	४०.२	-४७.१
अन्य	-३०१९.६	-३३४२.८	-३०९६.१	-३४४७.५	-३३७६.३	२.५	९.१
व्यापार तथा सेवा क्षेत्रको सन्तुलन	-९७९११.३	-१०६१९३.८	-१२८८७८.२	-१४२८३०.९	-१६२५१०.१	३१.६	२६.१
खुद आय	४४९८.९	४५९५.४	१९२६.७	२३२८.६	२३३०.४	-५७.२	२१.०
आय प्राप्ती	६४८९.२	६८०५.५	५४९९.५	६०८७.९	४७९३.५	-१५.३	-१२.८
आय भुक्तानी	-१९९०.३	-२२१०.२	-३५७२.८	-३७५९.३	-२४६३.१	७९.५	-३१.१
व्यापार, सेवा तथा आय सन्तुलन	-९३४१२.३	-१०१५९८.४	-१२६९५१.५	-१४०५०२.४	-१६०१७९.७	३५.९	२६.२
खुद ट्रान्सफर	८७१५३.२	९८२२२.१	९७१४०.७	१०७१३५.२	१००६०६.६	११.५	३.६
ट्रान्सफर आय	८७६२९.९	९८७६७.४	९७७२४.०	१०७७४१.४	१०१३१४.५	११.५	३.७
अनुदान	४७९७.५	५१९२.६	५१७८.०	५७३४.१	५०३६.१	७.९	-२.७
निजी क्षेत्रको विप्रेषण	७७३६५.९	८७५०२.७	८७१३०.३	९६१०५.५	९०४१८.०	१२.६	३.८
पेन्सन	५३८०.९	५७८१.८	५३९८.२	५८५९.५	५७०१.६	०.३	५.६
अन्य	८५.६	२९०.३	१७.५	४२.४	१५८.८	-७९.५	–
ट्रान्सफर भुक्तानी	-४७६.७	-५४५.२	-५८३.३	-६०६.२	-७०७.९	२२.४	२१.४
ख. पूँजी खाता (पूँजी ट्रान्सफर)	**१३०५.१**	**१४२१.३**	**१४१५.२**	**१५२६.४**	**९४९.२**	**८.४**	**-३२.९**
जम्मा (क+ख)	**-४९५४.०**	**-१९५५.०**	**-२८३९५.५**	**-३१८४०.८**	**-५८६२४.०**	**–**	**१०६.५**
ग. वित्तीय खाता (समूह ङ बाहेक)	**२००२५.८**	**२७८७४.८**	**१८३४०.२**	**२३०६७.२**	**२६४०२.२**	**-८.४**	**४४.०**
प्रत्यक्ष वैदेशिक लगानी आप्रवाह	१८७१.७	१९४७.९	१६२०.१	१९५१.३	१७३५.०	-१३.४	७.१
पोर्टफोलियो लगानी	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	–	–
अन्य लगानी सम्पत्ति	११२.५	-६३०.४	-४०३३.३	-१५८३.८	-१८०४.७	–	-५५.३
व्यापारिक साख	१३४.६	-६०८.३	-४०३७.६	-१५८८.२	-१८२३.५	–	-५४.८
अन्य	-२२.१	-२२.१	४.३	४.४	१८.९	–	३३७.६
अन्य लगानी दायित्व	१८०४१.५	२६५५७.४	२०७५३.३	२२६९९.७	२६४७१.८	१५.०	२७.६
व्यापारिक साख	५७२४.२	८२२३.८	१३३८०.३	११६८५.३	१०७२०.३	१३३.७	-१९.९
ऋण	८५४५.७	१४९५९.९	७९५५.९	११४०५.४	९६२६.४	-६.९	२१.०
सरकार	७७४७.१	१३९०१.६	७००५.२	१०३९०.८	७९५२.४	-९.६	१३.५
ऋण प्राप्ती	९६८४.२	१६२५७.६	८६५९.१	१२७१७.६	९६४९.१	-१०.६	११.४
साँवा भुक्तानी	-१९३७.१	-२३५६.०	-१६५३.८	-२३२६.९	-१६९६.७	-१४.६	२.६
अन्य क्षेत्र	७९८.६	१०५८.३	९५०.७	१०१४.७	१६७३.९	१९.०	७६.१
करेन्सी तथा डिपोजिट	३७६८.६	३३७०.६	-५८२.३	-३९०.४	२४९९.२	–	–
नेपाल राष्ट्र बैंक	२.७	२.६	६.४	२.३	-४.४	१३७.६	–
वाणिज्य बैंक	३७६५.९	३३६८.०	-५८८.७	-३९२.६	२५०३.५	–	–
अन्य दायित्व	३.०	३.०	-०.७	-०.७	३६२६.०	–	–
जम्मा (क+ख+ग)	**१५०७१.७**	**२५९१९.९**	**-१००५५.३**	**-८७७३.६**	**-३२२२१.८**	**–**	**२२०.४**
घ. विविध पूँजी तथा भुलचुक	**६६३४.१**	**५६९१.७**	**७९५८.३**	**८५०५.९**	**११३६६.३**	**२०.०**	**४२.८**
जम्मा (क+ख+ग+घ)	**२१७०५.८**	**३१६११.६**	**-२०९७.०**	**-२६७.७**	**-२०८५५.५**	**–**	**–**
ङ. रिजर्भ तथा सम्बन्धित शिर्षक	-२१७०५.८	-३१६११.६	२०९७.०	२६७.७	२०८५५.५	–	–
रिजर्भ सम्पत्ति	-२१६१८.७	-३१५२४.५	२०९७.०	२६७.७	२०८५५.५	–	–
नेपाल राष्ट्र बैंक	-१८९१७.६	-२७६२२.१	१३०३.४	-१८८८.९	१९८९३.३	–	–
वाणिज्य बैंक	-२७०१.१	-३९०२.४	७९३.६	२१५६.६	९६२.२	–	२१.२
आई.एम.एफ. कर्जा उपयोग	-८७.१	-८७.१	०.०	०.०	०.०	–	–
खुद वैदेशिक सम्पत्तिमा परिवर्तन (-वृद्धि)	**-१७९३७.२**	**-२८२४१.०**	**१५१४.७**	**-१२२.७**	**२६९८०.७**	**–**	**–**

अ - अपरिष्कृत

तालिका २०
बैकिङ्क क्षेत्रसँग रहेको कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति

(रु. करोडमा)

	असार	जेठ	असार	जेठ[अ]	प्रतिशत परिवर्तन (असार –जेठ)	
	२०७७	२०७८	२०७८	२०७९	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९
क) नेपाल राष्ट्र बैंक (१+२)	**१२७४२१.४**	**१२५२९२.४**	**१२९८९०.३**	**११२०९४.८**	**-१.७**	**-१३.७**
१. सुन, एस.डि.आर., आइएमएफमा रहेको रिजर्व	४८०९.१	५५२७.४	५४२७.०	८९०५.७	१४.९	६४.१
२. विदेशी विनिमय सञ्चिति	१२२६१२.२	११९७६५.१	१२४४६३.४	१०३१८९.१	-२.३	-१७.१
परिवर्त्य	९२१००.१	८७३२८.६	९२५९१.९	७५१२५.०	-५.२	-१८.९
अपरिवर्त्य	३०५१२.२	३२४३६.५	३१८७१.४	२८०६४.१	६.३	-११.९
ख) बैंक तथा वित्तीय संस्था *	**१७५७१.४**	**१६७९९.८**	**१५४३९.२**	**१४४९५.३**	**-४.४**	**-६.१**
परिवर्त्य	१६१२८.६	१५६२३.६	१३७९३.९	१३१६०.२	-३.१	-४.६
अपरिवर्त्य	१४४२.८	११७६.२	१६४५.३	१३३५.१	-१८.५	-१८.९
ग) कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति	**१४०१८३.६**	**१३६५६४.८**	**१३९९०२.५**	**११७६८४.४**	**-२.६**	**-१५.९**
परिवर्त्य	१०८२२८.६	१०२९५२.२	१०६३८५.८	८८२८५.३	-४.९	-१७.०
कुल सञ्चितिमा अंश (प्रतिशतमा)	७७.२	७५.४	७६.०	७५.०	-	-
अपरिवर्त्य	३१९५५.०	३३६१२.७	३३५१६.७	२९३९९.१	५.२	-१२.३
कुल सञ्चितिमा अंश (प्रतिशतमा)	२२.८	२४.६	२४.०	२५.०	-	-
घ) कुल बैदेशिक सम्पत्ति (क+ख)	**१४४९९२.८**	**१४२०९२.२**	**१४५३२९.५**	**१२६५९०.१**	**-२.०**	**-१२.९**
आयात क्षमता (महिनामा)						
कुल विदेशी विनिमय सञ्चिति						
वस्तु	१४.४	११.१	११.२	७.५	-	-
वस्तु तथा सेवा	१२.७	१०.१	१०.२	६.७	-	-
कुल बैदेशिक सम्पत्ति						
वस्तु	१४.९	११.६	११.६	८.१	-	-
वस्तु तथा सेवा	१३.१	१०.५	१०.६	७.२	-	-
ङ) वैदेशिक दायित्व	१२१५७.९	११५७५.६	११७६७.५	१७८९२.७	-४.८	५२.१
च) खुद वैदेशिक सम्पत्ति (घ-ङ)	१३२८३४.९	१३०५१६.६	१३३५६२.०	१०८६९७.४	-१.७	-१८.६
छ) खुद वैदेशिक सम्पत्तिमा परिवर्तन (विनिमय मूल्यांकन समायोजन पूर्व)**	-३४३५६.६	२३१८.३	-७२७.१	२४८६४.६	-	-
ज) विदेशी विनिमय मूल्यांकन (-घाटा)	६११५.६	-८०३.६	६०४.४	२११६.१	-	-
झ) खुद वेदेशिक सम्पत्तिमा परिवर्तन (-वृद्धि) (छ+ज)***	**-२८२४१.०**	**१५१४.७**	**-१२२.७**	**२६९८०.७**	**-**	**-**
मसान्तको खरिद दर (प्रति अमेरिकी डलर):	१२०.३७	११६.६२	११९.०४	१२४.५६		

अ - अपरिष्कृत

* नेपाल राष्ट्र बैंकबाट ईजाजतप्राप्त “क”, “ख” र “ग” वर्गका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु

** खुद वैदेशिक सम्पत्तिको परिवर्तन असार मसान्तको तथ्याङ्कलाई आधार मानी लिइएको र (-) चिन्हले वृद्धि भएको जनाउछ।

*** विदेशी विनिमय मूल्यांकन नाफा/घाटा समायोजन पश्चात।

तालिका २१
विदेशी मुद्रा खरिद/बिक्री

(रकम करोडमा)

महिना	परिवर्त्य विदेशी मुद्रा खरिद/ बिक्री												भारु खरिद			
	२०७७/७८						२०७८/७९						२०७७/७८		२०७८/७९	
	खरिद		बिक्री		खुद तरलता प्रवाह/प्रशोचन		खरिद		बिक्री		खुद तरलता प्रवाह/प्रशोचन					
	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	अमेरिकी डलर करोडमा	रु. करोडमा	भारु खरिद	अमेरिकी डलर बिक्री	भारु खरिद	अमेरिकी डलर बिक्री
साउन	४३.६	५,२१९.५	-	-	४३.६	५,२१९.५	८.०	९५७.०	२.१	२४९.३	६.०	७०७.८	२,३९८.०	३२.०	३,१२५.२	४२.०
भदौ	२७.९	३,३०७.६	-	-	२७.९	३,३०७.६	३.८	४५०.६	१०.१	१,१८८.४	- ६.३	- ७३७.८	१,६२६.१	२२.०	१,१७६.२	१६.०
असोज	५२.९	६,२१६.१	-	-	५२.९	६,२१६.१	२५.१	३,००३.०	-	-	२५.१	३,००३.०	२,२०३.६	३०.०	२,६६९.४	३६.०
कात्तिक	४५.३	५,३६२.४	-	-	४५.३	५,३६२.४	१६.६	१,९८६.४	-	-	१६.६	१,९८६.४	२,८१५.४	३८.०	३,१४४.०	४२.०
मंसिर	१७.६	२,०७८.६	-	-	१७.६	२,०७८.६	१३.९	१,६८३.७	-	-	१३.९	१,६८३.७	२,९५४.२	४०.०	३,४४१.९	४६.०
पुस	२४.८	२,९१७.४	-	-	२४.८	२,९१७.४	११.५	१,३८३.२	-	-	११.५	१,३८३.२	३,०८४.७	४२.०	२,६९७.६	३६.०
माघ	१३.६	१,५८५.२	२.०	२३७.८	११.६	१,३४७.४	२३.५	२,८०५.८	-	-	२३.५	२,८०५.८	२,६३०.२	३६.०	३,१३४.६	४२.०
फागुन	१९.०	२,२१८.६	-	-	१९.०	२,२१८.६	३२.०	३,८८२.१	-	-	३२.०	३,८८२.१	३,२०३.१	४४.०	३,७७४.९	५०.०
चैत	३३.५	३,९६०.५	१.२	१३६.१	३२.३	३,८२४.४	४६.१	५,५९५.१	-	-	४६.१	५,५९५.१	४,३७८.३	६०.०	३,०३४.७	४०.०
बैशाख	२६.१	३,१०४.९	-	-	२६.१	३,१०४.९	४३.७	५,३६३.९	-	-	४३.७	५,३६३.९	३,७२७.७	५०.०	३,५३१.२	४६.०
जेठ	१३.७	१,६००.४	१.५	१७९.४	१२.२	१,४२१.०	३४.६	४,२८८.९	-	-	३४.६	४,२८८.९	१,६०२.२	२२.०	३,३७९.२	४३.५
असार	४६.९	५,५७६.०	-	-	४६.९	५,५७६.०	४४.३	५,५९४.८	-	-	४४.३	५,५९४.८	२,८२८.०	३८.०	४,०९२.७	५२.०
जम्मा	**३६४.९**	**४३,१४७.१**	**४.७**	**५५३.३**	**३६०.२**	**४२,५९३.८**	**३०३.१**	**३६,९९४.४**	**१२.२**	**१,४३७.७**	**२९०.९**	**३५,५५६.८**	**३३,४५१.६**	**४५४.०**	**३७,२०१.७**	**४९१.५**

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं
नेपाल

फोन नं.: ०१-४४१०१५८
Website: www.nrb.org.np